

ISSN 2346-8416

აქცენტი

სამოქალაქო ჟურნალი

გამოდის ორ თვეში ერთხელ

5

ნოემბერი – დეკემბერი

თბილისი

2016

„არმატანი – შორით მოსულისაგან მოღებული
მის თემის ძღვენი“ (საბა).

ჟურნალი დაარსებულია 2016 წ.

მაგალი თოღუას

მიურ

რედაქტორი

მზია ბურჯანაძე

სწავლული მდივანი

ნანა ჯანაშია

დამკაბადონებელი

ნანა ყანდაშვილი

მომკაზმველი

ირაკლი უშვერიძე

არაბული ლიტერატურა

მიხაილ ნუაიმე (1889 – 1988)

მიხაილ ნუაიმე – ამერიკის შეერთებულ შტატებში ემიგრირებული ლიბანელი მართლმადიდებელი პოეტი, ესეისტი, მწერალი და დრამატურგი, ახალი არაბული ლიტერატურის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფიგურა, სირიულ-ამერიკული ლიტერატურული სკოლისა და მაჰჯარის (მეოცე საუკუნის დასაწყისში ამერიკაში არაბული ემიგრანტული ლიტერატურის) ცნობილი წარმომადგენელი, საზოგადოება „არ-რაბიტა ალ-კალამიას“ დაარსების ერთ-ერთი მოთავე და სულისჩამდგმელია.

1932 წელს მიხაილ ნუაიმე მშობლიურ ლიბანში დაბრუნდა და თავი ლიტერატურას მიუძღვნა.

სამოცდაათი წელი

არ გაგიჭირდება ამ ორი სიტყვის წარმოთქმა, არც ამ წლების პირველიდან სამოცდაათამდე გადათვლა გაგიძნელებს, მარტივად გამოთვლი, რამდენი თვე, კვირა, დღე, საათი, წუთი და წამია მათში. თუმცა შენ უძღური ხარ, დაბრუნდე წარსულში, გაიხსენო თითოეული წამის გაელვება, თუ როგორ მისდევდნენ ისინი ერთმანეთს გაელვებიდან გაელვებამდე, რა მოგიტანეს მათ შენ – შთაგონება, წარმოსახვა თუ განცდა; ყველაფერი ის, რითაც შენ შეავსე ისინი – შეგნებული თუ გაუაზრებელი სულიერი ლტოლვით, ფარული ზრახვებითა და სურვილებით, ოცნებითა თუ სიზმრით, სიამოვნებითა თუ მწუხარებით და ყოველივე იმით, რაც დაგიმაღლავს ადამიანებისთვის ან გაგიმჟღავნებია მათთვის ნებით თუ უნებლიეთ.

ყოველ მცდელობაზე, უამბო შენი ცხოვრების სულ რაღაც ერთი საათი საკუთარ თავს ან სხვას, შენ ხარ მატყუარაც და მოტყუებულისც, ვინაიდან შენ ვერ შეძლებ, მოყვე მცირედიც კი; მაშ, როგორ შეძლებ, გადმოსცე სამოცდაათი წლის ისტორია?!

როგორ შეძლებს შენი მეხსიერება, აღიდგინოს ის ყოველივე, რაც შენს თვალებს უნახავს ამ სამოცდაათი წლის მსვლელობისას, ყველა ის სურათი, სცენა და გამოსახულება – მთელი თავისი მოცულობით, ფერებითა და გარემოებებით, რომლებშიც ისინი არსებობდნენ?! ფანჯრიდან ერთი გადახედვითაც კი, – ერთი მზერის მოვლებით, – უფრო მეტს ხედავ, ვიდრე შენს ცნობიერს შეუძლია აღიქვას და დაიმახსოვროს!.. და რას მეტყვი იმაზე, რაც გინახავს სამოცდაათი წლის განმავლობაში?! რას მეტყვი იმის შესახებ, რაც გინახავს დედამიწაზე – ადამიანებზე, ცხოველებზე, მცენარეებზე, წყაროებსა თუ ქვებზე ან იმაზე, რაც ცაშია – ვარსკვლავებზე, მზეზე, მთვარეზე და ირმის ნახტომზე და იმაზე, რაც დაწერილა წიგნებში – ასოებზე, სიტყვებზე და მათ გამოთქმებზე?!.. და რას იტყვი იმაზე, თუ როგორ იმოქმედა ამ ყოველივემ შენს სულიერ სამყაროზე მათი დანახვისას და შემდგომაც, მომდევნო დღეებში?!

როგორ შეძლებ, სმენით გაიმეორო ყვე-

ლა ის ხმა, რომელიც მოგისმენია და აღიდგინო მეხსიერებაში ყველა ის შეგრძნება, რომელიც ამ ხმებს გამოუწვევია? – სიხარული ან უკმაყოფილება, სიმშვიდე ან აღელვება, ბედნიერებით გაბრუნება ან შეძრწუნება, დაინტერესება ან გულგრილობა...

როგორ შეძლებ, დათვალო ყველა ნაბიჯი, რომელიც შენს ფეხებს გადაუდგამთ და ყველა ის საგანი, რომელსაც შენი ხელები შეხებია; ყველა სურნელი, რომელიც შეგისუნთქავს და ყველა ის საკვები, რომელიც შენს ბაგეს უგემია?!.. ან როგორ დათვლი ყველა იმ საჭმელსა და სასმელს, რომელიც ჩასულა და გამოსულა შენი კუჭიდან?!..

მკითხველო, უმრავლესობა ამ ყველაფრისა, ისევე, როგორც სხვა ათასი ბენვისოდენა წვრილმანი, რისგანაც შედგება შენი და ჩემი ცხოვრება, იღექება სადღაც, მეხსიერების სიღრმეებში, სადაც შენი სურვილისამებრ ჩაღწევა ძალზე რთულია, თუმცა ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ისინი არ არსებობენ. ისინი მუდამ იქ არიან, ჩვენს ყველაზე ღრმა და გასაიდუმლოებულ „მე“-ში, მთელი თავიანთი სიზუსტითა და სისწორით. ჩვენ მოვიცავთ რეესტრს ყველა იმ შთაბეჭდილებისა, რომელიც კვალს ტოვებს ჩვენი ცხოვრების თითოეულ ფურცელზე. ჩვენ ვავსებთ ამ რეესტრს, მაგრამ იშვიათად გვამახსოვრდება და ვაცნობიერებთ იმას, თუ რას ვწერთ იქ და თუ გვამახსოვრდება და ვაცნობიერებთ, ეს მხოლოდ და მხოლოდ მცირედი ნაწილია და სწორედ ეს მცირედი ნაწილი წარმოადგენს იმის გასაღებს, რაც ჩვენთვის დახურულია და ჩვენი ცხოვრების ძირითადი მიზანია, დავხვეწოთ ამ გასაღების გამოყენების ცოდნა.

თუმცა მე არ ვისწრაფი ამ გასაღების ფლობისკენ, ვბედავ, გავრისკო. მსურს, მკითხველთან ერთად ვიმოგზაურო იმ ხანმოკლე თუ ხანგრძლივ ცხოვრებაში, რომელიც წილად მხვდა მე დღევანდელ დღემდე და წინასიტყვაობას, რომელიც წინ უძღვის ამ მოგზაურობას, აქვს მხოლოდ ერთი მიზანი – ვუთხრა მკითხველს, არ იფიქროს, რომ ყოველივე, დაბეჭდილი ამ ფურცლებ-

ზე, არის ის, რაც ამ სამყაროში ცხოვრების სამოცდაათმა წელმა ჩაწერა ჩემს რეესტრში. რასაც მკითხველი ნაიკითხავს, მხოლოდ ჩემი ცხოვრების მონაკვეთებია, სავარაუდოდ, არცთუ ისე მნიშვნელოვანი, მაგრამ ისინი ქმნიან წარმოდგენას იმის შესახებ, თუ რას მოიცავს ჩემი არსებობა, ისევე, როგორც რუკა იძლევა წარმოდგენას ამა თუ იმ მთის მოცულობისა და სიმაღლის შესახებ, ან სხვადასხვა მდინარის მიმართულებებსა და სიგრძეზე; თუმცა რუკა ვერ შეგიქმნის წარმოდგენას იმ ხევების, კლდეების, ფერდობების, საბადოების, მცენარეებისა და ცხოველების შესახებ, რითაც ეს მთაა მდიდარი; ვერ გეტყვის, რამდენი წვეთია მდინარეში, როგორი წყალმცენარეებია მის ფსკერზე, რომელი თევზი ბინადრობს იქ; ვერ მოგიყვება ქვიშებსა და ტყეებზე, რომლებიც მის ნაპირზეა და ვერც ცასა და ჰაერზე, რომლებიც მის თავზეა.

მაშ, რითია გამოწვეული ეს სარისკო მცდელობა?! მე ხომ არაფერი მაიძულებს ამის გაკეთებას!

მე შემოიძლია დავწერო ეს წიგნი, მაგრამ შემოიძლია, არც დავწერო.

თუმცა ჩემი ხასიათი მაიძულებს, მივყვე ქრისტეს ალთქმულ გზას; ქრისტესი, რომელმაც თქვა: „მიეციოთ კეისარს კეისრისა და ღმერთს – ღმერთისა“. მე ვაძლევ ადამიანებს ჩემი ცხოვრების ნაწილს, ან იმას, რასაც მე ვეძახი ნაწილს. მე ვაძლევ მათ ჩემი გულისა და გონების საზრდოდან იმას, რაც მგონია, რომ ასაზრდოებს მათ გულსა და გონებას.

რაც შეეხება ჩემს პირად ცხოვრებას, როგორ მოვიპოვე ჩემს სარჩოს, რას ვჭამ, ვსვამ ან ვიცვამ, როგორ მძინავს, ვიღვიძებ და ვმუშაობ, ვინ არიან ჩემი დედ-მამა, დაძმები, შვილები, ბაბუები, ბებიები, ბიძები, დეიდები და მამიდები, ვინ არიან ჩემი მეგობრები და მტრები, როგორ ვექცეოდი მე მათ ან როგორ მექცეოდნენ მე ისინი; რა იყო ჩემსა და იმ ქალებს შორის, რომლებიც მე მიყვარდა და რომელთაც მე ვუყვარდი, როდის ვდარდობდი და ვტიროდი, ან ვმხი-

რულობდი და ვიცინოდი... რაც შეეხება ამ ყოველივეს და ბევრ სხვა ამგვარ გარემოებას, ვფიქრობ, მკითხველი ვერ მიიღებს სარგებელს ამგვარი წვრილმანების ცოდნით და არასოდეს დავნერ ამის შესახებ, მხოლოდ ხანდახან თუ შევეხები ამ თემებს ზოგიერთ სტატიასა და ჩემს ახლო მეგობრებთან და ახლობლებთან მიწერილ წერილებში.

თუმცა ჩემი ცნობისმოყვარე მკითხველი, რომლის ცნობისმოყვარეობაც სრულიად საპატიოა და მადლიერების ღირსი, არ ისურვებს, დასჯერდეს მხოლოდ ჩემს სულიერ ცხოვრებაში შემოჭრას. მას აინტერესებს ის ნიადაგი, რომელშიც აღმოცენდა ჩემი ფიქრები, ატმოსფერო, რომელშიც ისინი ყალიბდებოდნენ, საძირკველი, რომელზეც დაფუძნებულია ისინი და ის სირთულეები, რომლებსაც ისინი გადასწყდომიან, გადაულახავთ ან დღემდე ვერ შეძლეს მათი გადალახვა, როგორ შეესაბამება ჩემი ცხოვრება ჩემს ნააზრევს ან რამდენად განსხვავდებიან ისინი ერთმანეთისგან. მკითხველს სრული უფლება აქვს, იცოდეს ყველაფერი, ჩვენ ხომ თანამგზავრები ვართ ცხოვრების მაცდურ გზაზე! თანამგზავრები იმათი ცხოვრების უსასრულო გზაზე, რომლებიც საკუთარი თავის მარადიულ ძიებაში არიან; ისინი არიან მაძიებელნი ამ ცხოვრებაში თავიანთი დანიშნულებებისა და მათ სჯერათ, – მართებულად თუ შეცდომით, – რომ მე მათზე უკეთ ვიცი ეს გზა; მისი მიხვეულ-მოხვეული ბილიკები, მოლიპული ადგილები, ხეხები და მის გაყოლებაზე არსებული მშვიდი, მყუდრო სადგომები, სადაც იშვიათად თუ შევა მგზავრი. ვიცი, თუ რა არის აუცილებელი ამ გზაზე მიმავალთათვის და ვიცი იმ მთავარი სადგომის შესახებ, რომლითაც მთავრდება ეს გზა და მის შემდეგ არც გზაა და აღარც მგზავრები.

საიდან გაუჩნდა მკითხველს ჩემი ცოდნის ეს რწმენა, ამ კითხვაზე პასუხი მეც მაქვს და მათაც. იმიტომ, რომ თითქმის ნა-

ხევარი საუკუნეა, ვუძღვნიდი მათ ჩემი კალმის შემოქმედებას, თუმცა მათ არ უთხოვიათ ეს ჩემთვის. მე დაუპატიჟებლად ვჩნდებოდი მათთან და მათ კი მიიღეს ეს უდიდესი საჩუქარი ჩემგან; ისინი ჩემსავით გრძნობდნენ, რომ ეს შემოქმედება შესისხლხორცებულია ცხოვრებასთან, შესისხლხორცებულია მათთან და ჩემთან, გამონრთობილია მათი გულის ცეცხლზე.

აი, რას მწერს ერთ-ერთი მკითხველი კაიროდან: „გულწრფელად გეუბნები, ჩემი შენდამი სიყვარული ბევრად ძლიერია, ვიდრე ნებისმიერი სხვა სულიერისადმი, უფრო მეტიც, ვიდრე საკუთარი მამის მიმართ, ვინაიდან შენ ხარ ჯადოქარი, ხარ მამა, ძმა და მეგობარი“.

აი, კიდევ ერთი, უკვე ბასრადან: „მე ძალიან დავალებული ვარ შენგან... შენ ჩემი პირველი მასწავლებელი ხარ და ყოველთვის პირველი იქნები, შენ დარჩები ჩემს სულში სამუდამოდ და უკვდავად – ჩემს გულში და შენ იქნები მარად ჩემი მეგობარი“.

აი, რას მწერს გოგონა ჰამადან (სირია): „მე თავს ბედნიერად ვგრძნობ მოკვდავთა შორის, როდესაც სიამოვნებითა და სიყვარულით ვფურცლავ თქვენს წიგნებს; მე გადავდივარ სამყაროში, რომელიც მხოლოდ მძაფრი შეგრძნებით შეიძლება განიცადო“.

სხვა გოგონა მოსულიდან (ერაყი): „როგორ მინდა, რომ დედამინა შემობრუნდეს ჩემს ფეხებქვეშ და მე წარვდგე თქვენ წინაშე ისე, როგორც ამ წუთას გულის სიღრმეში ვიდრეკ მუხლს თქვენი ბრწყინვალეებისა და კეთილშობილური საკურთხევლის წინაშე და მე ვკოცნი იმ ხელს, რომელმაც მაჩვენა სინათლე და ჭეშმარიტი გზა. ეს იქნება ჩირაღდანი, რომლითაც მე ვივლი მომავალში და ის დამამშვიდებს ჩემი ცხოვრების იმ დაკარგული წლების გამო, რომლებიც განვვლე სიბნელებში“.

ამერიკელი მწერალი მწერს კალიფორნიიდან: „ახლა, როდესაც მე წავიკითხე „მირდადი“¹ ხელმეორედ, ვისწრაფი დაგარ-

¹ „მირდადის წიგნი“ – მიხაილ ნუაიმეს ცნობილი ნაწარმოები, რომელმაც მას დიდი პოპულარობა მოუტანა.

წმუნოთ, რომ მან შეიპყრო მთელი ჩემი არსება. ის არის სიბრძნის საცავი. ყოველი აზრი ამ წიგნში, პოეზიისა და აზროვნების სიღრმეებში რომ ჩაჰყავხარ, გამოხატულია ორატორული ფორმებით, რომლებშიც არ არის ზედმეტი სიტყვები. ჭეშმარიტებით, სიმბოლოებითა და იდეებით აღსავსეს, მას არ ემუქრება დრო“.

ბომბეის გამომცემლობა მთხოვს ნებართვას „მირდადის წიგნის“ გამოცემისთვის; ინდოეთში მას ახასიათებენ, როგორც „დღევანდელი ყოფის წიგნს“ ან, როგორც „ყველა თაობის წიგნს“ და უფრო მეტიც, როგორც „ყველა დროის წიგნს“.

სხვა გამომცემლობები ჰოლანდიაში ნებართვას მთხოვენ ფრანგული, გერმანული და ჰოლანდიური თარგმანებისთვის.

აი, რას მწერს პაკისტანელი მაჰარაჯა: „მე წამიკითხავს თქვენი წიგნები. დღე არ ჩაივლის, რომ თქვენ არ იყოთ ჩემს ფიქრებში. ყოველ წუთსა და წამს ვიყენებ, რათა შევისწავლო თქვენი შეხედულებები, რომლებიც უფრო და უფრო მახლოებენ ჩემს სულიერ სამყაროსთან და მამორებენ ეგოიზმს. თქვენმა ნაწარმოებებმა ჩემში განამტკიცეს ადამიანებისა და კაცობრიობის მიმართ რწმენა“.

მე არ მსურს, დავღალო მკითხველი ამგვარი წერილების კითხვით. ისინი მე ასობით მაქვს, სხვადასხვა ქვეყნიდან და სხვადასხვა ენის წარმომადგენლებისაგან. მათში არის სერიოზული შეფასებაც და აღფრთოვანებაც, ისინი მზად არიან, გამოხატონ თავიანთი ცნობა და ქედი მომიხარონ. მე მხოლოდ იმიტომ მოვიტანე აქ ეს რამდენიმე წერილი, რომ ვაღიარო მკითხველის წინაშე – მათ უფლება აქვთ, იცოდნენ უფრო მეტი იმ მწერლის ცხოვრებაზე, რომელსაც აღიქვამენ, როგორც ძმას, მეგობარს, ამხანაგს, მასწავლებელს. განა მათ არ მივუძღვენი ჩემი გული და გონება?! და არც მათ უარუყვიათ ძღვენი, მიიღეს ის მადლიერებით.

ნუთუ ცენზურას იმსახურებს ის, ვინც მიირთმევს ხის ნაყოფს და ამავედროულად იმყოფება იმავე ხის ჩრდილში?!

ამ მცდელობას სხვა გამართლებებიც აქვს, ერთ-ერთი მათგანი კი სრულიად ეგოისტურია: თუ მე მთლიანად მივეცემი ამ წიგნს და გონებაში აღვიდგენ ყველაფერს, რაც კი ამქვეყნად გადამხდენია, მე უპირობოდ ორჯერ ვიცხოვრებ ჩემი ცხოვრებით და ფრიად დარწმუნებული ვარ, რომ თუ ეს არ დამიბრუნებს ბავშვურ უმანკობასა და ახალგაზრდულ სულისკვეთებას, მაშინ დამეხმარება, გავასწორო ანგარიში საკუთარ თავთან და მათთან, ვინც მონაწილეობდა ჩემს ცხოვრებაში.

ადამიანისთვის სასარგებლოა, დროდადრო უკან მიიხედოს, თუკი ის მუდამ მხოლოდ წინ იყურებოდა. ხშირად ხდება ხოლმე, რომ რომელიმე საქმე ან პრობლემა, რომელიც უკვე უკან მოვიტოვეთ, ჩასაფრებული გვიხვდება წინ, გზის რომელიმე მოსახვევში.

კიდევ ერთი გამართლება, რომელიც შეიძლება მკითხველს თავში აზრადაც არ მოუვიდეს – ეს არის სიამოვნება, რომელსაც ადამიანი განიცდის, როცა ფარდას ხდის ყველა თავის საიდუმლოს თავისი ძმებისა და სხვა ადამიანის წინაშე. ის შუშის სახლის მსგავსი ხდება; ყველაფერი, რაც მასშია, ხილულია თვალისათვის, გარდა ყველაზე შორეულისა და სიღრმისეულისა, რომელიც დაფარულია ადამიანთა თვალისა და გონებისაგან, ის ერთადერთი რჩება წმიდათაწმიდა, სადაც ვერავინ შედის სხვა, მის გარდა.

და ბოლო, ალბათ, ყველაზე მნიშვნელოვანი არგუმენტი: როგორიც არ უნდა იყოს ჩემი მდგომარეობა დღეს თუ ხვალ აზროვნებისა და კალმის სამყაროში, მე ვრჩები ადამიანად და ჩემი ცხოვრება აისახება სხვების ცხოვრებაზე და მათი ცხოვრება კი – ჩემსაზე. მაგრამ ჩვენ შორის რომ არ ყოფილიყო ბევრი საერთო დამაკავშირებელი ხაზი, მაშინ არც ეს ურთიერთგაგება და ჰარმონია იქნებოდა. ჩემი ბუნება მათი ბუნებაცაა და ჩემი მოწოდება – მათი მოწოდებაც; ჩემი მინა მათი მინაცაა, ჩემი ზეცა და ჰაერი მათი ცა და ჰაერიცაა და ჩემი სიამოვნება და შეგრძნებები – მათი შეგრძნე-

ბებიც. ჩვენ შორის განსხვავება მხოლოდ იმაშია, რომ მე ამ ყველაფრისგან შემოიძლია სხვა დასკვნა გამოვიტანო, შევერწყა გარემოს ან შევირწყა ის. მე შემოიძლია, გავაკეთო ყოველივე ეს სხვა გზებით, ვიდრე ისინი აკეთებენ ამას და რომ არ იყოს ეს განსხვავებები, მაშინ რა აზრი ექნებოდა დასკვნებისა და გამოცდილების გაზიარებას ადამიანთა შორის?!

ეს სამოცდაათი წელი, რომელიც მე განვვლე ამქვეყნად დღევანდელ დღემდე, განსაკუთრებით კი ბოლო ოთხი ათწლეული, იყო შესანიშნავი ეპოქა ჩვენი ცხოვრებისა და აზროვნების მკვეთრი ცვლილებებისათვის. ეს წლები წარმოადგენს ადამიანის გონების უდიდესი გამოგონებების წლებს. ძალიან მოკლე დროში ამ ახალმა მიმართულებებმა და დინებებმა, რომლებიც პოლიტიკური, ეკონომიკური და საზოგადოებრივი ცხოვრების გასაღებებად იქცნენ, ამოხეთქეს ვულკანივით. ამიტომ, ჩემი ასაკის ადამიანს ეჩვენება, რომ სამყარო, რომელშიც ცხოვრობს დღეს, ის სამყარო აღარაა, რომელშიც ის დაიბადა. მეც დარწმუნებული ვიქნებოდი ამაში, რომ ძაფი, რომელსაც ვეძახი „მეს“, არ აერთიანებდეს ამ ორ სამყაროს.

მე ეს ცვლილებები, დინებები და მოვ-

ლენები გავიარე წინამოსამზადებელი ეტაპით, – არა როგორც ისტორიკოსმა ან მეცნიერმა, არამედ იმ კაცივით, ვინც ისწრაფვის შეიცნოს ამ ცვლილებათა ფარული არსი და გამოავლინოს მათი ზეგავლენა ადამიანთა ცხოვრებაზე, თუ რას მოიტანს ის ახლო და შორეულ მომავალში – ახალი ეპოქის დასაწყისია თუ სასიკვდილო ციებ-ციხელება.

ჩემი ინტერესი ადამიანთა მიმართ არ განისაზღვრება იმით, თუ რას აშენებს ის ან რას ანადგურებს, რა გამოიგონა, რა შექმნა, რა აწარმოა ან რა გამოიყენა. მაინტერესებს, რამდენად ეხმარება ადამიანს ეს ყოველივე თავისი მიზნის განხორციელებას.

მიზანშეწონილად ჩავთვალე, ჩემი ცხოვრება, რომლის შესახებაც ვწერ, სამ ეტაპად დამეყო: პირველი – სიყრმიდან სწავლის დასრულებამდე, მეორე – შტატებში ჩემი ემიგრაციის დაწყებიდან დაბრუნებამდე და მესამე – დაბრუნების დღიდან დღევანდელ დღემდე.

ახლა, როდესაც მე ბოლომდე გამოვალე ამ წიგნის კარი, დავბრუნდეთ უკან, სამოცდაათი წლის წინ, თუ, რა თქმა უნდა, სიტყვების – „წინ“ და „უკან“ მნიშვნელობები დროსთან მიმართებაში გამოსაადგია.

ზეციური მამა და ამერიკაში მყოფი მამა

– გაიმეორე ჩემთან ერთად, ჩემო ბიჭო: „მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა, წმიდა იყავნ სახელი შენი, მოვედინ სუფევა შენი, იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა“ – ასრულებს დედა იმ მოკლე და ერთადერთ ლოცვას, რომელიც ქრისტემ ასწავლა თავის მოწაფეებს. ამასთანავე, ის იმეორებს სიტყვებს გაუაზრებლად და არც გრამატიკულ წესებს აქცევს ყურადღებას. დედაჩემმა განვლო თავისი ცხოვრება ისე, რომ მისთვის ანბანის ასოები ისეთ გამოცანად დარჩა, რომ-

ლის გაგებაც არ შეუძლია არავის, თუ არ ფრიად მეცნიერთ!

და რა ცოტანი იყვნენ ასეთები იმ დროში...

ღვთაებრივი ლოცვის დასრულებისთანავე დედაჩემი აგრძელებს ხანგრძლივ ვედრებას იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც პირველ ადგილს იკავებდნენ მის გულსა და ცხოვრებაში.

– გაიმეორე ჩემთან ერთად, ჩემო ბიჭო: „ღმერთო, დაეხმარე მამაჩემს ამერიკაში! დაე, ოქროდ გადაიქცეს მის ხელში მიწა,

რომელსაც ის შეეხება! ღმერთო, დაგვიბრუნე ის ჯანმრთელი და უვნებელი! ღმერთო, დაიფარე ჩემი ძმები, ღმერთო, დაიფარე ბიძაჩემი იბრაჰიმი და ბიძაჩემი სულეიმანი, შეენიე და მიეცი მათ შვილები!“

უღიმღამოდ ვიმეორებ იმას, რასაც დედაჩემი ამბობს. ქუთუთოები მიმძიმდება და თვლენა მერევა. ვხუჭავ თვალებს და ვხედავ საოცარ სურათებს, რომლებსაც დედის სიტყვები ხატავენ ჩემს წარმოსახვაში.

ვხედავ ღმერთს, რომელსაც, დედის თქმით, არც სისხლი აქვს და არც ხორცი და რომელიც ცხოვრობს ზეცაში, ცისფერ უსასრულობაში, სადაც დღისით მზეა, ღამით კი – მთვარე და ვარსკვლავები. არ ვიცი, როგორ წარმოვიდგინე ღმერთი ან მისი სამყოფელი. შეიძლება, მისი სახლი იქ ჰყავდეს ჩვენს სახლს აქ?! არა, ის უფრო დიდი და ლამაზია, თანაც ნამდვილად კრამიტითაა გადახურული. ვხედავ მამის სახებას, ვისაც გააჩნია სისხლი და ხორცი და ის არის ქვეყანაში, რომელსაც უწოდებენ ამერიკას. წარმოვიდგენ მას ულვაშებიან გოლიათად და უფრო დიდი ულვაშები, ვიდრე მას აქვს, თვალთ არ მინახავს.

ამერიკა წარმომესახება ქვეყნად ჰორიზონტს მიღმა, სადაც ადამიანები მუჭით იღებენ მინას, რომელიც ოქროდ გადაიქცევა. ოქრო კი, რომელიც არასდროს მინახავს, ძალიან ძვირფას რამედ წარმომიდგენია.

ჯერ კიდევ გაოცებული ვარ, რატომ გამეზავრა მამაჩემი ამერიკაში ოქროს ჩამოსატანად, როცა დედას ასე მარტივად შეუძლია სთხოვოს ცაში მყოფ მამას, გადააქციოს მინა ოქროდ. ჩვენი სახლის იატაკი და ჭერიც ხომ მინისაა და ჩვენ გარშემოც ხომ ყველგან მინაა?! ნუთუ მინა ამერიკაში განსხვავდება ჩვენი მინისაგან?! დიახ, ალბათ ასეც არის...

თუკი ეს წარმოსახვები მახნევდა, სხვა წარმოსახვები, რომლებსაც ყოველ საღამოს, ძილის წინ წარმოვიდგენდი თვალწინ, არ მახნევდნენ.

და, აი, დედაჩემი. მე ვიცნობ მას და მიყვარს ის, რადგან მასაც ვუყვარვარ. მისი მკლავები კი ის მკლავებია, რომლებშიც ტკბილად ვიძინებ და მას აქვს სხეული, რომელიც მიცავს და მმფარველობს მე, განსაკუთრებით კი ზამთრის ცივ ღამეებში. მისი სითბო ცვლის ცეცხლის სიმზურვალეს და ჩემთვის საკმარისია ეს სითბო და სიმყუდროვე.

როგორ გახდა ეს ქალი დედაჩემი, რატომ ჰყავს ყველა ბავშვს დედა და მამა, ან რაში მდგომარეობს მამობისა და დედობის არსი – ეს კითხვები ნაკლებად მაღელვებდა მაშინ. ყველა ბიჭს ხომ ჰყავს დედა-მამა. მამაჩემი ამერიკაშია; ეს ქალი კი დედაჩემია. ის დედაჩემია და ეს საკმარისია.

და, აი, ჩემი ორი ძმა. ისინი ჩემზე უფროსები არიან – დიბი¹ და ჰაიქალი. მე მათაც ვიცნობ და ვიცი, რომ ისინი ჩემი ძმები არიან ერთი მარტივი მიზეზის გამო – ჩვენ ვიძინებთ და ვიღვიძებთ ერთად, ერთსა და იმავე სახლში და ვჭამთ ერთსა და იმავე საჭმელს. ჩვენ ერთი დედა გვყავს, რომელიც ზრუნავს ჩვენს საჭმელზე, სასმელზე, ტანსაცმელზე და მას აქვს სრული ძალა-უფლება ჩვენზე – გვაძლევს ჩვენ მითითებებს და, თუ არ ვემორჩილებით, გვეჩხუბება, სილას გვანწის და გვცემს კიდევ.

ჩემი ძმების საწოლი იმ საწოლის გვერდით დგას, რომელზეც მე დედასთან ერთად მძინავს. დედა რამდენჯერმე იღვიძებს ღამეში, რადგან ეშინია, მათ ძილში საბანი არ გადასძვრეთ.

ის, რომ ზოგიერთ მეზობლის ბიჭუნას ორზე მეტი ძმა ჰყავს, ან საერთოდ არ ჰყავს ძმა, ზოგიერთ მათგანს კი ჰყავს დები, როცა მე საერთოდ არ მყავს და – ეს ის კითხვებია, რომლებზეც პასუხის გაცემა მეძნელება.

იქ, ოთახის კუთხეში, კიდევ ორ ადამიანს სძინავს. ბაბუაჩემ ბუ იუსიფს და ბებია უმ იუსიფს. ისინი ჩემზე, ჩემს ძმებზე და დედაზე ბევრად უფროსები არიან. მე ვიცნობ მათ და მიყვარს ისინი, რადგან მათაც

¹ დიბი – ადიბის შემოკლებული ფორმა.

ვუყვარვარ მე. ისიც ვიცი, რომ სხვა ბებია და ბაბუაც მყავს, ბუ იბრაჰიმი და უმ იბრაჰიმი. თუმცა ჩემთვის გაუგებარია ის მიზეზები, რომელთა გამოც ისინი სხვა სახლში ცხოვრობენ. მე ისინიც მიყვარს, მაგრამ არა ისე ძლიერ, როგორც ბაბუა ბუ იუსიფი და ბებია უმ იუსიფი. მე არ მესმის, რატომ მყავს ორი ბაბუა და ორი ბებია, როცა ჩვენს უბანში ზოგიერთ ბიჭს საერთოდ არ ჰყავს ბებია-ბაბუა. ან ჰყავთ ბაბუა, მაგრამ არ ჰყავთ ბებია და პირიქით.

ყველაზე მთავარ ჯადოქრობად, – იმაზე მეტადაც კი, ვიდრე დედაჩემის მონოტონური ხმა, რომელიც ყოველ საღამოს იმეორებს: „ღმერთო, დაე, მოხდეს ასე! ღმერთო, ნუ დაუშვებ ამას!“ – მესახება ჩირაღდანი, რომელიც ჩამოკიდებულია ბოძზე, სახლის შუაგულში.

ეს იყო კონუსის ფორმის თუნუქის ჩირაღდანი, თავზე შვერილითა და გვერდიდან გამოსული გრძელი მომრგვალებული სახელურით. ჩირაღდანი, რომელიც არ აღემატებოდა ერთ უნციას და რამდენიმე უნცია ნავთის ზეთი წარმოადგენდნენ სახლის განათების ერთადერთ საშუალებას. ჩვენ მას ვეძახდით „ნავასას“, რომელიც მომდინარეობს სიტყვა „ნასიდან“ და, როგორც დიდ ლექსიკონშია ნათქვამი, ნიშნავს ქანაობას, ციმციმს. ჩვენი ნავასას შუქი კი მუდმივად ციმციმებდა. დროდადრო ალი ღვივდებოდა და მისგან გამოდიოდა შავი კვამლი, რომელიც რგოლებად მიიწევდა მალლა-მალლა ისე, რომ ეხებოდა ქერის ყავისფერ დირებს. ხანდახან ის გადაიხრებოდა მარჯვნივ, ხანაც მარცხნივ და ალის ენა დაინეოდა დაბლა, თითქოს თავბრუ დაესხაო. ალის ეს ცეკვა იმ უცნაური ფიგურების წყალობით, რომლებსაც ცეცხლის ენა ხატავდა სახლის კედლებზე, ქერზე, იატაკსა და ავეჯზე, იყო ჩემი მუდმივი გაოცების წყარო.

ვინაიდან უკვე ვახსენე სახლი და მისი ავეჯი, დაე, მომიტევეს მკითხველმა, თუკი ცოტა ხნით შევჩერდები ამ სახლის აღწერაზე, რომელიც მსგავსია იმ ათასობით სოფლური სახლისა, ლიბანის მთების მა-

ღალ ფერდობებზე რომ იყვნენ შეფენილნი და დღეს შორეულ ლეგენდებად ქცეულან.

ისინი, ვინც დასახლდნენ ამ ფერდობებზე ასობით წლის წინ, არ მოსულან იმის გამო, რომ ეს ადგილები გამოირჩეოდა ნაყოფიერი მიწებით ან მდიდარი იყო ცხოვრებისათვის აუცილებელი პირობებით. ვილაცა უსამართლო მმართველებს გაურბოდა, ვილაცა – მწირ მიწებს, სადაც წყალი ძვირია და მოსავალი – მცირე. ამ ფერდობებზე კლდეები უფრო მეტია, ვიდრე მიწები; აქ რთულად სავალი გზები და ზამთრის ძლიერი სიცივეა. აქ არც სავაჭრო ადგილებია, არც სახელოსნოები და ერთადერთი გზა საარსებო საშუალების მოსაპოვებლად არის გუთანის, თოხის და ცელი. მაგრამ ეს ფერდობები მიუვალა ან იყო მიუვალი იმ დროში... და არ არის უფრო ლამაზი ადგილი, ვიდრე იგი. იქ არის წყაროები, მუხები, ფიჭვები და ბაძგის ბუჩქები. ხალხი სახლდებოდა ამ ფერდობებზე, მათ გროში არ ჰქონდათ ჯიბეში და არანაირი იარაღი – ხელში, მათ ჰქონდათ მხოლოდ საკუთარი თავის რწმენა და თავიანთი ხელების ძალა! და, რა თქმა უნდა, საცხოვრებლების ასაშენებლად მათ გამოიყენეს ახლო არსებული უხარისხო მასალები, რომლებზეც არანაირი ფული არ დაუხარჯავთ.

როგორი იშვიათი და ძვირფასი იყო ფული! ყველაზე ხელმისაწვდომი საშუალებები კი იყო ქვები, ხე და მიწა. ხალხი საცხოვრებელ ადგილებს აშენებდა პატარა ქვებით, რომლებსაც ამოლესავდნენ ხოლმე მინანარევი თიხით და მერე გადახურავდნენ ხის ღეროებით, რომლებზეც აფენდნენ დაფებს, ფოთლებს, შემდეგ კი მასზე ასხამდნენ ტალახს და ისე მჭიდროდ ტკეპნიდნენ, რომ ის არ ატარებდა წვიმის წყალს მანამ, სანამ ძალიან არ გაიჟღინთებოდა სინესტით და არ გაიჩენდა ბზარებს, რის შემდეგაც მას კვლავ დატკეპნიდნენ და ასე გრძელდებოდა მთელი ზამთრის განმავლობაში, ყოველ ჯერზე, რამდენჯერაც კი მასში წყალი გაჟონავდა. რამდენი ბზარი წარმოიქმნებოდა წვიმისა და თოვლის დროს! წყალი ჩამოდიოდა სახლის ყველა

კუთხიდან. აქედან მომდინარეობს გამოთქმაც: „ჭერიდან ჩამონაჟონი სანიღვრემდე გაატანსო!“ ყოველი სახლის სახურავის ქვეშ აუცილებლად იყო გადაებული დირე, ან დასავლეთიდან აღმოსავლეთისკენ, ან ჩრდილოეთიდან სამხრეთისკენ. მასზე იყო დამაგრებული ხის ღეროების ბოლოები. დირე ეყრდნობოდა ბოძს, რომელიც ეხმარებოდა მას ამ სიმძიმის გაძღებაში. ეს ბოძი, ქვის ან ხის, იდგა სახლის შუაგულში. მსგავსი სახლების აშენების ფასი იყო მხოლოდ ხალხის გარჯა – ხეების მოჭრა, ქვის დანყოფა და მიწის გადატანა. ამ შრომაში ხალხი ერთმანეთს ეხმარებოდა, განსაკუთრებით, ერთი ოჯახის წევრები. ყოველი ოჯახი, მისი წევრების ზრდისა და ახალი ოჯახების შექმნის შესაბამისად, აშენებდა მსგავს საცხოვრებლებს მჭიდროდ, ერთმანეთის გვერდიგვერდ ან მოპირდაპირე მხარეს. ასე რომ, სოფელში იზრდებოდა მთელი უბანი, ცნობილი ამა თუ იმ ოჯახის სახელით. ასეც ეძახდნენ: ნუაიმეების ოჯახის უბანი, ჰადდადების ოჯახის უბანი, აბუ ჰეიდარის ოჯახის უბანი და ასე შემდეგ. ერთმანეთის გვერდით მდებარე სახლების რაოდენობა აღწევდა შვიდ-ათს. მათ ჰქონდათ ერთნაირი სიმაღლე, სიგრძე და სახურავი, მაგრამ ყოველ მათგანს ჰქონდა საკუთარი შესასვლელი. ამგვარი სახლების ერთობლიობას ეწოდებოდა „საიჰი“.¹ შესაძლოა, ამ სახელში იგულისხმებოდეს ის, რომ, როდესაც ერთ ბოლოში ყვირიან ან ეძახიან ვინმეს, ისმის საიჰის მეორე ბოლოში.

ჩვენს საიჰს ჰქონდა ექვსი კარი და ყველა მათგანი მიმართული იყო სამხრეთისაკენ. მათგან სამი კარი გვეკუთვნოდა ჩვენ, ორი – მამაჩემის ბიძაშვილებს. მეექვსე კარი კი, უკიდურესი დასავლეთისაკენ, ეკუთვნოდა მოხუც ქვრივ უმ ჰაინსს, რომელსაც სხვა ავლადიდება არა გააჩნდა რა.

ჩვენი საიჰის ზემოთ სხვა ასეთივე საიჰი იყო, ოღონდ უკან დანეული, ისე, რომ ჩვენი საიჰი მის ვერანდად მოგეჩვენებოდა. ეს სა-

იჰიც ნუაიმეების გვარს ეკუთვნოდა. ჩვენ გვანუხებდნენ მათი ბიჭები, რომლებიც ჩვენს სახურავზე ხტუნაობდნენ. ამის გამო მიწა ხან თავზე გვეყრებოდა, ხანაც – თეფშებში ჭამის დროს. მესამე საიჰი პირველი ორი საიჰის აღმოსავლეთით მდებარეობდა და ისიც ნუაიმეების სხვა ოჯახს ეკუთვნოდა. იმ საიჰს უფრო ვიწრო გასასვლელი ჰქონდა, ვიდრე ამ ორს. ეს იყო ნუაიმეების უბანი, რომელიც ასეთად დამამახსოვრდა – მისი საზღვრები სამყაროს საზღვრები იყო, რომელშიც მე ვცხოვრობდი და მისი მკვიდრნი იყვნენ ჩემი სამყაროს მკვიდრნი.

ვუბრუნდები სახლს, რომელშიც დავიბადე. ის მდებარეობდა საიჰის შუაგულში. მისი კარი წარმოადგენდა ორ ერთმანეთთან შეერთებულ სქელ დაფას. კარს ჰქონდა საკეტი, რომლის აღწერაც ძალიან რთულია. ეს იყო ორი მსხვილი ფირფიტა, მტკაველი ან უფრო მეტი სიგრძისა და სიგანის, რომლებიც შეერთების დროს ჯვრის ფორმას ქმნიდნენ. ერთი ფირფიტა მიჭედებული იყო კარის აღმოსავლეთ კიდეზე, მეორე კი ეკიდა ქვევით, მოძრაობდა მარჯვნივ და მარცხნივ ხუთი ან ექვსი თითის სიგანეზე. მას ხუთი ნახვრეტი ჰქონდა, ორ-ორი კიდეებში, ერთი კი – ცენტრში. ზედა ფირფიტაზე კი განლაგებული იყო ხუთი ლურსმანი, რომლებიც ერთდებოდნენ ნახვრეტებში და ამგვარად იხურებოდა კარი. ამ ლურსმნებს „სავაკიტს“ უწოდებდნენ, რაც „ჩამოკიდებულს“ ნიშნავს. საიდუმლოდ რჩება, თუ როგორ იკეტებოდა კარი ლურსმნების ნახვრეტებში შესვლისას და იღებოდა მათი გამოსვლისას.

ვინც გამოიგონა ეს საოცარი საკეტი, გამოიგონა მისი გასაღებიც. ეს იყო ჯოხი, ერთი მტკაველი ან ოდნავ გრძელი. თავზე მას ჰქონდა ხუთი კბილანა, რომლებიც განლაგებული იყო ფირფიტის ნახვრეტების შესაბამისად. როდესაც ეს გასაღები შედის საკეტში, საჭიროა მოთმინება, ნახვრეტებში შემავალი კბილანების ისე მოთავსება, რომ ისინი აწვებოდნენ სავაკიტს. ქვედა

¹ საიჰი – მყვირალი, დამძახებელი კაცი (არაბ.)

ფირფიტა თავისუფლდება ზედასაგან, კარი კი გასაღებით უნდა მიიზიდო შენკენ ისე, რომ ზედა ნაწილი გადაადგილდეს და კარი ამგვარად გაიღება. ეს იყო რთული პროცესი, რომელიც ხანდახან დიდხანს გრძელდებოდა და ამ დროს ადამიანი კარგავდა საკუთარი ღმერთის რწმენას.

და, აი, ბოლოს და ბოლოს, ჩვენ გავალდეთ სახლის კარი და მაშ, მკითხველო, მოდი, შევიდეთ შინ.

მიუხედავად მოკრძალებული გარემოსი, სახლი მუდამ ღიმილით ეგებება სტუმრებს. სახლში შესვლისას შენი ფეხები აბიჯებენ ნახევარწრის ფორმის იატაკის ნიშზე, რომლის დიამეტრიც შეადგენს ერთ მეტრს. ეს არის 'უთბა'¹. ის დაფარულია ფეხსაწმენდის საფენის ნაფლეთებით და მასზე დალაგებულია სხვადასხვა ფორმისა და ზომის ფეხსაცმელი. ნეს-ჩვეულება ოჯახის წევრებისა და სტუმრებისგან მოითხოვს, რომ ფეხსაცმელები დატოვონ შესასვლელთან, რათა შინ არ შეიტანონ ტალახი და ჭუჭყი. უმ დიბს² უყვარს სისუფთავე და ნესრიგი.

როგორც კი ზღურბლს გადააბიჯებ, საკმარისია ერთი მზერა მოავლო სახლს, რომ გაეცნო მასა და ყველაფერ იმას, რაც მასშია. ეს არის კვადრატული ოთახი, რომლის სიგრძე და სიგანეც არ აღემატება შვიდ მეტრს, სიმაღლე კი – სამ მეტრს. პირველი, რასაც ნახავ შენგან მარჯვნივ, არის ხის დახლი, რომელზეც დგას ორი დიდი თიხის დოქი, მათ შორის კი მოთავსებულია პატარა ქოთანის, ასევე თიხის. ამ დახლს ეწოდება „ბანკი“. უმ დიბი ორივე დოქს ავსებს წყლით დღეში ერთხელ ან მეტჯერ. ეს დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენი წყალი სჭირდება მას საჭმლის მოსახარშად, ტანსაცმლის გასარეცხად და სახლის დასალაგებლად. ის მხრებზე შედგმული დოქით მიემართება წყაროსკენ, რომელიც სახლიდან ნახევარ კილომეტრში მდებარეობს. ის წყალს ეზიდება ყოველთვის, ნებისმიერ ამინდში – წვიმაში, ივლისის პაპანაქებაში

და იანვრის თოვლში.

შენ, ალბათ, დაინტერესდები, თუ რისთვისაა მარჯვენა კედელზე მიმაგრებული სარკის ნატეხები. ეს ერთადერთი სარკეა სახლში. მას უკანა მხრიდან ვერცხლისფერი გადაუვიდა და ის უფრო ამახინჯებს სახლებს, ვიდრე აირეკლავს მათ; თუმცა, როგორც ანდაზა ამბობს: „დაბრმავებას თვალების სურმით შეღებვა სჯობიაო“.

პირველი, რასაც დაინახავ მარცხნივ, ეს არის კედლის კუთხესთან მდებარე ხის ყუთი, რომელიც მოხუცების საყვარელი მოსასვენებელი ადგილია ზამთარში, რადგან ის ღუმელთან ახლოსაა და ცივი ქარი, რომელიც შინ შემოდის კარის ყოველ გაღებაზე, იქამდე ვერ აღწევს. ღუმელი არის ნითელი თიხისაგან ნაკეთები და ნახევარწრის ფორმის, რომელიც იატაკიდან ერთი მეტრამდე არის დაშორებული. მასზე შემოდგმულია საჭმლის მოსამზადებელი ქვაბები, ხოლო შიგნით დაჩეხილი შეშა ანყვია. ღუმლის წინ კი დევს მომრგვალებული რკინის ფირფიტა, რომელიც მის გარშემო დაგებულ ტილოსა და ცხვრის ტყავს იცავს ფერფლისა და ნახშირისაგან. ამას „ჰარუნი“ ეწოდება. მახსენდება, როცა ცეცხლს ვანთებდით ამ ღუმელში და ალი ირგვლივ ყველაფერს ახშობდა, კვამლი კი ჭერამდე აღიოდა და კედლებისაკენ ვრცელდებოდა, ჩვენ მთელი ძალით სულს ვუბერავდით ცეცხლს. ვეხვეოდით კვამლში, ფერფლით გვევსებოდა თვალები და გვდიოდა ცრემლები, თუმცა ჩვენ ერთმანეთს ვენაცვლებოდით ღუმელთან მანამ, სანამ ცეცხლის ენები კვლავ არ გაჩნდებოდა.

ღუმელი იმავე სიმაღლისა და ფერის კარნიზს უერთდებოდა. მისი სიგანე დაახლოებით მეტრამდე იყო, სიგრძე კი – ორი ადლი. ამ კარნიზს „ფარიზა“ ეწოდებოდა.

კედლის ჩრდილოეთით, რომელიც შენგან მარჯვნივ მდებარეობს, არის თიხის კარადა, რომელიც ჭერიდან ერთი ადლით თუ იქნება დაშორებული. ის თითქმის შეუმჩნე-

¹ 'უთბა – ზღურბლი.

² უმ დიბი – ქალის ქუნია, შერქმეული ვაჟის სახელის მიხედვით, დიბის დედა.

ველია; შენ მხოლოდ ჩაღრმავებას ხედავ, რომელიც ტილოს ნაჭრით არის დაფარული. ეს კარადა გამოიყენება ზამთარში ხორბლის შესანახად და, საჭიროების შემთხვევაში, ღრმულის მეშვეობით ჩამოაქვთ დაბლა. რაც შეეხება მის ბრტყელ სახურავს, რომელიც ჭერთან ახლოს მდებარეობს, გამოიყენება კარტოფილის, ხახვისა და ნივრის შესანახად.

შენ მზერა გადაგაქვს წინა კედელზე და მის მარჯვენა ბოლოში ხედავ თეთრ ფარდას, რომელიც ჭერიდან ეშვება და მიწიდან დაახლოებით ერთი ადლით არის დაშორებული. ის ფარავს კედლის ნიშას, რომელშიც დღისით ინახება საბნები, ქვეშაგები და ბალიშები, ღამით კი გამოიღებენ ამ ყველაფერს და სძინავთ მასზე. მათ შორის არის სტუმრებისთვის განკუთვნილი ლოგინიც და ისიც, რაც ოჯახის წევრებისთვისაა. ნიშის ქვეშ სიცარიელეში კი, რომელსაც ასევე ფარავს სხვა ფარდა, ინახება ბადაგის დიდი დოქი, მასმანა, ოსპი, ბარდა, შვრია, ცოტაოდენი შაქარი, ბრინჯი და ყავის მარცვლები – ეს ყველაფერი აუცილებლად უნდა ყოფილიყო ყოველ სახლში. მასმანა არის გამომწვარი თიხის ჭურჭელი, რომელშიც ინახება წვრილ ნაჭრებად დაჭრილი, დამარილებული და ქვაბში მომზადებული ცხვრის ხორცი. ასეთ ხორცს ეწოდება „ყაურმა“. მასმანას რაოდენობა დამოკიდებულია ცხვრის წონაზე, რომელსაც კლავენ შემოდგომაზე ყოველ ოჯახში. რაც შეეხება ზეითუნის ზეთს, რომელსაც არ აწარმოებდნენ მთიან რეგიონებში, მცხოვრებლები მცირე რაოდენობით – უნციებით და არა რატლით¹, ყიდულობდნენ მოხეტიალე ვაჭრებისგან.

ამ მომთაბარე ვაჭრებს, სულ მცირე, ექვსი თვის განმავლობაში, რითაც კი შეეძლოთ, უნდა მოემარაგებინათ მოსახლეობა, როცა ისინი წყვეტდნენ მუშაობას ველებსა და ვენახებში – შუა შემოდგომიდან გაზაფხულის დასასრულამდე და მაშინ, როცა ზამთრის თოვლი გარშემოერთყმოდათ და

მონყდებოდნენ მთელ დანარჩენ მსოფლიოს. ამგვარი მდგომარეობა გრძელდება დღემდე, მიუხედავად იმისა, რომ თანამედროვე ცივილიზაციამ გააადვილა კავშირი გარე სამყაროსთან.

ახლა კი თქვენი „ქუვარამდე“ მიყვანა-ლა დამრჩა. ეს არის დიდი თიხის კასრი გაბერილი მუცლით, რომელიც დგას ნიშის მარცხენა კიდეში და გამოიყენება ფქვილის შესანახად. მას ზემოთ დიდი ხვრელი აქვს, რომელშიც იყრება წისქვილიდან მოტანილი ფქვილი; ქვედა ხვრელიდან კი ფქვილს იღებენ საჭიროებისამებრ. ზედა ხვრელთან განთავსებულია ცომის მოსაზეული ვარცლი და მურაჰრაჰი, რომელშიც ინახება პური. ვარცლი თიხისაა და ის იტევს ერთი კვირის სამყოფ პურს. მისი სახურავი არის სინი, რომელზეც პური ეწყობა ჭამის დროს, ის ჩალისაგანაა მოწნული და ხელები, რომლებმაც ის დაამზადეს, ბეზიაჩემის, უმ იუსიფის ხელებია.

და ბოლოს, მზერა სახლის იატაკსაც მოვავლოთ. ის დაფარულია უბრალო ჩალით. მასზე დევს დასაჯდომად განკუთვნილი ლეიბები და ბალიშები და ზამთარში ამას ემატება მატყლის ან თხის ბენვის ხალიჩა.

ჩალის ქვეშ კი სწორი, მიწური იატაკია. ის ცისფერია, რადგან გალესილია ცისფერი თიხით. უმ დიბი ცდილობდა იატაკის გალესვას რამდენჯერმე კვირაში. ამ ცისფერივე თიხით იყო გამოლესილი სახლის ყველა კედელი იატაკიდან ერთი მეტრის სიმაღლეზე, დანარჩენი ნაწილი კი თეთრად იყო შეღებილი, როგორც სახლის ის ერთადერთი სამხრეთი კედელი, რომელიც მოჩანს გარედანაც.

ამგვარად, შენ შეგექმნა სრული წარმოდგენა სახლზე, რომელშიც მე დავიბადე, საიდანაც გამოვდიოდი და ვბრუნდებოდი 1911 წლამდე. ვიცი, შენ გაკვირვებული ხარ ამ სახლით. როგორ ხვდებოდა ჰაერი შიგნით, თუკი მისი სამი კედელი საერთოდ არ გადიოდა გარეთ, ორ მათგანს იყოფდნენ

¹ რატლი – წონის ერთეული, დაახლოებით 2 კგ.

მეზობლები, მესამე კი ესაზღვრებოდა მთას?! მხოლოდ ის ერთი კედელი გამოდიოდა გარეთ, რომელზეც იყო კარი. ის ზაფხულობით არასდროს იკეტებოდა, ღამითაც კი. ზამთარში ნაპრალები, სახურავსა და კედელს შორის, გვაძლევდნენ სუფთა ჰაერს და სახლიდან გაჰქონდათ კვამლი და დაბინძურებული ჰაერი. ჩვენ მას ვეძახდით „ანვალს“ – „საჩუქარს“, რომელიც დიდი ბებიებისთვის იყო თანამედროვე კონდიციონერი.

შენ გიკვირს ეს ყოველივე, ჩემო ძმაო და მას შემდეგ, რაც ეს ყველაფერი ნახე, მომიბრუნდები, სრული სერიოზულობითა და გაოცებით მკითხავ:

– და სად არის ამ სახლში მისაღები ოთახი?

– ზამთარში – ღუმლის გარშემო, ზაფხულში კი იქ, სადაც ლეიბები და ბალიშებია.

– და სად არის სასადილო?

– იქ, სადაც მაგიდა დგას, რომელზეც სეზონური საჭმელია დალაგებული; მის კიდეზე სინია, რომელზეც პური დევს. რაც შეეხება კოვზებს, უმეტეს შემთხვევაში, თხელი პური გვინევდა მათ მაგივრობას, დანებსა და ჩანგლებს კი საერთოდ არ ვიყენებდით.

– და სად არის საძინებელი?

– იქ, სადაც მოგინდება ქვეშაგებისა და

საბნის გაშლა.

– და სამზარეულო?

– ზამთარში – სახლში, ღუმელთან და თბილ ამინდში – გარეთ, მინდორში.

– და აბაზანა სად არის?

– ეს ‘უთბაა, რომელიც შენ უკვე ნახე, ოღონდ ფეხსაცმლებისგან გათავისუფლებული. მის ნაცვლად კი მოხურულ კარს უკან დგას ცხელი წყლით სავსე დიდი თასი.

– საპირფარეშო სად არის?

– სადაც კი მოგესურვება – თუთის ბაღებში, რომელებიც გარს ერტყმიან ჩვენს კვარტალს და მთელ დასახლებას. ან კიდევე, პატარა რუებში, რომელებიც ასე ბევრია ჩვენთან.

მე დავასრულე სახლის აღწერა. არ მქონია სხვა მიზანი, გარდა იმისა, რომ მკითხველისთვის მეჩვენებინა რეალისტური სურათი იმ ფანჯრისა, რომლიდანაც მე ვუცქერდი სამყაროს; და გისოსები, რომელებიც ერთდროულად იყო ვინროც და ვრცელიც, იყო ჩემი ბავშვობისა და ყმანვილობის წლების თავშესაფარი, რომლებშიც მე პირველად აღვაფიქნე ლოცვა მამის მიმართ, რომელიც ზეცაშია და შენევის ვედრება იმ მამისთვის, რომელიც ამერიკაშია. ვიმედოვნებ, რომ ეს სურათი ზედმინევნით კარგად დაგხატე, ისე, რომ არ გადავღალე მკითხველი და მისი გონება.

ბავშვობის მოგონებებიდან

არც ერთი ჩვენგანისთვის არ არის მარტივი, დაადგინოს მოგონებათა საზღვრები, გადანყვიტოს, ზუსტად რომელია ბავშვობის პირველი მოგონება და განსაზღვროს ასაკი, როდის ჩაიბეჭდა ის გონებაში. ამიტომ მე ვუამბობ მკითხველს რამდენიმე მოგონებას ჩემი ბავშვობიდან დროის დაკონკრეტების გარეშე.

და მე მახსენდება, როგორ მივყავარ დედას მხრებზე შესმული ეკლესიისაკენ. რამდენი წლის ვიყავი, ან როგორ შეეძლო დედას, მხრებზე შესმული ვეტარებინე, არ ვიცი. მე მახსოვს ის სიხარული, რომელსაც

ჩემს სულში იწვევდა ეკლესიაში დანთებული სანთლები, საკმევლის სუნი და მღვდლის ოქროსფრად ნაქარგი სამოსი. ასევე მახსენდება ის მღვლევარება, რასაც მლოცველთაგან ერთ-ერთის ხმა და მისი უზარმაზარი მელოტის დანახვა აღმიძრავდა, აგრეთვე სურათის დანახვა იმ ზღუდის მიღმა, მლოცველებს საკურთხევისგან რომ ყოფდა. სურათი მუქ ტონებში იყო შესრულებული და მასზე ხშირწვერა კაცი იყო გამოსახული, ნაღვლიანი სახით. მის ჩამქრალ თვალებში არც გულმონყალება იყო და არც სიბრაღული. რა დიდი იყო ჩემი

გაოცება, როცა გავიზარდე და გავიგე, რომ ეს სურათი არც მეტი, არც ნაკლები, იესო ქრისტეს გამოსახულება იყო. ასე დაეხატა იგი ერთ-ერთი ბერძნული თუ რუსული მონასტრის ბერს...

მახსოვს, ერთ საღამოს, როცა შევიტყვე, ჩემი ძმები მიდიოდნენ ეკლესიაში, ვთხოვე, მეც თან წავეყვანე; როდესაც მათ უარი მითხრეს და მივხვდი, რომ ვერ შევძლებდი ეკლესიისკენ მიმავალ უსწორმასწორო გზებზე სიარულს, გადავწყვიტე, ჩუმად გავყოლოდი. თუმცა მალევე გავაცნობიერე, რომ ამისთვის ძალები აღარ მყოფნიდა. დავინწყე ყვირილი და სლუკუნის, დავვარდი მიწაზე ხელ-ფეხის ქნევით. ცრემლები ღაპღაუპით მომდიოდა თვალებიდან, ხმა ჩამეხლიჩა ძლიერი ტირილისგან და გავბრაზდი ჩემს თავზე, რადგან ჯერ ისევ პატარა ვიყავი. როდის უნდა გავხდე დიდი? ჩემს უფროს ძმას შევეცოდე და დაბრუნდა, რათა ეთქვა, რომ სახლში წავსულიყავი, მაგრამ მე უფრო ძლიერად ავტირდი და გავჯიუტდი და ამ დროს მას შესანიშნავი ხერხი მოუვიდა თავში. შემპირდა, რომ, თუ შინ დაბრუნდებოდი, მომიტანდა ეკლესიის ზარს. ამ დაპირებამ მაგიური ზემოქმედება იქონია ჩემს გულზე, რომელიც ბრაზისაგან სკდებოდა. დავბრუნდი სახლში და დავიძინე იმ მოლოდინით, რომ დილით გავიღვიძებდი და აღმოვაჩინდი ეკლესიის ზარს ჩემ გვერდით...

ასევე თვალნათლივ წარმომიდგება ის მოგონება, როდესაც დედამ ხელში ამიყვანა, მიმიყვანა სარკესთან, რომელიც წინა თავში უკვე აღვწერე და მითხრა: „შეხედე, პატარა მიხაილი!“ მაშინ პირველად დავინახე საკუთარი სახე. დავინწყე ამ სახის დაჟინებით თვალიერება და ვერ ვიჯერებდი, რომ ეს ჩემი სახე იყო. ხან მოვიღუშებოდი, ხან კი ვიღიმოდი. ჩემი ღიმილი სევდიანი ჩანდა და ჩემი კანი იყო მუქი, მე კი მსურდა, ღია ფერის მქონოდა და ეს ჩემს მღელვარებას იწვევდა. მალეღვებდა ისიც, რომ ჯერაც პატარა ვიყავი და არ შემეძლო მისვლა ამ საოცარ სარკესთან, თუ დედა ხელში აყვანილს არ მიმიყვანდა მასთან.

როგორც უკვე ვთქვი, ორი ბიძა მყავდა: იბრაჰიმი და სულეიმანი. ისინი წლების წინ გადასახლდნენ ეგვიპტეში, სადაც რამდენიმე საქმიანი შეთანხმების დადებას მიაღწიეს. იბრაჰიმი იყო უფროსი და უფრო მოხერხებულიც. ეგვიპტეში ის მალევე გაამდიდრდა და მოიპოვა სახარბიელო მდგომარეობა. ამის შემდეგ მან ბასქინთაში გამოგზავნა თავისი ძმა, რათა ეხელმძღვანელა მათი „აგურის უბნის“ მშენებლობისთვის. როცა მშენებლობა დასრულდა, მან სახლი ავეჯით მოაწყო და გაალამაზა. ეს იყო ყველაზე მდიდრული სახლი მთელ სოფელში და წითელი კრამიტით გადახურული ერთ-ერთი პირველი უბანი. ის არცთუ ისე შორს იყო ჩვენი სახლიდან. მახსოვს განცვიფრების შეგრძნება, რომელიც დამეუფლა, როცა დედამ იქ წამიყვანა. ეს მაშინ იყო, როცა დასრულდა სახლის მოწყობა და ძია იბრაჰიმი დაბრუნდა ეგვიპტიდან ზაფხულის აქ გასატარებლად. მოცებდა, რომ სახლის ზედა სართულზე ნათალი ქვის კიბით ავდიოდი, რომელსაც სპილენძის ბურთულებით დამშვენებული რკინის მოაჯირები იცავდა. ამ სახლში შევდიოდი მაღალი კარიდან, რომლის ერთ-ერთ ფრთაზეც ხელის ფორმის ჩაქუჩი ეკიდა. ჩემი გაოცება კიდევ უფრო გაიზარდა, როცა ვიგრძენი, რომ ისეთ მოსწონებულ-გაპრიალებულ საფეხურებზე ავდიოდი, რომ ლამის ფეხი დამისხლტა. შემდეგ ჩემს თავს უკვე ქალებისა და კაცებით სავსე დიდ დარბაზში ვხედავ. ისინი მასპინძლებს ესალმებიან. დარბაზის კედლები სხვადასხვაფერ ზოლებშია მოხატული, ჭერი კი ნახატებითაა მორთული – ყურძენიცაა იქ, ვაშლიც, ყვავილებიც, მტრედებიცა და სხვა ჩიტებიც. შუშის სადგამებზე, ერთმანეთის პირისპირ ორი ლომია. გული მკერდიდან ლამის ამომიხტეს, თვალები ლამის ბუდეებიდან გადმომცვივდეს, როცა დედა სალონში შემეძღვება, სადაც ხავერდგადაკრული სარწვეველა სავარძლები დგას, მოელვარე სარკეები ჰკიდია, სპარსული ხალიჩებია დაგებული და ფარჩამოვლებული, ოქროს ძაფით მოსირმული ფარდები ჰკიდია.

ვეუბნები ჩემს თავს: „აი, სახლი ეს არის! და ჩვენ რატომ არ გვაქვს ასეთი სახლი?!“

მე პირველად ვგრძნობ მატერიალურ განსხვავებას ადამიანებს შორის. მწყინს, რომ ჩვენი მატერიალური მდგომარეობა ბევრად უარესია, ვიდრე ბიძაჩემის, მაგრამ, იმავდროულად, ბედნიერი ვარ, რომ ისეთი „დიადი“ ბიძები მყავს, როგორებიც ბიძია იბრაჰიმი და ბიძია სულეიმანი არიან.

ბიძია იბრაჰიმი თავისთან მიხმობს, ხელში მიყვანს, მკოცნის და შემდეგ მეკითხება, რომელ სახლს ვეკუთვნი – ნუაიმეების თუ ჰალაფების, დედის ოჯახს მივაკუთვნებ საკუთარ თავს თუ მამისას. და მე მხიბლავს მისი დიდებული გარეგნობა – დავარცხნილი სქელი უღვაშები, სახის ლამაზი ნაკვთები, მამაკაცური აღნაგობა. თვალს მჭრის მისი ევროპული კოსტიუმი, რომელიც არაფრით არ ჰგავს იმ კაცების ტანისამოსს, რომლებსაც მე ვიცნობ. და განსაკუთრებით კი ოქროს ძეგვი, რომელიც ბრწყინავს მისი ჟილეტის სალილეებიდან. მე ძლიერ ვღელავ, მეშინია, რომ ისეთ პასუხს ვერ გავცემ, რომლის მოსმენაც მას სურს. და როცა ის იმეორებს თავის შეკითხვას, მე ვიკრებ ძალებს და ვპასუხობ დაბალი ხმით: „მე ნუაიმეების სახლიდან ვარ“. ის ისევ მკოცნის. ჩვენ ვინყებთ დიალოგს, რომლის სიტყვებიც ადრე მქონდა ნასწავლი და შემეძლო კარგად პასუხი და მანაც იცოდა, რომ ეს შემეძლო.

– რა გქვია?

– დაბული.

– რას ყიდი?

– ფქვილის ტომარას.

– გასამრჯელოს სად დებ?

– კალათაში.

– და ხომ არ იპარავ?

– გიჟი კი არ ვარ!

ბიძია იბრაჰიმი იღიმის, იღიმიან გარშემომყოფნიც.

სახლისაკენ მიმავალ გზაზე დედას ვეკითხები:

– რატომ არ გვაქვს ისეთივე სახლი, რო-

გორიც ბიძია იბრაჰიმს?

– იმიტომ, რომ ჩვენ ღარიბები ვართ.

– და ისინი? (ვგულისხმობ ჩემს ბიძებს, მათ ცოლებს და ბებია უმ იბრაჰიმს, რომელიც ჯერაც ცოცხალია)

– ისინი მდიდრები არიან.

– და ჩვენ რატომ ვართ ღარიბები?

– იმიტომ, რომ ფული არ გვაქვს.

– და ისინი რატომ არიან მდიდრები?

– იმიტომ, რომ ფული აქვთ.

მე ხმადაბლა ვეუბნები:

– და ბიძია იბრაჰიმი რატომ არ გვაძლევს ფულს, რომ ისეთივე სახლი ავიშენოთ, როგორიც მას აქვს?

დედა მაჩუმებს ყვირილით:

– გაჩუმდი, ბიჭო!

რაც შეეხება ფულს, რომელზეც დედა საუბრობდა, პირველად მაშინ შევეხე, როცა დედამ რაღაც სპილენძის მონეტა მომცა მოხეტიალე ვაჭრისგან ცოტაოდენი ბარდის საყიდლად. სპილენძის ფული მაშინ ხუთი თურქული ყურუში ღირდა. დაახლოებით ოთხი წლის ან უფრო პატარა რომ ვიყავი, კარადის კუთხეში შემთხვევით ოქროს ღირა ვნახე, რომელიც სპილენძის მონეტად ჩავთვალე და წავედი მაღაზიაში კანფეტების საყიდლად. მაღაზიის მეპატრონე ნამუსიანი კაცი აღმოჩნდა. მან მომცა ცოტაოდენი კანფეტი, გამომართვა ღირა და შემდეგ დედაჩემს დაუბრუნა, უთხრა, მოფრთხილებოდა მას და არ ჩაეგდო იმ ბიჭის ხელში, რომელიც ოქროს ღირას ვერ არჩევდა სპილენძის მონეტისაგან.

თუმცა მე დღესაც არ ვიცი, რომელი მათგანი უფრო ძვირფასია: ოქრო თუ სპილენძი!...

მე მომისმენია უფროსებისაგან ბევრი სიტყვა, რომელთა მნიშვნელობაც არ მესმოდა. მათ შორის იყო უწმანური, უწყინარი და ნეიტრალური სიტყვები. ყოველ ჯერზე, როცა კი ავითვისებდი ახალ სიტყვას, ველოდებოდი შემთხვევას, რომ გამომეყენებინა ის, წარმომეჩინა ჩემი ლექსიკის მრავალფეროვნება და უფროსებივით საუბრის უნარი.

ერთხელ დედასთან ორი მეზობელი

იყო. სამივე საშინაო საქმეებზე საუბრობდა. მე კი უცებ ვისწავლე ახალი სიტყვა. ეს სიტყვა იყო „სიცრუე“. ის ნიშნავდა, როგორც მერე მივხვდი, ტყუილების სიმრავლეს. დედა მათ თავის შვილებზე უყვებოდა, კერძოდ კი – ჩემზე. დედამ თქვა, რომ მე გონიერი, მშვიდი და უბოროტო ბავშვი ვიყავი. თავი ვერ შევიკავე სიტყვა „სიცრუე“-ს წარმოთქმისგან. დედამ ისე ამინია ყური, რომ ტკივილისაგან ავეყვირდი. შენც შეამჩნევ, რომ ყოველ ჯერზე, როცა კი ამ სიტყვას გავიგონებ, ვეხები ჩემს ყურს. რაც შეეხება ჩემს ენას, არა მგონია, ოდესმე კიდევ შეძლოს ამ სიტყვის წარმოთქმა.

მახსენდება, როგორ დაიწყო ჩემი დამოუკიდებელი ცხოვრების ეტაპი, როცა უკვე დედის ნებართვის გარეშე შემეძლო ამელო, რაც მსურდა და სახლის გარშემო სხვისი დახმარებისა და ზედამხედველობის გარეშე მეხეტიალა. უცებ აღმოვაჩინე, რომ მქონდა საყურე მარჯვენა ყურზე და ყელსაბამი – კისერზე. ერთიცა და მეორეც იყო ვერცხლისა. გამიხვრიტეს ყური და გამიკეთეს საყურე, რათა დავეცავი ავი თვალისაგან – ბოროტი და შურიანი ადამიანის თვა-

ლისაგან. ყელსაბამი კი სოფლის მონასტრისათვის აღთქმის მიცემის მოწმობა იყო და მისი მოხსნა მხოლოდ აღთქმის შესრულების შემდეგ შეიძლებოდა.

ყელსაბამის გამო მრცხვენოდა. ერთხელაც ის მოვიხსენი და შორს მოვისროლე. ისიც მანუხებდა, რომ არც ერთ ჩემს თანატოლს საყურე არ ეკეთა, მას ხომ მხოლოდ ქალები და გოგონები ატარებდნენ. მე გადავწყვიტე მისი მოხსნა და არავის შინ ყურადღებას არ ვაქცევდი. ყურს ვისრესდი მანამ, სანამ მისი წვალეებისგან სისხლი არ წამომივიდა და საყურე არ მოვიხსენი. როდესაც დედამ დანაკარგი შენიშნა, გაცოფდა და დაიწყო საყურისა და ყელსაბამის ძებნა. იპოვა ყელსაბამი, რომელიც მისთვის საყურეზე უფრო მნიშვნელოვანი იყო. საყურეს ვერ მიაგნო და მე ეს ძალზე მახარებდა. დედამ კვლავ შემაბა ყელსაბამი და მეკეთა მანამ, სანამ დედამ სოფლის მონასტრს არ შეუსრულა შეთქმული. როცა მან მისაყვედურა ჩადენილის გამო, ვუთხარი: „მე ბიჭი ვარ და არა გოგონა!“

დღეს კი ვნატრობ, რომ ეს ყელსაბამი და საყურე ისევ მეკეთოს...

არაბულიდან თარგმნა
მარიამ ქარდავამ

ბაბუაჩემი ბუ იუსიფი

როდესაც ბაბუაჩემი ბუ იუსიფი გავიცანი, ის ოთხმოცს მიტანებული კაცი იყო, მრგვალსახიანი, მაღალი, ფართო მხრებით, თავზე აზიზურ ფესს¹ ატარებდა, მის ქვეშ კი პატარა ქუდი ეხურა. ჩვენთან, ბასქინთაში² დართული სოფლური შალის განიერ ხალათს და ლურჯი წარმის ფართო შარვალს იცვამდა. ეს იყო ჩვეულებრივი ტანსაცმელი იმდროინდელი სოფლის მოსახ-

ლეობის უმრავლესობისთვის ლიბანის მთიანეთში.

უსაზღვროდ მომწონდა მისი კეთილგანწყობა, სასიამოვნო ღიმილი და წითელ-ძარღვიანი ლოყები. მამაჩემი მიყვებოდა, რომ ბაბუა ფიზიკურად ძალიან ძლიერი ყოფილა, იმდენად ძლიერი, რომ ერთხელ წისქვილის ქვაც კი უტარებია ზურგით. ის იყო სულით სუფთა და ხელგამლილი ადა-

¹ აზიზური ფესის სახელწოდება ოსმალეთის იმპერიის სულთან აბდ ალ-აზიზის (1861 – 1876) სახელიდან მომდინარეობდა.

² ბასქინთა – ლიბანური მთის სოფელი.

მიანი, უარს არავის არასდროს ეუბნებოდა იმაზე, რისი გაკეთებაც შეეძლო.

ბაბუაჩემი ბუ იუსიფი გარდაიცვალა, როცა მე შვიდი წლისაც არ ვიყავი, მაგრამ ჩემმა მეხსიერებამ დაიმახსოვრა ის ფრაგმენტული სურათები, რომლებიც მასთან იყო დაკავშირებული. ყველა ეს ფრაგმენტი, ერთის გარდა, რომლის შესახებაც შემდეგ მოგიხსენებთ, ძალიან ძვირფასია ჩემთვის.

ამ ფრაგმენტული სურათებიდან ერთ-ერთში ვხედავ ბაბუაჩემს, მჯდომს ჩვენი სახლის ბანზე. მის ირგვლივ შემოკრებილა ნუაიმეს გვარის რამდენიმე მამაკაცი, რომლებიც მოვიდნენ წვერის გასაპარსად ერთ-ერთ ნათესავზე ორმოცდღიანი გლოვის შემდეგ. წარმოიდგინეთ ახლა მათი წვერის სიგრძე!

ოჯახში მხოლოდ ერთ ადამიანს ჰქონდა სამართებელი. ის იყო წვერის გამპარსავი მთელი ოჯახისთვის. ჩემს მეხსიერებაში შემონახულ სურათში ბაბუაჩემი, რომელსაც თავსაც უპარსავენ, ამ რიგში პირველია. ეს წვერის გამპარსავი ხან ხელით ამონმებს სამართებელს და ხანაც ფეხსაცმლის ძირზე ლესავს მას. ამის შემდეგ საქმეს შეუდგება. უსველებს ბაბუაჩემს თავს, უსაპნავს და იწყებს პარსვას. აქეთ-იქიდან წითელ დაფებად მოდის სისხლი, მაგრამ ბაბუაჩემი არ კრთება, ზის და ელაპარაკება ირგვლივ მდგომ ხალხს. თითქოს ეს სისხლი, რომელიც მისი თავიდან მოედინება, სავალდებულო ხარკიაო წვერის გამპარსავისა და მისი სამართებლისთვის, რომელსაც ბაბუა სიამოვნებით გასცემს. იგივე სურათი მეორდება, როდესაც ბაბუას და სხვა კაცებს წვერს პარსავენ. ზოგი ყვირის ტკივილისგან, ზოგი ღმერთს სთხოვს დახმარებას და ზოგიც – ეშმაკს. წვერის გამპარსავი კი ასრულებს თავის რთულ მოვალეობას, გულგრილად ხვდება საყვედურებსაც და მადლობასაც. ის ბერავს ლოყებს, ხალათის სახელოთი იწმენდს ოფლს, რომელიც ღვარად ჩამოსდის სახეზე და სიცილით იმეორებს: „ეს წვერე-

ბი ნაჯახისთვის არის და არა – სამართებლისთვის“.

ახლა სხვა სურათი, რომელშიც ვხედავ ჩემს თავს, მძინარეს ბაბუას გვერდით. მე ანგინა მაქვს და ჩემი სხეული ისეთი ცხელია, თითქოს შიგნით ღუმელი მიდგასო. ყელი, გეგონება, გადაკეტილი მაქვს და ვერ ვცლაპავ ნერწყვს. ბაბუა კი მთელი ღამე ტანზე მეხება, მეხუტება და მეფერება სახეზე, შუბლსა და თავზე. ყურში მიმეორებს: „შენ ხარ ბაბუაშენის სული. ნეტავ მე მტკიოდეს ყელი შენ მაგივრად!“

რაკი გლანდები გავიხსენე, არა უშავს, თუ ცოტა ხანს ამ თემაზე შევჩერდები და მკითხველს მოვუყვები, თუ როგორ მკურნალობდნენ მათ ანთებას ჩვენთან.

ჩვენს უბანში ერთი მოხუცებული ქალი იყო, ნუაიმეს გვარისა. არ ვიცი, ამ ქალზე მეტად ვინმე სხვა არის თუ არა ღვთის შენდობის ღირსი. როდესაც ჩვენ პატარები ვიყავით, ის გვიყურებდა ანგინის ტკივილს ჩვეულებრივი, ძალიან მარტივი ოპერაციით. დაიყრიდა ცოტაოდენ დანაყოფ ყავას საჩვენებელ თითზე, ჩაუყოფდა ხელს ავადმყოფს ყელში და მთელი ძალით აწვებოდა გლანდს, სანამ არ გასკდებოდა. თუ ვინმე უარობდა და პირს არ უღებდა, მაშინ ქალი ხის გასაღებს იყენებდა, რომელსაც ოპერაციის ბოლომდე უტოვებდა ბავშვს პირში, რათა ავადმყოფს მისთვის თითზე არ ეკბინა. უფლის წყალობამც იყოს შენზე, უმ დაუდ!¹

ახლა ისევ ბაბუა ბუ იუსიფს ვუბრუნდები, ამჯერად შახრუბში²; შახრუბზე შემდგომ მოგიყვებით. ჩვენ ვართ კალოზე, სადაც ხორბალს ლენავენ. თავთავები, რომლებიც ამ მოედანზეა, ჩვენია. რაც შეეხება ორ ხარს, რომელიც ეჭიდება სალენს, ისინი ჩვენი არ არის. მამაჩემის ამერიკაში წასვლის შემდეგ ჩვენ აღარ გვყოლია ხარები, იმიტომ, რომ არავინ გვყავდა მათი მომვლელი. ბაბუა უკვე მოხუცი იყო.

ბაბუა ზის ამ სალენზე, ხელში წინ მიმავალი ხარების რქებზე ნამოცმული

¹ უმ დაუდი – ქალის სახელი.

² შახრუბი – ლიბანური მთის სოფელი.

თოკი უჭირავს, მე კი მუხლებზე ვუზივარ. ჩვენ წინ სალენის ნიჩაბია დამაგრებული ნაკელის ასახვეტად, თუკი რომელიმე ხარს აზრად მოუვა, რომ მოისაქმოს. ხომ არ შეიძლება, რომ ხორბალი და ნაკელი ერთმანეთს შეერიოს! რაც შეეხება შარდს, ამას ყურადღებას არ ვაქცევთ.

ჩვენ ზემოთ ნათელი ცაა და კაშკაშა მზე. ჩვენ წინ არის სანინი¹, თვალისმომჭრელად თეთრ, მზის შუქზე მოკაშკაშე სამოსში. ჩვენ ირგვლივ ხეების ტოტებშიც სხვადასხვაგვარი პატარა ჩიტები მღერიან, შექუჩრებული კლდეები ალაგ-ალაგ მაღლდებიან. მათ მიღმა კი მდელო იშლება, შორეული და საშიში. სალენი მანქანა ლენავს თავთავებს თავისი რკინის კბილანებით. ბალახიც მას უგდებს ყურს. ეს ყველაფერი ჩემს სულზე ისეთ შთაბეჭდილებას ახდენს, როგორსაც ყველაზე კარგი ორკესტრიც კი ვერ მოახდენდა მუსიკის დიდი მოყვარულის სულზე. მე ვტკბები ნაზი მტვრით, რომელიც მოფრინავს დამტვრეული თავთავებიდან და ეცემა სალენს, ბაბუას და მე. არ ვაქცევ ყურადღებას იმას, რომ პირი და ცხვირი მევსება ამ მტვრით. ერთგვაროვანია სალენის ტრიალი და ბგერები, რომლებსაც ის გამოსცემს, მზის სიკაშკაშე ჩემ ირგვლივ მთებსა და კლდეებზე, ნაზი ნიაფი, რომელიც ამოდის მდელოდან და ჩვენამდე აღწევს, ორი ხარის ყურება, რომლებიც გაუჩერებლად აქნევენ თავიანთ კუდებს. ეს ყველაფერი ჩემს სულს შეუდარებელი სიხარულით ავსებს.

უეცრად ისმის ბაბუას ხმა, ჩუმი, წყვეტილი და ნაზი. ტანში ყრუანტიელი მივლის. ეს ის ყრიალი როდია, რომელსაც შიში, სიცივე, ზიზღი იწვევს! არა, ეს არის ბედნიერების ყრიალი, რომელიც მოდის უცაბედად და მოულოდნელად. ბაბუა მღერის:

„ო, სახლის პალმავ მაღალო, შენი დარაჯი ლომია,
მაგრამ დალენა ტოტები დიდმა შურმა;
მე ვთესდი და სხვა მოვიდა, ნათესი მოიმკო,
რა გულსატკენია! დამიბრუნეთ ხორბა-

ლი ჩემს ტომრებში“.

მე ვერ გავიგე სიტყვა პალმა, იმიტომ, რომ ის ჯერ არ მენახა. მე ის წარმოვიდგინე ხედ, რომელიც დახუნძლულია გემრიელი ნაყოფით. მისი ტოტები კი იმტვრევა ბოლმისა და შურიანების რისხვისგან. სამაგიეროდ, მე მესმის, რას ნიშნავს „თესვა“ და „მკა“. ტკივილს მგვრის ბაბუას ჩივილი იმაზე, რომ მან დათესა, მაგრამ სხვა მოვიდა და მოიმკო მოსავალი. გულს მტკენს მისი დარდი ხორბალზე და ბაბუას ხვეწნა მათთვის, ვინც მას ის წაართვა და გაძარცვა – „დამიბრუნეთ ხორბალი ჩემს ტომრებში!“ ვნატრობ, ვიყო დიდი და მქონდეს ძლიერი ხელები, რომ შური ვიძიო ზნედაცემულ ხალხზე ბაბუას გამო. ბაბუაჩემი უკვე სხვა სამყაროში გადასახლდა და მე კი გავიზარდე, მაგრამ მისი ჩივილი სულ თან დამდეგს, საითაც უნდა ვიბრუნო პირი, ჩივილიც და გულისტკენაც... მგონია, რომ ეს ჩივილი მილიონობით ხალხის ჩივილია და ეს მწუხარება კი ყველგანაა, განსაკუთრებით, აღმოსავლეთში. რა ბევრია ისეთი, ვინც თესავს და მერე მოდიან სხვები და იმკიან მათ დათესილს. ასევე ბევრნი არიან ისეთნიც, ვინც შეჰლადადებენ მათ, ვინც ისინი გაძარცვა – „რა გულსატკენია! დამიბრუნეთ ხორბალი ჩემს ტომრებში!“

ამის შემდეგ ბაბუაჩემი გადადის სხვა ხალხურ სიმღერაზე. რაც იქიდან მახსოვს, სულ ეს ორი სტროფია:

„უფალიმც იქნება შენთან, ლურჯებში ჩაცმულო!

უფალიმც შეენევა მახეში გაბმულ ჩიტს!

რა დიდია ჩემი გულისტკენა! ხსნის იმედი უკვე აღარ მაქვს,

ღმერთი სასოს არ წარუკვეთს თავის ქმნილებას!

რა დიდია ჩემი გულისტკენა! ხსნის იმედი უკვე აღარ მაქვს,

ხალხის რომ არ მრცხვენოდეს, გადავიკარგებოდი!

დავრგე პალმა ჩემს საცხოვრისთან,

¹ სანინი – მთის სახელი ლიბანში, მდებარეობს ბეირუთის აღმოსავლეთით.

მოვიდა სხვა და მისი ნაყოფი შეირგო“.

მე მათრობს და მამბრუებს ბაბუას ტკბილი ხმა, რომელიც ქარს მიაქვს შორს, შორს... სანინის მთის მწვერვალებისკენ. ვცდილობ, წარმოვიდგინო ის ლურჯებში ჩაცმული, ვისაც ბაბუა მიმართავს. ნეტავ ვინ შეიძლება, რომ იყოს?! რატომ ეუბნება – უფალიმც შეენევა მახეში გაბმულ ჩიტსო? რა შუაშია აქ მახეში გაბმული ჩიტი?!.. მაგრამ შემდეგ ჩემი სიამოვნების სიმთვრალესა და გაბრუებას სევდა შეერევა და აქ ჩემი ბაბუაც დარდობს იმაზე, რაც მან დარგო, დათესა, სხვამ კი დაასწრო მოსვლა და მოსავალი წაიღო. ეს ჩივილი და წუხილი, რომელიც მესმოდა ბაბუის და მამის სიმღერებში, იგივეა, რაც დღემდე მესმის მომღერლების ბაგეებიდან ჩვენს არაბულ აღმოსავლეთში. განა ჩვენი ხალხის ხორბალი კვლავ სხვის ტომრებში არ ხვდება?!..

უკვე ვთქვი, რომ ბევრი სურათია დაკავშირებული ბაბუასთან ჩემს მეხსიერებაში და ყველა მათგანი ძვირფასია ჩემთვის, ერთის გარდა. ბოლო წლებში ბაბუას ქრონიკული ფალარათი სჭირდა და მესმოდა, როგორ უკრძალავდა ბებიაჩემი ხან რას და ხან რას, მათ შორის, ყურძენსაც. იმ საცოდავს კი ძალიან უყვარდა ყურძენი. ერთხელ ყურძნის გამყიდველს ჩაუვლია და ამ დროს სახლში არავინ იყო ბაბუაჩემის გარდა. მან ეს შემთხვევა გამოიყენა და რამდენიმე მტევანი იყიდა. როგორც კი გადაიხადა და გამყიდველი წავიდა, გაისმა ბებუის ნაბიჯების ხმა და ბაბუამ სასწრაფოდ დამალა ყურძენი. მის მოძრაობებს თვალს ვადევნებდი, მან კი არ იცოდა, იქ რომ ვიყავი. როდესაც ის ბებუასთან ერთად გამოვიდა სახლიდან, მე ავიღე ყურძენი და გადავიტანე სხვა ადგილას, სადაც მისი მოძებნა რთული იქნებოდა. ამ საქციელისკენ ბაბუას ჯანმრთელობაზე ზრუნვამ მიბიძგა და სურვილმა, გამეადვილებინა შრომა ბებუისთვის და დედისთვის. ბაბუას ხომ ისინი უვლიდნენ.

ცოტა ხნის შემდეგ ბაბუა დაბრუნდა მარტო და გაეშურა პირდაპირ იქით, სადაც ყურძენი ჰქონდა დამალული, მაგრამ, რომ ვერ იპოვა, დაინყო ძებნა ყველა კუთხეში, თან იმეორებდა – „ღმერთო, შენი სახელის ჭირი-მე!.. ო, იობის მოთმინებაჲ!“ მე თვალყურს ვადევნებდი იმას, რაც ხდებოდა, მაგრამ ისე ვიქცეოდი, ვითომ არაფერი ვიცოდი. ამ დროს ბაბუამ ჩემზე ცუდად იფიქრა. მკითხა, მე ხომ არ შემიჭამია ყურძენი. ვარწმუნებდი, რომ არც მინახავს და არც გამისინჯავს.

იმ შემოდგომით ბაბუაჩემი გარდაიცვალა... გულში ისეთივე ნატრული ყურძნის, ისეთივე დარცხვენილი სურვილით, დაეძალა სადმე სამი მტევანი, როგორც შემოდგომის იმ ერთ დღეს, როცა ისინი იყიდა... ო, ბაბუა ბუ იუსიფ... ასე მგონია, შენ დიდი ხანია, აპატიე შენს შვილიშვილს, შენს მოსახელეს, რომელიც ცუდად მოგექცა. მან ეს ბოლმით და ბოროტებით როდი ჩაიღინა, ღმერთო, დაგვიფარე!.. ამის გაკეთება მხოლოდ შენი თანადგომისთვის გაბედა და იმ ორი ქალისთვის, რომლებიც შენსავით უყვარდა. დღეს ის გულს გიხსნის, აღიარებს, რაც იყო და ისურვებდა, ეს არ მომხდარიყო.

ბაბუაჩემი იუსიფი გარდაიცვალა ისეთი სიკვდილით, როგორსაც საკუთარ თავსაც კი ვუსურვებდი. მზის ჩასვლის წინ მან ციებ-ციხელება იგრძნო და ბებიაჩემს სთხოვა, დაეგო ლოგინი და თბილად გადაეფარებინა მისთვის. ცოტა ხნის შემდეგ ციებ-ციხელება შეუწყდა და დაიძინა, მაგრამ დაახლოებით ერთ საათში ძილი დაასრულა და მისი გული გაჩერდა, აღარ ძგერდა, აღარ გაულვიძია. მამაჩემი ემიგრაციიდან ბაბუას გარდაცვალებამდე ერთ წლით ადრე დაბრუნდა. ეს დაბრუნება ბაბუასთვის საუკეთესო სალბუნი იყო, უფრო სწორად, ორივესთვის. სიყვარული, რომელიც მათ აერთიანებდათ, იყო ძალიან ძლიერი. ბაბუაჩემმა იცოცხლა ოთხმოც წელზე მეტი.

არაბულიდან თარგმნა
მარიამ სიმონიშვილმა

ატ-ტაიბ სალიჰი (1929-2009)

ატ-ტაიბ სალიჰი ცნობილი სუდანელი მწერალია, რომელსაც ბედმა აღმოსავლეთ-დასავლეთს შორის ცხოვრება არგუნა. ხართუმის უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ ის სწავლის გასაგრძელებლად ლონდონში გაემგზავრა, სადაც 12 წლის განმავლობაში ბი-ბი-სის არაბულ განყოფილებას ხელმძღვანელობდა. მისი სამუშაო გამოცდილება საკმაოდ მრავალფეროვანი იყო და აღმოსავლეთ-დასავლეთს შორის მოქცეული – მუშაობდა ჯერ სუდანში, შემდეგ ყატარის საინფორმაციო სამინისტროში გენერალურ დირექტორად, შემდეგ უკვე სპარსეთის ყურის არაბული ქვეყნების წარმომადგენლად იუნესკოში, პარიზში.

ოჯახურადაც აღმოსავლეთ-დასავლეთის დამაკავშირებელი იყო. ჰყავდა ინგლისელი ცოლი.

ცხოვრებისეულმა გამოცდილებამ და მუდმივმა მოგზაურობამ აღმოსავლეთ-დასავლეთს შორის მწერლის მხატვრულ შემოქმედებაშიც ჰპოვა ასახვა. მას სახელი სწორედ ამ კულტურათა კონფრონტაციის თემაზე დაწერილმა რომანმა „მიგრაციის სეზონი ჩრდილოეთში მოუტანა“.

აქ წარმოდგენილი მოთხრობა „ერთი მუჭა ფინიკი“ ატ-ტაიბ სალიჰის ერთ-ერთი ადრეული ლიტერატურული ნაწარმოებია.

ერთი მუჭა ფინიკი

იმ დროს ნამდვილად ძალიან პატარა უნდა ვყოფილიყავი. არ მახსოვს, ზუსტად რამდენი წლის, თუმცა მახსოვს, როდესაც ხალხი პაპაჩემთან ერთად მხედავდა, თავზე ხელს მისვამდა და ლოყებზე მჩქმეტდა, რასაც თავად პაპაჩემს არავინ უკეთებდა. უცნაური ის იყო, რომ არასდროს გავსულვარ გარეთ მამაჩემთან ერთად, სამაგიეროდ, პაპაჩემს ყოველთვის თან დავყავდი, სადაც არ უნდა წასულიყო. გამონაკლისი იყო დილაობით, როცა მეჩეთში მივდიოდი ყურანის სასწავლად. მეჩეთი, მდინარე, ველები – ეს იყო ჩვენი ცხოვრების ღირსშესანიშნაობები. მაშინ, როცა ჩემი თანატოლების უმეტესობა ბუზღუნებდა ყურანის დასწავლაზე და მეჩეთში სიარულზე, მათგან განსხვავებით, მე მიყვარდა იქ წასვლა. მიზეზი, ალბათ, ის იყო, რომ მე სწრაფად და მარტივად შემეძლო ყურანის დაზეპირება. როცა სტუმრები გვყავდა, შეიხი ყოველთვის მთხოვდა, ავმდგარიყავი და წამეკითხა არ-რაჰმანის სურა¹. სტუმრებიც თავზე ხელს მისვამდნენ და მეფერებოდნენ ხოლმე ისე-

ვე, როგორც ის ადამიანები, პაპაჩემთან ერთად რომ მხედავდნენ.

დიახ, მე მიყვარდა მეჩეთი. მიყვარდა მდინარეც. დილას, როგორც კი ყურანის კითხვას დავასრულებდით, მოვისროდი ხოლმე ჩემს ხის დაფას, ჭინკასავით გავრბოდი დედასთან, უსწრაფესად ვსადილობდი, ისევ გავრბოდი, ამჯერად მდინარისკენ და ჩავყურყუმელავდებოდი ხოლმე მასში. ცურვით დაღლილი, ვჯდებოდი ნაპირზე და მდინარეს მივშტერებოდი. ის აღმოსავლეთით უხვევდა და აკაციის ხეების დაბურული ტყის უკან იმალებოდა. მე ეს მიყვარდა. ამ დროს თავისუფლებას ვაძლევდი ჩემს ფანტაზიას და წარმოვიდგენდი გოლიათი ადამიანების ტომს, რომელიც ამ ტყის იქით ცხოვრობდა... წარმოვიდგენდი მაღალ და გამხდარ ხალხს, თეთრი წვერითა და წვეტიანი ცხვირით, როგორც, მაგალითად, პაპაჩემს ჰქონდა. მისი ცხვირი მართლაც ძალიან წვეტიანი იყო და ყოველთვის, სანამ უამრავ შეკითხვაზე მიპასუხებდა, საჩვენებელი თითით თავისი ცხვი-

¹ არ-რაჰმანის (შემწყნარებლის) სურა – ყურანის 55-ე სურა.

რის წვეტს შეეხებოდა ხოლმე. მას სქელი და რბილი, ბამბასავით თეთრი და ფაფუკი წვერი ჰქონდა. ჩემს სიცოცხლეში არ მინახავს ასეთი თვალისმომჭრელი სითეთრე და მსგავსი სილამაზე. იმ დროს ის მეტისმეტად მაღალი უნდა ყოფილიყო, რადგან ყველას, ვისაც არ უნდა მიემართა მისთვის, ზემოდან დაჰყურებდა. არასდროს მინახავს, პაპაჩემი სახლში შემოსვლისას ძალიან არ მოხრილიყო, რაც მდინარის მოხრამოხვევას მაგონებდა აკაციის ტყის უკან. პაპაჩემი დიდი, მაღალი და ტანადი კაცი იყო. მე ის მიყვარდა. წარმოვიდგენდი ჩემს თავს უკვე დიდ კაცად, როგორ დავდიოდი მასავით დიდი ნაბიჯებით. მგონია, რომ პაპაჩემსაც შვილიშვილებში გამორჩეულად მე ვუყვარდი. ბიძაჩემის შვილები იდიოტები იყვნენ, მე – ჭკვიანი ბავშვი. ასე ამბობდა ყველა.

ვიცოდი, პაპაჩემს როდის უნდოდა, რომ გამეცინა და როდის – ჩუმად ვყოფილიყავი. მახსოვდა მისი ლოცვის დროები, როდესაც უნდა მიმეტანა მისთვის სალოცავი ხალიჩა და გამეშალა მანამ, სანამ ამას თვითონ მთხოვდა. მას სიამოვნებდა ჩემი მოსმენა თავისუფალ დროს, როცა ყურანიდან სურებს წამღერებით ვუკითხავდი. ამ დროს მისი სახე მეუბნებოდა, რომ აღფრთოვანებული იყო ამით. ერთ დღესაც ჩვენი მეზობელი მასუდით დავინტერესდი და პაპაჩემს ვუთხარი:

– ვფიქრობ, ჩვენი მეზობელი მასუდი არ უნდა მოგწონდეს!

საჩვენებელი თითით თავისი ცხვირის წვერს შეეხო და ამის შემდეგ მიპასუხა:

– ის უქნარა კაცია. არ მიყვარს უქნარა ადამიანები.

მე კი ვკითხე:

– რას ნიშნავს უქნარა?

პაპაჩემმა თავი დახარა და ცოტა ხნის შემდეგ მიპასუხა:

– გახედე ამ ფართო ველს. ხომ ხედავ უდაბნოს კიდიდან ნილოსის უკიდურეს ნაპირამდე გადაჭიმულ ას ფედან¹ მინას?! ამდენ პალმის ხეს ხომ ხედავ!.. და ამ აკაციის ხეებს?.. – სანტს, ტალჰს, საიალს?!..² ეს

ყველაფერი მასუდის მემკვიდრეობა იყო, მამამისისგან მიღებული.

ვისარგებლე სიჩუმით, პაპაჩემს მოვაშორე მზერა და ვრცელ ველზე გადავიტანე, რომელიც მან თავისი სიტყვებით შემომიფარგლა. მე არ მადარდებდა, ვინ ფლობდა ამ ფინიკის პალმებს, ამ ხეებს და არც ეს დაბზარული შავი მინა მადარდებდა. ის, რაც ზუსტად ვიცოდი, ის იყო, რომ ეს ყველაფერი ჩემი ოცნებების სცენა და სათამაშო მოედანი გახლდათ.

ამ დროს პაპაჩემი საუბარს დაუბრუნდა:

– ასეა, ჩემო ბიჭო, ამ ყველაფერს 40 წლის წინ მასუდი ფლობდა. მისი ორი მესამედი ახლა ჩემია!

ჩემთვის ეს მოულოდნელი სიახლე იყო, რადგან ამ მინების მფლობელი სამყაროს შექმნის დღიდან პაპაჩემი მეგონა.

– ერთ ფედანსაც კი არ ვფლობდი, როდესაც პირველად დავდგი ამ მინაზე ფეხი. მასუდი იყო მთელი ამ სიკეთის ბატონ-პატრონი. თუმცა ახლა მდგომარეობა სრულიად საპირისპიროდ შეიცვალა. ვფიქრობ, სანამ ალაჰი საიქიოში მიმიბარებს, მე შევიძენ დარჩენილ მესამედსაც.

ვერ მივხვდი, რატომ აღმიძრა შიში პაპაჩემის სიტყვებმა და სიბრალული ვიგრძენი ჩვენი მეზობელი მასუდის მიმართ. როგორ მინდოდა, რომ პაპაჩემს ეს არ გაეკეთებინა! მახსოვს მასუდის სიმღერა, მისი სასიამოვნო, მელოდიური ხმა და ხმამაღალი სიცილი, რომელიც წყლის რაკრაკს მაგონებდა. პაპაჩემს კი არასდროს გაუცინია. ვკითხე მას:

– რატომ გაყიდა მასუდმა თავისი მინა?

– ქალები... – პაპაჩემმა ისე წარმოთქვა ეს სიტყვა, ვიგრძენი, რომ „ქალები“ რაღაც საშინელება იყო.

– მასუდი, ჩემო ბიჭო, ბევრჯერ დაქორწინებული კაცია, რომელიც ყოველი ახალი ცოლის მოყვანაზე ერთ ან ორ ფედან მინას მომყიდდა ხოლმე.

გონებაში სწრაფად გამოვთვალე, რომ მასუდი 90 ქალზე უნდა ყოფილიყო დაქორწინებული. შემდეგ გამახსენდა მისი საცო-

¹ ფედანი – მინის ფართობის საზომი ერთეული, დაახლოებით 0,42 ჰექტარი.

² სანტი, ტალჰი, საიალი – აკაციის სახეობები.

დავი გამომეტყველება, სამი ცოლი, კოჭლი ვირი, გატეხილი უნაგირი და ჯილბაბი¹ გაცვეთილი სახელოებით. მინდოდა, წამეშალა მეხსიერებიდან ეს ფიქრები, ჩვენკენ მომავალი მასუდის გამოჩენაზე რომ მომეჯარა. მე და პაპაჩემმა ამ დროს ერთმანეთს გადავხედეთ.

მასუდი მოგვიახლოვდა და გვითხრა:

– დღეს ფინიკის მოსავლის აღების დღეა, არ გინდათ, დაესწროთ?

ვიგრძენი, რომ მასუდს, სინამდვილეში, არ სურდა პაპაჩემის დასწრება. მიუხედავად ამისა, პაპაჩემი სწრაფად წამოდგა. ამ დროს დავინახე ძლიერად მოელვარე და წამიერად გაბრწყინებული მისი თვალები. ხელი ჩამჭიდა და მასუდის ფინიკის მოსავლის აღებაზე წავედით. ვილაცამ ხარის ტყავგადაკრული სკამი მოიტანა პაპაჩემისთვის. ის დაჯდა, მე კი დავრჩი ფეხზე მდგარი. იქ უამრავი ადამიანი იყო. მათგან ყველას ვიცნობდი, მაგრამ რატომღაც მე მაინც მასუდს ვუყურებდი. ის შეკრებილთაგან მოშორებით იდგა, თითქოს ეს საქმე მას არ ეხებოდა. არადა, ფინიკი, რომელსაც კრეფდნენ, მის პალმებს ესხა. ზოგჯერ მასუდის ყურადღებას მიიპყრობდა ფინიკების ასხმა, რომელიც დიდი სიმაღლიდან ეცემოდა. მასუდმა ერთხელ პალმის კენწეროზე შემომჯდარ დამხმარე ბიჭს, თავისი ბასრი ნამგლით ფინიკის ასხმას რომ ჭრიდა, ასძახა:

– ფრთხილად! პალმის გული არ მოჭრა!

მის ნათქვამს ყურადღება არავინ მიაქცია, პალმის კენწეროზე მჯდომი ბიჭი კი სწრაფად და ენერგიულად აგრძელებდა თავის საქმეს. ფინიკი თითქოს პირდაპირ ზეციდან ცვიოდა...

მე დავიწყე ფიქრი მასუდის სიტყვებზე – „პალმის გული“. პალმა წარმოვიდგინე ისეთ რამედ, რაც საკუთარ გულისცემას გრძნობდა. გამახსენდა მასუდის სიტყვები, ნორჩი პალმის შიშველი ტოტით თამაშისას რომ დამინახა და მითხრა:

– პალმაც, ჩემო ბიჭო, როგორც ადამიანი, განიცდის სიხარულსა და მწუხარებას...

ამ დროს თავი შინაგანად დარცხვენით ვიგრძენი, რასაც ახსნა ვერ მოვუძებნე.

როდესაც კიდევ ერთხელ გავხედე ჩემ

წინ გადაშლილ სივრცეს, ველს, დავინახე, ჩემი ამხანაგები ჭიანჭველებით როგორ ფუთფუთებდნენ პალმის ხეების ძირში და აგროვებდნენ ფინიკს, რომელთა უმეტესობას თვითონვე მიირთმევდნენ.

იქვე დახვავებულ ფინიკს თანდათან ემატებოდა. შემდეგ დავინახე, როგორ მიდიოდა ხალხი. ისინი ჯერ წონიდნენ და შემდეგ ტომრებში ყრიდნენ მას. 30 ტომარა დავთვალე. ბრბო დაიშალა, თუმცა დარჩნენ ვაჭარი ჰუსეინი და მუსა, რომლის ნაკვეთი აღმოსავლეთიდან ესაზღვრებოდა ჩვენსას. ასევე არსად წასულიყო ორი უცნობი კაცი, რომლებიც აქამდე არ მენახა. საიდანღაც ჩუმი სტვენის ხმა მომესმა. მივიხედ-მოვიხედე და დავინახე პაპაჩემი, რომელსაც ჩასძინებოდა. შემდეგ მასუდს გადავხედე. ის იმავე მდგომარეობაში დამხვდა, ოღონდ ახლა პირში ლერწმის ლერო ელო და ისე ლეჭავდა, როგორც ჭამით გამძლარი, რომელიც კიდევ ერთ ლუკმას იღებს და აღარ იცის, რა უყოს მას. ამასობაში პაპაჩემს გაეღვიძა, წამოდგა და ფინიკის ტომრებისკენ წავიდა. მას გაჰყვნენ ვაჭარი ჰუსეინი, ჩვენს მეზობლად ნაკვეთის მფლობელი მუსა და ორი უცნობი.

მეც პაპაჩემისკენ წავედი, თან მასუდს გავხედე და დავინახე, ჩვენკენ ისე ნელა მიდიოდა, თითქოს ფეხები უკან ეწეოდნენ. ფინიკის ტომრების გარშემო წრე შეკრეს და დაიწყეს ფინიკის მარცვლების გასინჯვა. ერთი მუჭა ფინიკი მომცა პაპაჩემმა და მეც დავიწყე ჭამა. დავინახე მასუდი, რომელიც ფინიკით ივსებდა მუჭს, ცხვირთან ძალიან ახლოს მიჰქონდა და ისევ თავის ადგილას აბრუნებდა. შემდეგ დავინახე, ფინიკით სავსე ტომრებს ერთმანეთში იყოფდნენ.

ვაჭარმა ჰუსეინმა ათი ტომარა აიღო, ორმა უცნობმა – ხუთ-ხუთი. მუსამაც, რომლის ნაკვეთიც ჩვენსას აღმოსავლეთის მხრიდან ესაზღვრებოდა, ხუთი ტომარა წაიღო. პაპაჩემმაც – ხუთი ტომარა. ვერაფერი გავიგე. გადავხედე მასუდს და დავინახე მისი თვალები, გზააბნეული პატარა თავგებივით როგორ გაურბოდა ხან მარჯვნივ და ხანაც – მარცხნივ.

¹ ჯილბაბი – კაცის გრძელი, განიერი ტრადიციული სამოსი არაბულ აღმოსავლეთში.

პაპაჩემმა მასუდს უთხრა:

– კიდევ ხუთი გინეა გმართებს ჩემი, მაგრამ ამაზე მოგვიანებით ვილაპარაკოთ.

ჰუსეინმა მსახურებს დაუძახა და ტომრების გადასაზიდად ვირები მოაყვანინა, ორმა უცნობმა კი აქლემები მოიყვანა. დატვირთეს ისინი და ცოტა ხანში ერთ-ერთი ვირი აყროყინდა, აქლემი პირიდან ქაფებს ყრიდა და ბლაოდა.

მასუდის სიახლოვეს აღმოვაჩინე თავი. მისკენ ისე გავიწვდინე ხელი, თითქოს მიწოდოდა, მისი სამოსის კიდეს შევხებოდი. ამ დროს გავიგონე, დასაკლავი ცხვარივით

როგორ ამოუშვა ყელიდან ხმა. ვერ მივხვდი მიზეზს, მაგრამ მკერდში მწვავე ტკივილს ვგრძნობდი. რალაც მანძილი გავირბინე მოშორებით. იმ მომენტში ვიგრძენი, რომ მძულდა პაპაჩემი. სირბილს მოვუმატე. ასე მეგონა, თითქოს მკერდით საიდუმლოს ვატარებდი და რაც შეიძლება მალე უნდა გავთავისუფლებულიყავი მისგან.

მივალწიე მდინარის იმ ნაპირს, რომელიც აკაციის ტყის უკან უხვევდა. არ ვიცოდი რატომ, მაგრამ ყელში თითი ჩავიყავი და გული ავირიე, ერთი მუჭა ფინიკისგან გავთავისუფლდი.

არაბულიდან თარგმნა
ლია ლონდარიძემ

ლადა ას-სამანი (დაიბ. 1941 წ.)

სირიელი ჟურნალისტი, მწერალი, პოეტი ლადა ას-სამანი დამასკოში დაიბადა. მომავალმა მწერალმა უნივერსიტეტი ინგლისური ენისა და ლიტერატურის სპეციალობით დაამთავრა. ლიტერატურულ ასპარეზზე სამოციანი წლების დასაწყისში გამოჩნდა. მას ეკუთვნის ნოველებისა და ლექსების რამდენიმე კრებული, რომანები, ჟურნალისტური ჩანაწერები, სტატიები, ასევე, ერთი პიესაც. ას-სამანი ცდილობს, კრიტიკულად მიუდგეს ტრადიციას. მისთვის მნიშვნელოვანია აზრისა და გრძნობის გამოსატყვის თავისუფლება როგორც ქალებისთვის, ისე მამაკაცებისთვის. ას-სამანის წიგნები თარგმნილია სხვადასხვა ენაზე, მათ შორის – ინგლისურად, ფრანგულად, ესპანურად, გერმანულად, რუმინულად, პოლონურად, რუსულად. ქართულად ლადა ას-სამანის ლექსები თარგმნილია გ. ლობჯანიძის მიერ.

ზღვის ქალი

წრე დამიხატა კედელზე,
მითხრა: ჩადექი.
ადგილს მოვწყდი და გავიქეცი
ზღვის ქუჩებისკენ.

...

ბრაზმორეული ნამომენია,
სახეში რაღაც ჩამჟივჟივა, მერე მეჩხუბა,
მითხრა, რომ ეს მეტად მნიშვნელოვანია,
რომ „პირდაპირი ეთერია“,
რომ სტუდიაში უნდა დავბრუნდე,
რომ ცარცის წრეში უნდა ჩავდგე
განათების ქვეშ.

...

საცოდავმა
და სველმა, ზამთრის მათხოვარივით
ვცადე, ამეხსნა –
მეც ვარ-მეთქი მნიშვნელოვანი.
არა, არასდროს დავანებებ,
რომ გამომკეტოს
ცარცით მოხაზულ წრეში
კედელზე, მინაზე...
თუნდაც სცენაზე.
არ დავანებებ, გამომკეტოს
არც მისი,
არც სიყვარულის,
არც რეპუტაციის,
არც სხვა რაიმეს სახელით.

...

აჰა, აიღე ჩემი გული, ვაშლივით ჩაკბიჩე,
ოღონდ
ნუ გამომამწყვდევ ჩაკეტილ წრეში!..

...

პირველად შევნიშნე შეშინებულმა –
შენი სახელის პირველი ასო
წრის ნაწილია.
წულარ აგრძელებ მის ხატვას ჩემ გარშემო!

...

საათი მრგვალია,
თუმცა დროის ქვიშა
ის იდუმალი უდაბნოა,
გეომეტრიულ ფიგურებს რომ დასცინის.
მძულს წრე,
ოთხკუთხედიც და სამკუთხედიც,
დემონსტრაციაზე გამოვალ
წრის და პარალელოგრამის წინააღმდეგ,
ყველაფრის წინააღმდეგ,
რაც ციხესავით ჩაკეტილია...
მხოლოდ მოძრავი წერტილი მიყვარს
და სევდას მგვრიან
პარალელური ხაზები,
რომლებიც ისე გარბიან,
რომ ერთმანეთში, ერთმანეთს შორის
არაფერს ცვლიან.

...

გაგექცევი!...
მარტო დავდგები მე ზღვის ნაპირზე,
თავისუფლების ცარცით დავხატავ
წრეს, ორივე კიდით ზღვისკენ გადახსნილს,
ვიხტუნებ მასში
და გავქანდები მერე ზღვისაკენ,
წრიდან – ზღვისაკენ...
ზღვისაკენ...
ზღვაში...

შენი ყინულის სასახლის დედოფალი

ახლა სადა ხარ, ჩემზე ძლიერ გაბრაზებულო?
დამღუპე, რადგან მხოლოდ ფლობა გინდოდა ჩემი.

...

ჩვენ ვერ შევძელით
შეხმატკბილებულთ გვეფრინა ერთად,
ანდა წყალქვეშა ოქროს გემზე დავმსხდარიყავით.

...

სადა ხარ?
საკუთარი თავისგან
ჩემი თავისუფლების მტერი რატომ შექმენი?
რად მაიძულე, რომ გამეგდე
ამ ცხოვრებიდან?

...

ერთ დროს
 მხურვალე ძღვნად მიგიღე,
 ტრფობის უღრანში წყაროს სათავე იყავი ჩემთვის,
 იყავი ის, ვინც
 რაღაც წვრილმანი ტრადიციების
 უხილავ ლაფში არ ეფლობოდა.

...

ერთ დროს
 გახსნილ არსებად ვიყავ შექმნილი,
 როგორც სიცოცხლის სინათლის ფილა,
 ყველა იმ ვნებას და სიგიჟეს რომ გჩუქნიდა,
 რითაც ბუნებამ დააჯილდოვა,
 უხვად, უსაზღვროდ,
 ოფიციალური ვაჭრობის,
 საჯარო აუქციონების გარეშე.

...

რად დაამსხვრიე ფილა, სულელო?
 ექსპერტებს რისთვის გამოუძახე?

...

იმავე მელოდიას ვუსმენ...
 ვიხსენებ
 დღეს, როცა თავი
 შენს მკერდზე მედო.
 და იყო ერთი მცირე წამი უსასრულობის,
 უსასრულობის იმ წამებში გამორეული,
 „ჩემს მახსოვრობას“ რომ ვერ ვარქმევ,
 ვით ბავშვს არ ახსოვს დაბადების პირველი წამი,
 გარდაუვალი სიკვდილი ერთ დღეს...

...

შენ შეეცადე,
 ყინულის სასახლის დედოფალი
 შეგექმნა ჩემგან,
 თუმც მე ვარჩიე
 თავისუფლების უდაბნოები.

...

ვიხსენებ,
 ვიხსენებ თავშეკავებული სურვილით...
 იმ ბედნიერი, სევდიანი წამიდან მოყოლებული,
 როცა ვიცრუე – ჩემთან შეხვედრის
 მოგეცი ნება,
 დღეები ისე მიგორავდნენ,
 ვით ბურთი – ქართა მოედანზე...
 და მე ვიცოდი, მიგატოვებდი.

...

დრო ისევ მდორედ მიედინება,
 ვერ გიბრუნდები, გზა დავკარგე..
 თუმცა ახლაც გულით მიყვარხარ,
 გულწრფელად ვამბობ უარს შენზე.

...

ვალღარებ!
 ყველა არსებაზე მეტად მიყვარდი,
 მაგრამ შენთან თავს უცხოვ ვგრძნობდი,
 უფრო უცხოვაც,
 ვიდრე ნებისმიერ სხვა არსებასთან.

...

არც სიყვარული მიგრძნია, არც მეგობრობა,
 არც უსაფრთხოება, არც ერთსულოვნება.
 მფეთქავი ვნება იყო შენთან, ქარაფშუტული,
 ფხიზელი ძილი და... მორჩილება
 დამამცირებელი, შეურაცხმყოფელი
 ტკბობის.

სადა ხარ ახლა?

ან რად მინდა, რომ ვიცოდე, ახლა სადა ხარ?
 რომ მცოდნოდა, დედამინის
 მეორე მხარეს გავიქცეოდი?!

...

ბედნიერი ხარ?

მე – არა.

მხოლოდ შენზე შურისძიება მაბედნიერებს.

...

გენატრები?

მე – არა.

მას შემდეგ, რაც გაგექეცი,
 მწველი გამონვევის წამები შევიცანი
 ვნების საზღვრებზე...

...

უცხო ხარ?

მე – კი.

და ვიმეორებ, რომ შენთანაც უცხო ვიყავი
 და დავრჩი ასე უცხო, უცხოვ,
 გაუცხოებულნი
 შენ გარეშეც,
 შენთან ერთადაც,
 სამუდამოდ!

სიყვარულის დილა

ბავშვი ხარ, ქარებს ადევნებულნი...
 ჩვენ შორის კი მშვიდი მეგობრობაა
 და ის მძაფრი, გაუაზრებელი გრძნობები,
 რომლებსაც სახელს ვერ ვუძებნი...
 მისი ერთი სახელთაგანი სიყვარულია.
 მას შემდეგ, რაც გაგიცანი,
 ბედნიერება კვლავ ჩამისახლდა,
 მხოლოდ იმიტომ, რომ ერთ ვარსკვლავზე ვცხოვრობთ
 და თავს ერთი მზე დაგვნათის.

მაშინებს, რომ გაგიცანი
 და „სიხარული“ რომ გინოდე.
 ყოველ დილით, ჩემი ფერფლიდან აღმდგარი,
 ჩემივე ხმით გაღვიძებული, გეუბნები:
 სიყვარულის დილას გისურვებ, სიხარულო...
 და რაკი მიყვარხარ,
 ყველაფერი, რასაც კი ხელით ვეხები,
 სინათლედ იქცევა.
 და რაკი მიყვარხარ,
 მთელი მსოფლიოს კაცები მიყვარს,
 მისი ბავშვები, ხეები, ზღვები და ქმნილებები,
 მხეცები, თევზები, ავაზაკები და დაჭრილები,
 მასწავლებლის ცარციტ დასვრილი თითები,
 საავადმყოფოების უფარდო ფანჯრები...
 რაკი მიყვარხარ,
 კვლავ ჩამისახლდნენ ვნებები
 და სიხარულმა აავსო
 ჩემი ჩამქრალი სულის კონტინენტები.
 რაკი მიყვარხარ,
 ფერები ისევ დაუბრუნდა სამყაროს,
 მანამდე შავს და უფერულს
 ძველი, გაცრეცილი მუნჯი ფილმებივით...
 ყელიც, მინდორიც ამღერდა თითქოს,
 ჩემი გული კი კვლავ გაიჭრა უღრან ტყეებში –
 თავნება ქურციკივით აქოშინებული...
 შენს უსასრულო სიშორეების პიროვნებაში
 ყოველდღე ახალი კაცი სახლდება,
 ყოველდღე ახალი სიყვარული მაქვს შენთან,
 განუწყვეტლივ გღალატობ,
 შენი ღალატის გემოსაც ვსინჯავ.
 სულ ყველაფერი შენს სახელად
 და შენს ხმად იქცა.
 როდესაც ვცდილობ, რომ გაგექცე,
 მაშინაც კი
 სხივის ძვალი ყურთან მაქვს მიდებული,
 ყურს ვუგდებ ჩემი საათის ნიკნიკს,
 ის კი შენს სახელს იმეორებს
 წამიდან წამზე...
 არ შემყვარებია,
 მტკიცე ნაბიჯით გავემართე მისკენ,
 ბოლომდე გახელილი თვალებით.
 მე სიყვარულში ვდგავარ,
 არა ვარ მასში ჩავარდნილი.
 შეგნებით მინდიხარ
 ან იმ გონებით, რაც შენი გაცნობის შემდეგ შემომრჩა.
 გადავწყვიტე, რომ მყვარებოდი..
 ეს იყო სურვილის აქტი და არა მარცხის.
 და აჰა, მთელი ჩემი გონით (ანდა სიგიჟით)
 შენს შემოღობილ სულს ვაბიჯებ.

წინასწარ ვიცი,
 რომელ ვარსკვლავში აენტება ცეცხლი,
 ან რომელი ქარიშხალი ამოვარდება ცოდვის ყუთიდან...
 შენკენ ვისწრაფვი,
 შენს საზღვრებში ჩემს საზღვრებს ვკარგავ,
 ერთად ვტივტივებთ ღრუბლებს ზემოთ.
 გეძახი: მევ...
 და შემოდინარ ჩემს სხეულში,
 როგორც ალღუმი.
 როცა მიდინარ,
 შენი შეხების ნაკვალევს თვლას ისე ვინწყებ,
 როგორც მპარავი ითვლის ხოლმე თავის ნაქურდალს,
 და მათ სიხარულს თავად ვპირდები.
 კურთხეულია ის სხეული, რომელიც შენ შემოგიერთე,
 ვაკურთხებ ქალებს, ვინც კი მართლა გულით მიყვარდა,
 კურთხეულია ყველა სიტყვა, რისიც ვირწმუნე
 და ის მუცლები, შენი შვილები რომ გამოზარდა,
 კურთხეულია ყველაფერი, რაზეც ოცნებობ
 და ყველაფერი, რაც დაგავინწყდა.
 შენთვის
 მცენარეები იზრდება მთაში,
 შენთვის
 ტალღები იზადებიან
 და ჰორიზონტზე ზღვა ისახება,
 შენთვის
 ბავშვები იცინიან შორეულ სოფლებში,
 შენთვის
 ქალები ირთვებიან, იკაზმებიან,
 შენთვის
 კოცნა გამოიგონეს!..
 მე კი აღვდგები საკუთარი ფერფლიდან,
 შენ რომ მიყვარდე!
 ყოველ დილით აღვიმართები ჩემი ფერფლიდან,
 რომ მიყვარდე, მიყვარდე, მიყვარდე,
 და პოლიციელს ჩავყვირებ სახეში
 (ხომ ყველა პოლიციელია, როცა საქმე ქალს ეხება):
 სიყვარულის დილას გისურვებ!
 დილა სიყვარულისა, სიხარულო!

არაბულიდან თარგმნა
ნინო დოლიძემ

საბრინ ას-საბალი

(დაიბ. 1967წ.)

ცნობილი ეგვიპტელი მწერალი ქალი საბრინ ას-საბალი დაიბადა ქ. ალექსანდრიაში, ცირკის ცნობილ მსახიობთა ოჯახში.

ორი წლის ასაკიდან მონაწილეობდა პატარა საცირკო წარმოდგენებში, სატელევიზიო სპექტაკლებსა და კინოფილმებში. დიდ დროს უთმობდა სიმღერას. წარმატება მოუტანა დიდი ეგვიპტელი მომღერლის, უმ ქულსუმის, როლის შესრულებამ ამავე სახელწოდების სერიალში. ყველასათვის მოულოდნელად მიატოვა სცენა და ჩადრში გაეხვია, რასაც მისი პირველი ქორწინება შეეწირა – ქმარმა, ცნობილმა ბიზნესმენმა – აბდუ ლატიფმა, მიატოვა. 2006 წლიდან ისევ დაუბრუნდა სამსახიობო კარიერას, რომელსაც დღემდე წარმატებით აგრძელებს.

არის მწერალთა, მთარგმნელთა და კომპოზიტორთა კავშირების წევრი. გამოქვეყნებული აქვს ნოველების ხუთი კრებული და ორი რომანი. მიღებული აქვს მრავალი ლიტერატურული ჯილდო და პრემია. მათ შორისაა: ეგვიპტის მწერალთა კავშირისა და არაბული ქვეყნების ლიგის პრემიები – „ნოველის ფანრში წარმატებული მოღვაწეობისთვის“.

ჩვენ მიერ წარმოდგენილი SMS ლიტერატურის ნიმუშები ამოღებულია კრებულიდან „ღამის ათი საათი“, კაირო, 2012.

***

არ შეედრება ომების სისასტიკე
ორი ქალის ომს...
ერთი მამაკაცისათვის.

***

არ გაგიკვირდეს, თუ ერთ დღეს
მოტირალს მნახავ, მეორე დღეს – მოცინარს...
იმ ყვავილივითა ვარ...
დღეს ქორწილს რომ ამშვენებს,
ხვალ კი – საფლავს.

***

როცა კი ჩემი სევდის მოკვლა დავაპირე,
თოფი ცარიელი დამხვდა...

***

მკითხეს: ასე იოლად დაივიწყე?
ვუპასუხე: ვინ უფრო ხილდება იაფფასიან საჩუქრებს?!

***

მუხანათური განშორება გვკლავს...
და... არ არსებობს კანონი,
პასუხი რომ აგებინოს...

***

როცა შემიყვარდა, გავიგე, როგორ
გადაიქცა სიმღერა...
მამაკაცად.

***

არ მიმიტოვებხარ...
მხოლოდ დანაკარგებს ვითვლიდი...

***

სად ვიპოვო შენი სახე?
ჩემი ავი თვალის დოლაბებში დაფქულ
სახეებს შორის?!

***

შენთან უაზრო ცეცხლს ვემსგავსები:
ვინვი და ვერ ვწვავ...

***

აღარ ვაქცევ ჩემს გრძნობებს ბავშვად...
მეორედ რომ მოგიკაკუნოს კარზე...

***

იცოდი, როგორ მოგეთოკა ჩემი სიბრაზე,
ყურად გელო ის და...
ამიტომაც მიყვარხარ!

***

მათხოვე შენი გულისცემა, რომ...
ჩემი გულის მოდუნებული კედლები
შევამაგრო...

***

ჩემზე ვკითხე...
თქვა: მზე ხარ და...
მზის სათვალე გაიკეთა...

***

წვიმა კლდეებსაც აწვიმს....

***

ზღვა ხარ...
ჩემს ხომალდებს რომ ენატრება.

***

მკითხა: როგორ გამოპრანჭულხარ...
 ნუთუ არ განიცდი ჩემთან დაშორებას?!
 ვუპასუხე: საახალწლო ნაძვის ხესავით ვარ:
 მორთულ-მოკაზმულია და კვდება.

***

ღალატის საკიდზე კიდებს
 ჩვენს სიყვარულს...

***

უკვირს ჩემი ტირილი და მირიგდება.
 ვერ ხვდება, რომ ისრის ამოღება
 უფრო მტკივნეულია,
 ვიდრე მისით დაჭრა?!

***

ვერაგი ხარ...
 იცი, როგორ მოკლა შენი დუმილი...
 ერთი შემოხედვით.

***

ამაყად თქვა:
 გაზაფხული ვარ.
 მედიდურად ვთქვი:
 მე კი... უდაბნო...

***

ნარმოიდგინე!...
 შენი ტრფობის წვიმამ
 ჩემი კაბის ვარდებიც ააყვავა....

***

შენზე დარდით არ დამიღვრია ცრემლები...
 ჩემს სისხლში გაჩენილ ხანძრებს
 ვაქრობდი მათით...

***

რამდენჯერაც შევეცადე, შენზე დამეწერა...
 ასოები „დაიფლითა“.

***

იცი, რა არის ტკივილი?
 როცა ვიღვიძებ და...
 შენ ვერ გხედავ.

***

მიტხრა: მიყვარხარ... განა ეს ბევრია?!
 ვუთხარი: როგორ აპირებ ფრენას,
 როცა ფრთები არ გაქვს?!

***

ჩემი ავადმყოფური მეხსიერება
 ისევ ატარებს შენი ტრფობის სევდას...

***

შენი გული
 ის გამოქვაბულია,
 ჩემმა მაჯისცემამ რომ აღმოაჩინა და...
 შენი სახელი უნოდა ...

***

სანოლში ვგრძნობთ,
 რა სხვაობაა ყურესა და...
 ოკეანეს შორის.

***

დავრჩები სიყვარულად,
 მუდამ რომ თან მდევს, ცოცხლობს და...
 ჩემთან ერთად დაიმარხება.

***

მკითხეს: რა არის მშობიარობა?
 ვუპასუხე: ნამი, როცა ერთმანეთს ეკამათებიან
 სიკვდილი და ორი სიცოცხლე...

***

თავს ვინონებდი, როცა...
 შენი სასიყვარულო სიტყვებით მოოჭვილი აბა¹ მეცვა...

***

ვადიარებ, რომ მკვლელი ვარ...
 მუხანათურად მოვკალი მანძილი,
 ჩვენ რომ გვაშორებდა.

***

თუ დაბრუნდები, გაფრთხილდი...
 მოგონებების განრისხებული ჯარისკაცები
 ჩემი გულის საზღვრებთან დგანან...

¹ აბა – მუსლიმური უსახელო ფართო შემოსაცმელი.

***

შენი ცხოვრების საათი ვიყავი:
შენს წლებს ვითვლიდი... ჩემსას არა.

***

შენგან გავიგე...
როგორ იწყება ტკივილი
ჭრილობამდე.

***

რატომაა, რომ შენთან ყოფნისას
ვპოულობ... საკუთარ თავს?

***

მძულს ყველა საზღვარი...
ჩემი ოთახის კედლების ჩათვლით.

***

დავრჩები ჰაერად და...
მაჩვენე,
როგორ შეძლებ სიცოცხლეს უჩემოდ!

***

დავრჩები...
შენს ტკივილად!

***

დავრჩები ფურცლად...
შენს მელანს რომ ითხოვს.

***

დავრჩები ღამედ,
რომლის მხარზე შენი გული თვლემს...

***

დავრჩები ენად,
რომელზე „კითხვაც“ შენთვის ძნელია.

***

დავრჩები „ბავშვად“,
თუნდაც... ჩემი წლები შეერიოს...

***

მკითხეს: რა არის დალატი?
ვუპასუხე: მწყურვალე დანა.

***

მიტხრეს: რა არის ფურცელი?
ვთქვი: სითეთრე,
სიშავის თავდასხმას რომ ვერ იგერიებს.

***

მიტხრეს: რა არის ბავშვობა?
ვთქვი: ჟამი, რომელიც არ კვდება და
გამუდმებით ეკამათება ჩვენს სიბერეს...

***

მიტხრეს: რა არის სახლი?
ვთქვი: კედელი,
ჩვენი ცხოვრების სიბინძურეს რომ ფარავს...

***

მიტხრეს: რა არის სიმუნჯე?
ვთქვი: მეტყველების ტყვეობა...

***

მკითხეს: რა არის ეჭვი?
ვუპასუხე: დამსხვრეული მინა...
ჩვენი გრძნობები შიშველი ფეხებით რომ დადიან.

***

მკითხეს: რა არის ტკივილი?
ვუპასუხე: იარების ყივილი...

***

მკითხეს: რა არის ძილი?
ვუპასუხე: სიკვდილი, რომელშიც ვცოცხლობთ.

***

მკითხეს: რა არის ღამე?
ვუპასუხე: დაბრმავებული დღე.

***

მკითხეს: რა არის სიყვარული?
ვუპასუხე: სხვა ჰაერი.

***

მკითხეს: რა არის დამარცხება?
ვუპასუხე: წარმატების კიბის ჩატეხილი საფეხური.

***

მკითხეს: რა არის იმედი?
 ვუპასუხე: ილუზია, რომელსაც ვიქმნით,
 რომ ცხოვრებას გავუძლოთ.

***

მკითხეს: რა არის სურათი?
 ვუპასუხე: წამის ტყვეობა.

***

მკითხეს: რა არის კალამი?
 ვუპასუხე: ენა, რომელიც
 მხოლოდ ფურცელს ეჩურჩულება.

***

მკითხეს: რა არის სატანა?
 ვუპასუხე: ქონდრისკაცი, რომელსაც ჩვენი ცოდვებით
 ვკვებავთ და ...
 სატანად იქცევა...

***

მკითხეს: რა არის ფეხსაცმელი?
 ვუპასუხე: კატაფალკი, რომელსაც...
 ცოცხლები გადავყავართ.

***

მკითხეს: ვინ არის ქალი?
 ვუპასუხე: კლდე, ზღვის ღრუბელისგან.

***

მკითხეს: ვინ არის კაცი?
 ვუპასუხე: ქალის კედლები.

***

მკითხეს: ვინ არის დედა?
 ვუპასუხე: ძუძუ – განუმეორებელი გემოთი.

***

მკითხეს: ვინ არის მამა?
 ვუპასუხე: ცხოვრების კომპასი.

***

ვინც თავის ქვეყნიდან გავიდა,
 „უცხოობაში ყოფნა“ დაარქვა ახალ ადგილს...
 რას ეძახის მკვდარი
 თავის „ახალ ადგილს“?!

***

ჩემი სულის განრისხებული თევზები
შენი მოლაღატე ზღვის სხეულს ნთქავენ....

***

როდესაც გწერ, კალამს ვასწავლი,
როგორ იქცეს ელეგანტურად:
ყველაზე ძვირფასი სუნამო იპკუროს.

***

როცა კი დაგინახავ,
„ჩემი იარა“ იხსნება და...
მღერის.

***

სიცარიელე ხარ, რომელსაც...
ჩემი არსებობა ავსებს.

***

სასახლის ქვად მიმაჩნდი და...
ტყვეობის ქვა ყოფილხარ.

***

შენთან ყოფნისას გავიგე,
როგორ ასწრებს ტკივილი
იარას...

***

ჩემი ქალურობის ნაპირებზე ვცურავ
მის უკუქცევამდე,
რადგან ჩემი შემოდგომა
განრისხებულ ტალღებს მიგზავნის...

***

ისევ ეკალი მაქვს შესმული
შენთან დასაბრუნებელ ტერფში...
„ის ქალი“...

***

ტრფობის ჩანასახი ჩავიკალი გულში,
რადგან არ იყო სრულყოფილი მისი ქმნილება...

***

ვასწავლე, როგორ შეეკმაზა სიყვარული,
რადგან მშობიოდა....
მან კი სხვას გაასინჯა გემო.

***

ჩემი მწყურვალე წვიმა მიეჩვია,
შენს მიწას აკოცოს...
წყურვილის მოსაკლავად...

***

შენი ტრფობით გამოწვეული ტკივილიც კი...
სასიამოვნოა.

***

მითხრა ვაჟმა: ნუ გაჩუმდები, რადგან
ჩემი ბედნიერების ხომალდები
შენი ხმის ტალღებზე...
ერთობიან.

***

შენს წყურვილს იმით ვიკლავ, რომ...
ჩემი ტრფობის სასმისებში ვისხამ.

***

ის უცნობი კუნძული ვარ,
შენს კასიდებს¹ ჯერ რომ არ აღმოუჩენიათ.

***

სარეცელს განშორებასთან ვინაწილებ და ...
მახინჯ ბავშვს ვაჩენ, რომელსაც...
არყოფნას ვარქმევ.

***

შენი სიყვარული და ინერტულობა...
ჩემი ორი მოსისხლე მტერია.

***

ბედნიერად აცეკვდა განშორება
სივრცეში...
ჩვენ შორის რომ გაჩნდა.

***

ჩემი შენთან საუბარი...
ორღესულ მახვილზე ცეკვასავით ირხევა.

***

შენი უყურადღებობა...
ფერს აკარგვინებს
ჩემი სახის ნაკვთებს...

¹ კასიდა – სახოტბო ხასიათის არაბულ-სპარსული სალექსო ფორმა.

***

შენი უღიმღამო ხმა...
 არასოდეს მოვუხმობ,
 ცხოვრება გამიფერადოს.

***

მხოლოდ წყლის ერთი წვეთი
 იყავი...
 ჩემი ცხოვრების ღრუბელზე.

***

სისხლი გამითეთრდა, როცა
 შენი სიყვარულის
 გაზაფხული დაიკარგა.

***

ვიყვირე: ნუთუ ყველა ეს ქალი?!...
 თქვა: არა... ისინი ჩემს ფურცელზე დათესილი
 ასოები არიან მხოლოდ...

***

როდესაც შენი ტრფობის კონტინენტი
 ვერ ვიპოვე...
 აღარ ვინამე მსოფლიოს რუკა.

***

რატომ არ ხვდებით ერთმანეთს
 შენ და ჩემი გულისხმიერება?!

***

არაფერი დარჩენილა ჩვენი შეხვედრიდან გარდა...
 დამძიმებული სკამებისა და....
 უფერული მაგიდისა,
 განშორებით მოსირმული სუდარა რომ აფარია.

***

მიჩვეული ვარ, რომ ასო-ასო ამოვიკითხო
 ზღვის განწყობა... შენს თვალებში.

***

ის ზღვა ლივლივებს მის წამწამებს შორის,
 მე რომ დავიხრჩვე...

***

ძველდება ჩემი შეკითხვები
 შენი დაგვიანებული პასუხის მოლოდინში...

***

ზღვა ხარ...
ჩემს გემებს რომ ენატრება...

***

რა გულუბრყვილო ვიყავი, როცა
მეგონა, რომ შენი გრძნობების სარკმელი
მხოლოდ ჩემს ბალს გადმოჰყურებს.

***

ჩემი გულის ბალი ერთადერთია,
ჩვენი სიყვარულის ფოთოლცვენას რომ
არ დაუშვებს...

***

მას ვუმღერი, მაგრამ ....
ჩემ გარდა, არავინ მისმენს.

***

რამდენჯერაც მომენატრები...
ზამთარი დგება ჩემს სხეულში.

***

შენს მოციქულებთან ვატარებ ღამეებს:
ვნებასთან,
უძილობასა და
სიმარტოვესთან...

***

ვკითხე: რა ფასი მაქვს შენთვის?
თქვა: რაც სანთელს შუადღისთვის.

***

სძინავს ძილს და ამიტომაც...
არ მეძინება.

***

მოვისროლე
შენი ეგოიზმის დამსხვრეული მინა და...
ჩემმა გრძნობებმა ფეხშიშველა
გადაიარა მასზე.

***

რატომაა, რომ შენთან ყოფნისას...
ვპოულობ საკუთარ თავს?!

***

ვერაგი ხარ...
იცვი, როგორ მოკლა შენი დუმილი...

ერთი შემოხედვით.

***

შენი ორგულობა
ჩემი ქვითინიდან კრეფს
შენი სიყვარულის ნაყოფს.

***

მივეჩვიე, რომ მიყურებ და...
ვერ მხედავ!

***

ჩვენი ქორნილის დღეს,
ჩვენი ბინის წინ მითხარი:
- მოდი, ხელში უნდა აგიყვანო.
გითხარი? არა, მე გატარებ შენ.
შენ პირველი ბავშვი ხარ, მე რომ გავაჩინე...

***

ჩემი სახისთვის მრავალი ნილაბი მაქვს...
ყოველდღე, ჩემი სულიერი მდგომარეობის მიხედვით,
ვირგებ ერთ-ერთს...
უცნაურია, რომ, რაც ის გავიცანი,
ყველა ნილაბი სევდიანად მოლიმარია...

***

სიყვარული ერთი შეხედვით იწყება და...
ერთი სიტყვით მთავრდება...

***

მე და შენ...
იარა და ... წამალი.

***

გჯერა, რომ შენგან მიყენებული ჩემი იარა...
უარს იტყვის თავის წამალზე ?!

***

არ ვიცი, როგორ გაიზრდება ჩვენი სიყვარული...
სიჩუმის მორწყვით?!

***

ყოველთვის, როდესაც ვხვდებით,
ჩემი გაზაფხულის კერძებს გთავაზობ...
დანარჩენმა სეზონებმა რომ მოამზადეს შენთვის.

***

შენი ხმა აბრეშუმის თავშალია,
ჩემი გრძნობების კისერზე რომ ვიხვევ...

***

გაოცებული ვარ... როგორ მიძებნის,
როცა მის გვერდით ვარ?!

***

მცირა და ვერ ვგრძნობ სითბოს...
თუმცა შენს სუნთქვაში ვთვლემ...

***

წვიმა ვიყავი....
ის კი... გამხმარი ყლორტი.

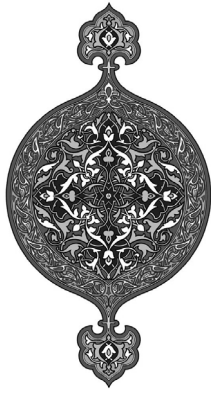
***

შენმა ტრფობამ...
ხეიბარი გამხადა.

***

თქვეს: თავის ბუდეს დაუბრუნდება...
ფეხით მოვისროლე ჩემი ტოტებიდან...
ეს ბუდე...

არაბულიდან თარგმნა
იზოლდა გრძელიძემ

თურქული ლიბანბურა

ერჰან დოლანი (დაიბ. 1959 წ.)

ერჰან დოლანი დაიბადა მერსინში. იგი გიტარისტი, კომპოზიტორი, ხმის ინჟინერი, პოეტი, ნოველისტი და რომანისტი. მიღებული აქვს მრავალი ჯილდო. მუსიკალური ჯგუფის, „დუშგეზგინლერის“, დამაარსებელი და გიტარისტი. მოთხრობისათვის „გაზაფხული“, რომელიც კრებულ „მეოთხმოცე გვერდის“ მეორე გამოცემაში შევიდა, ნიჰათ აქქარაჯას სახელობის მეორე პრემია დაიმსახურა.

მიუხედავად იმისა, რომ ერჰან დოლანს ქართული ფესვები არა აქვს, ის ძალიან დაინტერესებულია ქართული ლიტერატურითა და მუსიკით.

2012 წელს მისი ინიციატივით დაიწყო პროექტი „შავი ზღვის მოძმე სიმღერები“, სადაც თურქ მუსიკოსებთან ერთად – ქართულ, ხოლო ქართველ მუსიკოსებთან ერთად თურქულ სიმღერებს ასრულებდა. მას შემდეგ, რაც ინგლისურად გაეცნო გალაკტიონის პოეზიას, ქართველ თურქოლოგ მაცყვალა ხარებავასთან ერთად ორი ქვეყნის პოეზიის თარგმნის პროექტი წამოიწყო და ქართულ ლიტერატურას თურქ პოეტებს აცნობს. ორი ქვეყნის კულტურულ ურთიერთობებში შეტანილი წვლილისათვის საქართველოს პრეზიდენტმა მას საქართველოს მოქალაქეობა მიანიჭა.

შენს ქვეყანაში მზიანი დღეები გამოვაგზავნე

მარტოობის შვილობილია დუმილი.

სიჩუმე ვერაგი სენივით ედება ირგვლივ ყველაფერს.

ბგერები ნელ-ნელა კარგავენ ჟღერადობას..

ნოტები მიდიან, ქრებიან სიმღერებიდან. ჩემს გიტარას ღამე უყვარდება, ჩუმი და ბნელი...

ავტომობილების ხმა წყდება ქუჩაში, მხოლოდ საათი ნიკნიკებს ხმამალა.

მე სულ ლანდები მაშინებს... ღამაში სახის იდუმალი ლანდი, ლანდები სახლის შესასვლელში და ათილა ილჰანის ლანდად ქცეული გმირები..

ჩემი ცხოვრების შუადღემ დიდი ხანია, ჩაიარა..

შენ ახლა იქა ხარ, სადაც გინდოდა, იმ ცხოვრებით ცხოვრობ, რომელიც თავად აირჩიე...

დუმილი ვახსენე. დუმილი ჩუმი სიმღერა..

ხელთ მარტოობის პასპორტი მიჭირავს, სევდიან ქვეყნებში თავისუფალია შესვლა.

წადიო, მეუბნები. შენს ხმაში უნებლიეთ

მზიარული ნოტი იპარება, მძიმე ტვირთი ჩამომაშორე მხრებიდან..

ამ ქალაქმა უნდა გამრიყოს...

ბორკილდადებული გრძნობებით დიდი ხნის სიცოცხლე არ უნერია სიყვარულს.. უნდა დავბრუნდეთ ჩვენ-ჩვენს ქვეყნებში.

ჩვენი განშორების დღიდან წვიმას არ გადაუღია...

სათვალეს წვიმის წვეთები გისველებდა, თითქოს საღამოს რეპეტიციას გადიოდნენ სატირლად გამზადებული შენი თვალები.

იყო დრო, როცა შემეძლო შენი შეხება, და იყო დრო ცარიელი... უშენო.

მეცნიერებმა ახალი ფორმულა უნდა დანერონ: უშენოდ გატარებული დრო უდრის სიცარიელეს, გამრავლებულს სევდაზე.

მოგივიდა მზიანი დღეები, შენს ქვეყანაში რომ გამოვაგზავნე?

ყველაზე მეტად ის გიკვირს, რომ ეს სიყვარული დავიჯერე.

კარაოკეზე შემსრულებელ უნიჭო მომღერალს ჰგავხარ, მზამზარეულად მორთმეულ ცხოვრებაში სხვისი სიმღერის შესრულებას რომ ცდილობს ...

ამ დღით დედაჩემმა დამირეკა – ნურავის ტვირთად ნუ დაანვები, შვილო, მძიმეა ადამიანიო, – მითხრა.

დროსთან და გზებთან წავაგე ომი.

მისვლა რომ მინდა, იქ ვერ მივდივარ, და თუ მივდივარ, უდროო დროს...

ყველაზე მეტად მაშინ ვხდები სპეტაკი, შენ რომ გიყურებ. ასე მგონია, ყველაზე წმინდანი ადამიანი ვარ ამ ქვეყანაზე, სამოთხე რომ აღმოაჩინა...

ნავი ვარ, მდორე წყალში საკუთარი ტალღები რომ აქანავებს.

სალოცავი ვარ, ჩანგრეული, ღმერთის გარეშე დარჩენილი..

მარტოობას მე ნუ მასწავლი...

ხანდახან მიჭირს იმის დაჯერება, რომ ასე დამსაჯე.

როგორც დაოსტატებული ქირურგი, მჩეხავ და მკერავ. მაგრამ ყოველ ამოკერვაზე ნაიარევის ესთეტიკურ კვალს ტოვებ,

რითაც შენ ასე ამაყოფ და რაც ძალიან მოსწონს ყველას, ნაიარევი, რომელიც ასე ავადმყოფურად მტკივა სულიერი ჭრილობებით დაღარულს..

აიღე ჩემი გული, მინაზე რომ გდია...

ამაზე მეტად რამ უნდა დამამნუხროს კოლექციონერი, რომელმაც ტანჯვა-წამების მოგროვების მეტი სხვა არაფერი ვიცი.

დღის განმავლობაში ნაკლებად მესმოდა შენი ხმა, ასე დაიწყე განშორება.

შემდეგ წაიშალა დღეების სახელები და რიცხვები.

იკლო მღელვარების ტალღებმა;

იმედმა მიგატოვა...

ვერსად ვერ მიმიჩინე ადგილი..

არა და, შენ რომ მეხვეოდი, სიზმარი იყავ, ჩემს მკლავებში გატრუნული.

ახლა კი ბნელი ვარ, როგორც ღამე.

თურქულიდან თარგმნა
მაყვალა ხარებავამ

ოქთაი რიფათი¹ (1914-1988)

„ბატონი სამიჰ რიფათ ბეისა და ქალბატონი მუნევერის უმცროსი ვაჟიშვილი გახლავართ. დავიბადე ტრაპიზონში 1914 წლის 10 ივნისს (ჰიჯრით 1330წ. 28 მაისი). მამაჩემი იმ რაიონის გუბერნატორი იყო. 5-6 თვისა სტამბოლში ჩამოვუყვანივართ. ბავშვობა და ყმაწვილობა ანკარაში გავატარე. 1937 წელს იურისპრუდენციაში დოქტორის ხარისხის მოსაპოვებლად, სახელნიფო ხარჯით, პარიზს გავემგზავრე. იქ 3 წელი დავრჩი. ომის გამო იურისპრუდენციის დოქტორი ვერ გავხდი.

პოეტობის გარდა ყველა სხვა საქმე მეორეხარისხოვნად მიმაჩნდა. მე თუ მკითხავთ, პოეზიას ერთი ფეხი – საზოგადოებაში, მეორე კი ადამიანის გულში უდგას. ყოველი პოეტი ვალდებულია, იცოდეს და იკითხოს პოეზია, მასთან დაკავშირებული წესები, პრინციპები, ლექსში ჩაქსოვილი აზრები, რომელიც საზოგადოების კუთვნილებაა; სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, რომელიც საზოგადოებასთან ერთად ვითარდება. სხვა პოეტებიდან საკუთარი თავისაკენ, საკუთარი თავიდან სხვა პოეტებისაკენ სვლით ცხვება და მნიფდება ლექსი. პოეტის მიერ საკუთარი თავის პოვნა ადვილი არ არის. ეს გრძელი გზაა...“²

წვიმის მოლოდინი

მოქმედი პირნი:
არიფი – ქმარი
ინჯი – ცოლი
კაცის ხმა

თანამედროვე ბინის სამზარეულო. გაზქურა, მაცივარი, ჭურჭელი და მისთანები. მაგიდა, სკამები. სცენაზე წინ, მარჯვნივ ან მარცხნივ, სამზარეულოს გარეთ დგას ტელეფონი. სუფრა განწყობილია საუზმისათვის. მაგიდაზე დევს გაზეთები. ფარდის გახსნისას სცენა ცარიელია. ცოტა ხანში ძვირფას დილის სამოსში გამოწყობილი ინჯი შემოდის. ხალათის ქამარს გაიკრავს, ორივე ხელი თავზე უკიდია. შეჩერდება, ჩაფიქრდება, გადის. პაუზა. ისმის სიფონის ჩარეცხვის ხმა. არიფი გზადაგზა ხალათს იცვამს.

¹ 1996-2010 წლებში ანკარის ბილქენტის უნივერსიტეტში სამუსიკო და სასცენო ხელოვნების ფაკულტეტზე თეატრალურ რეჟისურას ასწავლიდნენ ქართველი რეჟისორები. თეატრალური რეჟისურის მიმართულება თურქეთში გასული საუკუნის დასასრულს ქართველი რეჟისორების მონაწილეობით დაარსდა. მათ სწავლებაში ქართველი თურქოლოგები ეხმარებოდნენ. პროექტი დაახლოებით 15 წელი გაგრძელდა, აღიზარდა თეატრალური რეჟისურის თურქ სპეციალისტთა რამდენიმე თაობა. ოქთაი რიფათის წინამდებარე პიესა 2003 წელს ბილქენტის თეატრის სცენაზე დაიდგა, როგორც სადიპლომო სპექტაკლი (ხელმძღვანელი რეჟისორი ცოტნე ნაკაშიძე). ჩვენ მიერ ამ პიესის თარგმნა სწორედ ამ ფაქტმა განაპირობა.

² ამონარიდი ოქთაი რიფათის ავტობიოგრაფიიდან, რომელიც შესულია მისი პიესების კრებულში "წვიმის მოლოდინი", სტამბოლი, 1988.

- არიფი – ჩაის წყალი არ დაგიდგამს?! ამ ქალს ვერ ვასწავლე, დილას ადგება თუ არა, პირველად ჩაი დაადგას. (ყვირის) ინჯი, ჩაი ისევ არ დაგიდგამს. ინჯი, შენ გეუბნები, დაყრუვდი თუ რა დაგემართა?! (შემოდის ინჯი, ჩაიდანს გაზქურაზე დგამს). რას აკეთებ დილას აქეთ?! ადგები თუ არა, რატომ არ დადგამ ამ წყეულ ჩაიდანს გაზქურაზე? განა ასე ძნელია?!
- ინჯი – ნუ ყვირი, რა იქნება, ნუ ყვირი!? რაც გინდა, ის ქენი, იგინე, ილანძლე, ოლონდ ნუ ყვირი! როცა ყვირი, თავში თითქოს რაღაც მიგუგუნებს. სუფრა გავანყვე, ჩაის დადგმა დამვიწყებია.
- არიფი – (შემპარავად კბილებს შუა ცრის) კიდევ ერთხელ ადგომისთანავე ჩაი არ დაგიდგამს ქურაზე და, რაც მოგივა, შენს თავს დააბრალებ!
- ინჯი – თავი დამანებე! არ ვარ ხასიათზე, ამ დილას ვერა ვარ კარგად. თავგზა აბნეული მაქვს.
- არიფი – შენ თუ თავგზა აბნეული გაქვს, არც მე ვარ წყნარად. თავში ქარიშხალი მიქრის.
- ინჯი – ავად ვარ, არ ვარ კარგად.
- არიფი – არაფერიც არ გჭირს!
- ინჯი – (მარცხენა მკლავს მოისინჯავს) აი, ეს მხარე, მარცხენა მხარე. მარცხენა მხარეს რაღაცას ვგრძნობ. მხარი, ზურგი, განსაკუთრებით მარცხენა მკლავი. (ხელებით ყურებს იფარავს). ყურებს ვგრძნობ.
- არიფი – რამდენადაც ვიცი, ყურები სმენისთვისაა, იმისთვის, რომ გაიგონო ან არ გაიგონო. მაგრამ შენ თუ ყურებს ცხვირით ან რაიმე სხვა ადგილით გრძნობ, მაშინ სათქმელი არაფერი მაქვს... აზვიადებ, იგონებ რაღაცას.
- ინჯი – მე რომ მოვკვდე, ან თავი მოვიკლა, წარბიც არ შეგიტოკდება, არა?
- არიფი – თუ უდროო დროს დამატებ თავს ამ გაუგებრობას, შემიტოკდება. მაგრამ, თუ წესით და რიგით ნახვალ... არა, ვხუმრობ, მაინც შემიტოკდება. რა, აპირებ, თუ?
- ინჯი – რა ვიცი!
- არიფი (ხუმრობით) – ე.ი. ახლო მომავალში დაგკარგავთ. (გაიცინებს, დასერიოზულდება) ის ქუნჯუთიანი ნაზუქები გამოიტანე, რა!
- ინჯი – ნაზუქები შეიჭამა.
- არიფი – სულ შეყლაპეთ?!
ინჯი – ამ სახლში ერთი შენ ხარ და მეორე მე. გავინყდება, რომ დედაჩემი 6 თვის წინ გარდაიცვალა!
- არიფი – (უხეშად) ძალიან კარგი!.. მშვენიერი!.. აცხონოს უფალმა!.. ქაშარის ყველი მომიჭერი!
- ინჯი – ქაშარის ყველი არ გვაქვს.
- არიფი – (ყვირის) აბა, რა გვაქვს?
- ინჯი – ბრინჯა გვაქვს, ზეთისხილი გვაქვს.
- არიფი – (ეძებს) მე აქ ყველისა და ზეთისხილის მსგავსს ვერაფერს ვხედავ.
- ინჯი – იქ არის. მაცივარში.
- არიფი – აბა, სუფრა გავანყვეო? (გამოაქვს ზეთისხილიანი ჯამი.. პურს შიგანებს, ჭამს. პირში ზეთისხილს ჩაივდება) ერთი-ორი ლუკმა თუ არ ჩავუფინე, სიგარეტს ვერ ვენევი.
- ინჯი – (ბრინჯას მაგიდაზე დებს) საერთო თეფშიდან ნუ ჭამ, არიფ! გული მერევა!
- არიფი – (ალმაცერად) ისევ დაინყე?
- ინჯი – პურის ნამცეცები იყრება შიგ.
- არიფი – (სიგარეტს უკიდებს) ე.ი ნაზუქი გათავდა.
- ინჯი – გათავდა. შენ გაათავე.
- არიფი – მე გავათავე?!
ინჯი – ნახვედი, წამოხვედი, მოიტანე, შეჭამე. რამდენადაც ვიცი, ჭამის დროს უნდა გაალო პირი და დამთავრებისას დამუნო, შემდეგ ჭამამდე. მაგრამ შენ გაუთავებლად იყრი პირში ყველაფერს, გაუჩერებლად ჭამ.
- არიფი – ე.ი. ნაზუქები მე გავათავე?!
ინჯი – შენ გაათავე.
- არიფი – ქაშარის ყველიც მე გავათავე?
ინჯი – ქაშარის ყველი არ მიყიდია.
- არიფი – რატომ არ მიყიდია?
ინჯი – იმიტომ, რომ არ მიყიდია.
- არიფი – გეყიდა, რა.
ინჯი – მრცხვენია. ბაყალს ვერ ვურეკავ.
არიფი – რატომ, პატარა ქალბატონო?

ინჯი – იმიტომ!

არიფი – პური დაბრანე!

ინჯი – *(ტოსტერში ორ ნაჭერ პურს დებს)*
ეს დიდი ამბავი არაა, შენც შეგიძლია ამის გაკეთება.

არიფი – ნერვებს ნუ ავიშლით.

ინჯი – მე ავად ვარ.

არიფი – *(მაგიდის თავში ზის. გაზეთს შლის)* ჩაი ჯერ არ დაგიყენებია?

ინჯი – არ არის მზად.

არიფი – *(გაზეთს კითხულობს)* საკვები პროდუქტის 75% ან გაფუჭებულია, ან ფალსიფიცირებული. ვაი დედასა! *(კარზე ზარია)*. კარზე ვილაცაა. *(ინჯი გადის. არიფი კითხვას აგრძელებს)*. ბაზარში დახარჯული ასი ყურუშიდან მხოლოდ 25-ით ვიკვებებით, დანარჩენი 75 ყურუშით ვინამლებით. *(ინჯი შემოდის, ჯდება)* რა არის? ვინ იყო?

ინჯი – შვეიცარი.

არიფი – რა უნდა?

ინჯი – ნაგვის ვედრო.

არიფი – რატომ არ აძლევ?

ინჯი – არა ვარ კარგად.

არიფი – სანამ აქამდე მოხვედი, დაგავინყდა, მგონია!

ინჯი – არ ვიცი.

არიფი – ნაგვის ვედრო გაუტანე! *(ინჯის გააქვს ნაგავი. არიფი კითხვას აგრძელებს)* ანკარის ნისლიან ამინდში რა საქმეებს ატრიალებენ?.. 200 მილიონი ლირის ანგარიში სად არის?... კაი ფულია! *(ინჯი შემოდის)* ჩაი დააყენე?

ინჯი – ახლა ვაყენებ. *(ჩაის ამზადებს)*

არიფი – ადგომისთანავე ჩაის რომ არ მიხედავ, აი, ასე ხდება ხოლმე.

ინჯი – რამდენიმე წუთში შეგიძლია დალიო. აქამდე ოდესმე რაიმე არ გამიკეთებია?!

არიფი – შენ ის მკითხე, ოდესმე რაიმე წესიერად თუ გაგიკეთებია!

ინჯი – უმადურო! ე.ი. ადგომისთანავე ჩაის არ ვადგამ?!

არიფი – დიახ, ბატონო, არ ადგამ!

ინჯი – ჩემზე უკეთესი ნახე და იმან დაგიდგას.

არიფი *(კითხულობს)* – აი, ეს კი უცნაურია!... *(გაზეთი გაიტაცებს. სიჩუმე ისადგურებს)*

ინჯი – *(თითქოს ლაპარაკობს, ნახევრად ბოდავს)* ე.ი. წინათაც რალაც ინტერესი ჰქონია. უცბად კი არ დანყებულა!... ვერც კი აგინერ, ისე ვარ შენზე ნანყენი!... რომ მოვკვდე, არ შეგირიგდები... რომ მოვკვდე... რომ მოვკვდე...

კაცის ხმა – ყველა მოთხრობას თავისი დასასრული აქვს... იფიქრე, რომ დასრულდა... მაგრამ ჩვენი სიყვარული...

ინჯი – სული მეხუთება... საშინლად ვიტანჯები... ფეხზე ვარ და თითქოს მძინავს. სანოლში კი – ფხიზლად ვარ... დიდი... დიდი... აბა, დიდი სიყვარული იყო?!... აბა, უსასრულო იყო?!..

კაცის ხმა – გინდა თქვა, რომ დასასრული მოახლოვდა?!... ეს არ არის დასასრული...

ინჯი – ეს არ არის დასასრული?!... დასასრული... დიდი დასასრული...

კაცის ხმა – წვიმის მოლოდინია.

ინჯი – წვიმის მოლოდინია... ეს წვიმის მოლოდინია... წვიმის მოლოდინია.

არიფი – ყოველდღე ავარიაა. ისევე შეჯახებულან. 15 მკვდარი, 24 დაჭრილი. ცხვრის ფარასავით გადაჰყავთ ადამიანები.

ინჯი *(თავის სამყაროშია)* – ერთი განვიმდეს, ჩამოიცალოს და მომეშვება! ეს ხეები, ქუჩები, სახლები გაირეცხოს!

არიფი – ხუთი ათასი ტილიანი ტურისტი *(გახუხულ პურებს იღებს. თან ჭამს, თან კითხულობს)*... „თურქი მუშები პირში ჩალაგამოვლებულები დატოვეს.“ *(იცინის)* თურქივით ძლიერი... აბა, მიდით, ლომებო!... ჩაი დამისხი! *(ინჯი არიფს ჩაის აწვდის. არიფი მოსვამს)*. ერთი ისეთი დღე მანახა, რომ ეს საძაგლობა დაულაპარაკებლად მოგემზადებინა... *(გაზეთს შეარხევს. ხანგრძლივი პაუზა)*.

ინჯი – რატომ მიმატოვე, ჩემო საყვარელო?! *(თავს ჩაქინდრავს, ტირილნა-*

- რევი ხმით). ჩაიცვა, ქუჩაში გავიდა. ადრე ადგომა უყვარს, სახლში ვერ იცდის... ნეტავ, მოკვდეს!... უცებ დანით რომ დაჭრან...
- არიფი (გაზეთის ზემოდან ამოხედავს) – რა არის, შენთვის ლაპარაკობ?
- ინჯი – მე? ვლაპარაკობ?
- არიფი – ბუტბუტებ.
- ინჯი – ვფიქრობ.
- არიფი – იმას თუ ფიქრობ, ვინ შეჭამა ნაზუქები, ტყუილად გარჯილხარ. ვიცით, ბატონო, რომ დედაშენს არ შეუჭამია. (გაზეთს უბრუნდება, ხანგრძლივი პაუზა.)
- კაცის ხმა – ტერასის ზემოთ კაფეში, დილის ათ საათზე.
- ინჯი – როგორ შევძლებ მისვლას?!... რა პირით?!
- არიფი (გაზეთს დაუშვებს) – რა გჭირს, ჩემო კარგო? ცხვირ-პირი გითრთის. ბუტბუტებ.
- ინჯი – რას ვამბობ?
- არიფი – გაუგებარია!
- ინჯი – ერთ კაფეში ვხედავ საკუთარ თავს.
- არიფი – რა კაფე!
- ინჯი – იქ, ტერასაზე, ცხენისნაბლების ქვეშ.
- არიფი – ეგ ცხენისნაბლა კი არა, მუხაა. (იცინის) არის ეგეთი კაფე?
- ინჯი – არის ან არ არის... უფრო სწორად, იყო.
- არიფი – რა იქნა?
- ინჯი – უცბად გაქრა.
- არიფი – ახლა აქ ხარ?
- ინჯი – რა სამნუხაროა და აქ ვარ!
- არიფი – მადლობა ღმერთს!... არა, კაცო. აბა, ეს საქმეა?! (ამთქნარებს, იზმორება) ადგილიდან განძრევა მეზარება. ცხადზე ცხადია, ვერ გამოვიძინე. რომ მაცლიდნენ, საღამომდე სულ ვიკოტრიალებ. (ამთქნარებს) საღამოს სტუმრები გვეყოლება, არ დაგვინწყებია, არა? (ინჯი გადახედავს. პაუზა) ინჯი, შენ გეუბნები! ხომ იცი, საღამოს სტუმრები გვყავს. აქედანვე უნდა დაიკაპინო ხელები! ადვილი არ არის სტუმრების მიღება.
- კაცის ხმა – ღრუბლებს შეხედე, რა ლამაზია!
- არიფი – რა საქმელს გააკეთებ?
- ინჯი – მე?
- არიფი – ქალო, შენ რა, მაშაყირებ?
- ინჯი – რალაცა უცნაურობა მჭირს... გამიარა.
- არიფი – მომილოცავს!... საღამოსთვის რა საქმელების გაკეთებას აპირებ?
- ინჯი – აითენის მზარეული უნდა მოსულიყო და იმას მოემზადებინა საქმელები. ასე არ მოვილაპარაკეთ განა?
- არიფი – 15-20 ლირა ჩაუდე ხელში!
- ინჯი – თუ მომცემ ფულს, რატომაც არ ჩავუდე.
- არიფი – რა, შენმა ფულმა შენი ჭირი წაიღო, თუ რაშია საქმე?
- ინჯი – სად მქონდა ფული, რომ ჩემი ჭირი წაეღო?!
- არიფი – იმ დღეს არ იყო, 500 ლირა მოგეცი.
- ინჯი – იმ დღესო, რომ ამბობ, 20 დღის წინ იყო.
- არიფი – ბაყალს ფულს არ აძლევ, ყასაბს ვალს არ უხდი, ხილ-ბოსტნეულის მაღაზიას ანგარიშს არ უსწორებ...
- ინჯი – ამომივიდა ყელში ნისიით ყიდვა!
- არიფი – დაანებე თავი ამ უაზრო ფიქრებს! ჩვენ არ ვეკუთვნით იმ საცოდავ ხალხთა რიცხვს, მთელი ცხოვრება რომ წვალობენ და ფეხებს ისე ჭიმავენ, სადამდეც საბანი გასწვდებათ. ჩვენ არ გვადარდებს ეს ნვრილ-ნვრილი ანგარიშები. უკან დარჩა ერთი პურისა და ერთი კოსტიუმის პერიოდი. თვალი სიმდიდრისკენ გვიჭირავს. აღმავლობა გვსურს. დღეს უზარმაზარი სახელმწიფოებიც კრედიტით ცხოვრობენ. აი, შეხედე თურქეთს! ყელამდე ვალშია ჩაფლული! სესხს აძლევენ და ვალი კი აქვს.
- ინჯი – ბაყალმა შემოთვალა, ფული გადამიხადეთო.
- არიფი – რამდენი?
- ინჯი – 2872 ლირა. 2735 ლირა კი გვმართებს.
- არიფი – ბევრია, კაცო!
- ინჯი – არასოდეს ბოლომდე არ ფარავ ვალს და იმიტომ.

არიფი – ამ ბოლო ხანებში ერთი კაი ფული ხელში არ ჩამივარდა, რა!

ინჯი – ყველა თვიდან თვემდე ასწორებს ანგარიშს.

არიფი – მე ყველა არ ვარ.

ინჯი – ნეტავ ყველასნაირი იყო!

არიფი – ხილ-ბოსტნეულის მაღაზიის რამდენი გვმართებს?

ინჯი – დავთარი ეგერაა, მიდი და ნახე! აღარ მახსოვს. *(ყურებზე ხელს იფარებს)* მაინც როგორ მინუის ეს ყურები!

არიფი – მხოლოდ ბაყლისა და ყასბისა 5607 ლირა გვმართებს.

ინჯი – 2500 ლირა თვიური გადასახადი და სამი თვის სახლის ქირაც 7500 ლირა გამოდის.

არიფი – 13107 ლირა.

ინჯი – შენ რა, თავი გაბია თუ კალკულატორი?

არიფი – ღმერთმანი, უფრო რაღაც მექანიზმს კი ჰგავს, მაგრამ რომელს, მეც არ ვიცი.

ინჯი – ბაყალმა რომ აღარ მოგვცეს ნისიად?

არიფი – ვაჭარი, რომელსაც 2872 ლირა აქვს ასაღები, ნისიას ვერ შეგვინყვეტს.

ინჯი – და სახლის პატრონი?

არიფი – 7500 ლირის გადასარჩენად, პირიქით, ანგარიშიც უნდა გაგვინიოს. მაგას, გებზეში¹ რომ სამშენებლო მიწის ნაკვეთებია, იმათგან ერთ-ერთს მივყიდი და მორჩა.

ინჯი – მე არ ვიცოდი, თუ შენ გებზეში ნაკვეთი გქონდა.

არიფი – და არც მაქვს.

ინჯი – აბა, რას მიჰყიდი სახლის პატრონს?

არიფი – სხვის ნაკვეთს.

ინჯი – ძალიან გამიკვირდება, შენ თუ თავზე რამე უბედურებას არ დაიტყვ.

არიფი – შენი ქმარი კომისიონერი არიფი არასოდეს გაეგებება უბედურებაში.

ინჯი – კომისიონერი არიფი, რომელსაც მე ვიცნობ, გამუდმებით გაბმულია უბედურებაში.

არიფი – თქვენ რომ უბედურება გგონიათ, სინამდვილეში ის ყველაზე დიდი ბედნიერებაა. ერთიც ვნახოთ და რამდენი ხეირი გამოჩნდება ამ საქმიდან... რა ხანია, ვიცი ის სამშენებლო ნაკვეთები. მიგდებულ-გავერანებულა. იქითკენ რომ მოვხვდები ხოლმე, უკან მომძახიან: “არიფ, არიფ, შემოგვხედე! არიფ, კაცო, ასე ნუ მიგვატოვებო!”

ინჯი – გებზეს რომელ მხარეშია ეს მოლაპარაკე ნაკვეთები?

არიფი – შემოგვევლე, გახსოვს, მანქანით გავისეირნეთ, აი, გებზეში რომ გზა ზღვისკენ უხვევს, მანქანაც კი გავაჩერეთ იქ, მიხვდი?

ინჯი – მიხვდი.

არიფი – აი, სადაც ჩვენი მანქანა შევაჩერეთ, იმის უკანა მხარე.

ინჯი – ესე იგი, შემთხვევით არ ყოფილა, იმ დღეს თავი სულ რომ უკან გქონდა მიბრუნებული.

არიფი – შენ ხომ არაფერი გამოგეპარება, მაგრამ ყურები ტყუილად გაბია, არაფერი გეყურება.

ინჯი – მთელი სხეული მომეშალა.

არიფი – ერთი ჩაი კიდევ დამისხი! *(ინჯი უსხამს ჩაის)* ე.ი. იმ დღეს 20 ქცევა მინა უკნიდან ყელგამოლადრული რომ მოგძახოდა, არ გაგიგია?

ინჯი – რაო, რას ყვიროდა?

არიფი – რას ყვიროდა და: „კმარა, დამყავი პატარ-პატარა ნაწილებად და გამყიდე! სულელი ხარ? ხარჯების გასტუმრების მერე სულ მუჭა-მუჭა ფული დაგრჩება!“

ინჯი – გეკითხა ერთი, რაო, პატრონი არ გყავს-თქო?

არიფი – 30 ქცევა ნაკვეთი რა პატრონს ცნობს?! იქაურობა ხალხმა იცის. კაცს კაცურად და მინას, მინას რომ შეჰფერის, ისე უნდა დაელაპარაკო.

ინჯი – შენს საქმეებს კაცის ჭკუა ვერ შესწვდება.

არიფი – ჩემს საქმეებს ჩემი ჭკუაც კი ვერ წვდება. გაიხედავ და ხელსყრელი შემთხვევა თავისით, უცბად მოგიჭ-

¹ გებზე - ქალაქი კოჯაელის ვილაეთში, თურქეთში.

რის გზას. ამჯერადაც ასე მოხდა. ჯერ წავედი, რაიონის პარტიულ მდივანს დაველაპარაკე, საქონლის გამგებელს გავესაუბრე. საკადასტრო სამმართველოს მოხელეებს დაველაპარაკე. დაველაპარაკე-მეთქი, რომ ვამბობ, თავი გავაცანი, ლაპარაკი მეხერხება მე. ხალხი ჭრელია. არის კაცი, სულ ქრთამზე რომ უჭირავს თვალი, მშობლიურ ენაზე ელაპარაკები და ვერ აგებინებ. არის კაცი და მეგობრული სიტყვის ესმის, ერთი-ორი გაღიმება და მორჩა. ვის ორი სიტყვით, ვის აქეთურ-იქითურით, ვის კიდევ ქალებითა და რახით დამშვენებული საუბრით მოხიბლავ. მაგრამ ისეთი კაციც არის, სიტყვას რომ ვერ შეასმენ, აი, ასეთს კი კუდიტ ქვა უნდა ასროლინო! მაგრამ შენ შენ იყავი და პოლიტიკოსის გზიდან ნუ გადაუხვევ! პოლიტიკოსმა ბევრი ენა იცის. და მაინც ჩემი ენა ყველაზე კარგად პარტიის რაიკომის მდივანმა გაიგო.

ინჯი – მე არ მესმის, ამ ენისა ვერაფერი გამიგია.

არიფი – რომ გაიგო და ვითომ რა? სამშენებლო მიწის ნაკვეთები დაიყო მომცრო ნაკვეთებად. განცხადებები გამოქვეყნდა. ქალბატონს კი ჯერ არაფერი მოეხსენება. რომ ნახო, გაგიჟდები, რა ქალია, ნამდვილი სტამბოლელი ქალბატონი.

ინჯი – სამშენებლო მიწის ნაკვეთების პატრონი?

არიფი – ასე ვთქვათ.

ინჯი – სხვების ნაკვეთების საკუთარი ანგარიშით გაყიდვა რა კაცობაა?

არიფი – საქმეა ეს, შემოგვევლე, საქმე. რას მომცემს ეს საქმე, 200 ათას ლირას თუ 400 ათასს? რომ გაიყიდება ნაკვეთები, მივართმევ ქალბატონს თავის წილს. ერთი-ორი ყურუშიც მე დამრჩება.

ინჯი – შენი ამბავი რომ ვიცი, გამონურავ ქალს, აახევ ფულს.

არიფი – აბა, აბა, წესიერი სიტყვები იხმარე ჩემთან საუბრისას!

ინჯი – წესიერი სიტყვებით სინამდვილის

გამოსწორება რომ შეგვეძლოს...

არიფი – ყველაზე მძიმე და კრიტიკულ სიტუაციაში, ტკბილი სიტყვით თუ ფონს გასვლა შეგიძლია, ეეე, კაცი მაშინ ხარ! ყველა საქმე სიტყვით იწყება და სიტყვით მთავრდება. სინამდვილე, ბოლოს და ბოლოს, როგორც იქნება, მიესადაგება ამ სიტყვებს. ჯერ ერთი, მე ფული არ მაქვს, რომ დავაბანდო, მერე, თუ კაპიტალის მოპოვება მინდა, ცუდია განა? ოთხი წელია, ჩემთან ხარ და არც ჩემი და არც ქვეყნიერების არა გაგეგება რა. 13710 ლირა ვალის გეშინია. შენ კარგად შემომხედე, კიდევ არ გცნობივარ. დღეს კომისიონერ არიფს ბირჟის 150 ათასი ლირა ჰმართებს. ვალი ჰქონიაო და ისე არ ჩამიარო! კაცს, რომელსაც ბირჟის 150 ათასი ჰმართებს, ერთი მილიონი მაინც ექნებაო, დიდი და პატარა ასე ფიქრობს. შესაბამისადაც გეპყრობიან.

ინჯი – შენს ანგარიშებს ეშმაკიც კი ვერ გაიგებს.

არიფი – შენ ჩემს ანგარიშებში ნუ ერევი. შენ ჩემი ნათქვამი შეასრულე და საკმარისი იქნება.

ინჯი – თავი დამანებე! ნუ შემინდი, რა იქნება!

არიფი – უხასიათოდ ხარ. რალაც უცნაურობა გჭირს.

ინჯი – ახლა შემამჩნიე?

არიფი – ვთქვათ, ახლა შეგამჩნიე. უფრო ადრე რომ შემემჩნია, ვითომ რა იქნებოდა! უქეიფოდა ხარ, რა!

ინჯი – ავად ვარ.

არიფი – ნერვები გაქვს მოშლილი.

ინჯი – კი, მოშლილი მაქვს.

არიფი – ნუხელ არ გეძინა.

ინჯი – შენ ჭაში ჩავარდნილივით გეძინა.

არიფი – კარგი ქმრები, დიახაც, რომ ასე არიან. ვითომ სძინავთ, მაგრამ ცალი თვალთ, ცოლებს როგორ არ სძინავთ, იმასაც ხედავენ.

ინჯი – ვერ ვიტან ამგვარ ლაპარაკს. (ატირდება)

არიფი – ჰოპლა! სატირალი რა არის ამაში?

ინჯი – არაფერი.

არიფი – მაშინ თავი შეიკავე და ნუ ტირი.

ინჯი – მაცალე ტირილი!

არიფი – ნერვები სულ მთლად მოგშლია.

ინჯი – ჩემი ნერვები, რა ხანია, მოშლილია. ნუხანდელი ღამე როგორ გავატარე, მხოლოდ მე მომეხსენება. მარჯვნივ გადავტრიალდი, ვერ მოვისვენე, მარცხნივ გადავტრიალდი, ვერ მოვისვენე. თვალები დავხუჭე, გავახილე, ხელი ბალიშის ქვეშ შევყავი, ვერ იქნა და ვერ დავიძინე. მხოლოდ უძილობა რომ იყოს, კიდევ რა უჭირს! პანანინა კუნძულზე, ფეხშიშველა...

არიფი – რა კუნძული?!

ინჯი – მთელი ღამე ზღვისა და ქვიშის შეერთების ზოლზე დავდიოდი. ქვიშაზე ჩემი ნაფეხურების კვალი რჩებოდა. დრო, როგორც სქელი კედელი, ჩემ წინაშე იდგა...

არიფი – შენ ნუხელ სიზმარი გინახავს.

ინჯი – თვალი არ მომიხუჭავს და რანაირად?!

არიფი – სხვა რა შეიძლება იყოს!

ინჯი – მეჩვენება, რომ თითქოს ვიცვლები.

არიფი – როგორ?

ინჯი – სხვა ვიღაცა ვხდები.

არიფი – რამდენი ხანია?

ინჯი – არ ვიცი. არც ისე დიდი ხანია.

არიფი (*ცოლს სახეში ეჭვით შეხედავს*) – რაღაცა უცნაურობა გჭირს.

ინჯი – ავად ვარ.

არიფი – თავი მომაბეზრე.

ინჯი – მე უფრო მაქვს თავი გაბეზრებული.

არიფი – გუშინ სადმე იყავი?

ინჯი – არა. სუჰეილა მოვიდა ნაშუადღევს. ერთი სული მქონდა, სანამ ნავიდოდა.

არიფი – საღამოს?

ინჯი – ოთახში ვერ დავეტიე. მთელი საღამო გავდი-გამოვდიოდი, ბოლთას ვცემდი სახლში.

არიფი – აბა, აბა!

ინჯი – რა იყო?

არიფი – ასე ადვილად არ ვჭამ!

ინჯი – შენ ყოველთვის ცდები.

არიფი – თუ ასეა, რა გემართება?

ინჯი – რა მჭირს... რა გემართება... მეც არ ვიცი. არა ვარ კარგად.

არიფი – დაბნეული ხარ. ვიღაცაზე ფიქრობ.

ინჯი – თავი დამანებე!

არიფი – გუშინ აჰმედს არ შეხვედრიხარ?.. ტელეფონზეც არ დაურეკავს?.. არც არაფერი შემოუთვლია?..

ინჯი – სულიც გასძრობია აჰმედს!

არიფი – ინჯი!

ინჯი – თავი დამანებე!

არიფი – მართალი მითხარი!

ინჯი – ოო, ღმერთო, ანდა ეშმაკო! ეს აჰმედი გყავს ამოჩემებული და, რაც არ უნდა მოხდეს, ყველაფერს მას აბრალე.

არიფი – რამდენი ხანია, რაც აჰმედი არ გინახავს?

ინჯი – თვეები იქნება.

არიფი – არა ჰგავს სიმართლეს.

ინჯი – შენ რა გგონია, რომ აჰმედს ყველა ქალის ცდუნება ხელენიფება?

არიფი – გათახსირებულის ერთია!

ინჯი – ხომ დაგიმტკიცე, რომ ცდებოდი. ხომ დაგარწმუნე, რომ აბსოლუტურად უსაფუძვლო ზღაპრებს იგონებდი. არც ერთი არ გამართლდა. თითქოს რაღაცა ვიცო და რაღაცის წამოცდენინებას რომ ცდილობდი, ხომ ნახე, რომ სულ ტყუილი გამოდგა.

არიფი – მაშინ შენი ეს მდგომარეობა სხვამხრივ როგორ შევაფასო?

ინჯი – აჰმედის არსებობა ან არარსებობა სულ ცალ ფეხზე მკიდია!

არიფი – მაშინ შემოუძახე შენს თავს! აზრზე მოდი! გამოყოჩაღდი!

ინჯი – მე ამ საღამოს ვახშამს რომ არ დავესწრო!.. ჰა, რას იტყვი? უხერხულობის ჩამოგდება არ მინდა, უსიამოვნებას ვერიდები.

არიფი – შეუძლებელს ნუ იტყვი! რას იტყვის სერვეთ ბათმაზი! რას იტყვის ჯემილი! რას იტყვის სემრა!

ინჯი (*მარცვალ-მარცვალ*) – სერვეთ ბათმაზი... ჯემილი... სემრა!... (*აღმოხდება*) მეზიზღება ეს ხალხი.

არიფი – ნუ ტირი, გენაცვალე, ნუ ტირი, ადამიანო! ინჯი, მიყურე, იცოდე, გამაბრაზე!

ინჯი – უსიამოვნო და უაზრო მეჩვენება სა-

კუთარი თავი.
 არიფი – კარგი ერთი!
 ინჯი – ისეთი გრძობა მაქვს, თითქოს ყოვ-
 ლად გამოუსადეგარი ვარ.
 არიფი – წასულიყავი ექიმთან!
 ინჯი – ვიყავი.
 არიფი – რატომ არ მითხარი?!
 ინჯი – რაში გენაღვლება!
 არიფი – მე არ მენაღვლება?!
 ინჯი – საკუთარი ხუთი თითივით გიცნობ.
 კარგად მომეხსენება, რა ჩიტიც ხარ.
 და საერთოდ, კარგად ვიცი, ყველა-
 ნი რა ჩიტეებიც ხართ.
 არიფი – თავი დაანებე ამგვარ ლაპარაკს!
 ექიმმა რა გითხრა?
 ინჯი – ჩემს მონაცემებზე მაინცდამაინც არ
 შეჩერებულა. გამოფენების, თეატ-
 რებისა და კინოფილმების შესახებ
 ისაუბრა. ისაუბრა, ისაუბრა, მხო-
 ლოდ ის ლაპარაკობდა, მე ვუსმენ-
 დი.
 არიფი – ახლა როგორ ხარ?
 ინჯი – ყოველთვის ასე რომ ვიყო, ვერც
 ვიცხოვრებდი, ვერ გავუძლებდი!
 არიფი – ეს ნერვების ბრალია, ნერვების.
 რამე წამალი არ გამოგიწერა?
 ინჯი – ჩემს მდგომარეობას წამალი ვერ
 უშველის, სანამლოდ არ მაქვს საქ-
 მე.
 არიფი – სხვა ექიმთან მისულიყავი!
 ინჯი – ექიმთან ფეხს აღარ მივადგამ.
 არიფი – მაშინ ვერ გამოკეთდები!
 ინჯი – მერე და ვინ გითხრა, რომ გამოკე-
 თება მინდა!
 არიფი – კარგი, კარგი, დაანებე თავი სისუ-
 ლელებს! დედისგან დარჩენილი
 რამე წამალი არა გაქვს, რამე შვე-
 ბისმომგვრელი?
 ინჯი (*ხალათის ჯიბიდან წამლის ორ შუშას
 იღებს*) – მხოლოდ საძილე აბები
 მაქვს!
 არიფი – (*პაუზის მერე*) შენ რა, სულ თან
 დაგაქვს საძილე აბები?! (*პაუზა*) სა-
 ძილე აბები ღამისათვის შეინახე!
 მოიცა, ერთი, ვნახავ, ლიბრიუმი უნ-
 და გვქონდეს საოჯახო აფთიაქში...
 ერთი წუთით. (*გადის*)
 ინჯი (*დაბნეული*) – კარგი, გადაჭდობილები
 რომ იყავით და ერთმანეთს ეხვეო-

დით, ეს რას ნიშნავს? კოცნიდით
 ერთმანეთს... ჩემ თვალწინ კოცნი-
 დით.
 კაცის ხმა – ყოველი ხრამის პირას ნიანგი
 გველის.
 ინჯი – რას ამბობ? აზრი ვერ გამომაქვს...
 გაუგებარია... გასაგებად მითხარი!
 არიფი (*გამოსძახებს*) – ვერ ვპოულობ.
 ინჯი – თანდათან რეზუსს ემსგავსები. ნი-
 ნათ შენი ყველა ნათქვამი ნათელი
 და გასაგები იყო. თანდათან გაუგე-
 ბარი ხდები.
 კაცის ხმა – სალამოსთვის გადანყდება...
 ინჯი – რა არის გადასანყვეტი?! ყველაფე-
 რი, ყველაფერი ვიცი.
 არიფი (*გამოსძახებს*) – ამ აფთიაქის კარა-
 დაში დიდი არეულ-დარეულობაა.
 ინჯი – აკი არ ვტყუოდით! აკი ერთმანეთს
 არასდროს ვულალატებდით.
 არიფი (*გამოსძახებს*) – ამ კარადაში “ურიე-
 ბის ბაზარი” გეგონება.
 ინჯი – უკვე ასეთი უაზრო ანდა ორაზრო-
 ვანი...
 არიფი (*შემოდის*) – არ გვაქვს ლიბრიუმი...
 უკეთ ხარ, არა?
 ინჯი – არა ვარ კარგად.
 არიფი – თქვი, რა გემართება! ნუ გადამ-
 რიე!
 ინჯი – დამანებე თავი!
 არიფი – თავი დამანებე, თავი დამანებე!
 რას დაიჩემე ეს თავი დამანებე...
 ინჯი – ორ სხვადასხვა ადგილას ვცხოვ-
 რობ. ერთი აქ, ერთი იქ.
 არიფი – „იქ” რომელია? თუ „იმ ქვეყანას”
 გულისხმობ?!
 ინჯი – თუ ასეა, გადავირევი.
 არიფი – სადაცაა, გაგიჟდები.
 ინჯი – გიხაროდეს!
 არიფი – შემლილთან ცხოვრება მაინცდა-
 მაინც კარგი არ უნდა იყოს.
 ინჯი – მე მეტი აღარაფერი შემიძლია.
 არიფი – ერთი ფინჯანი ჩაი კიდევ დამისხი!
 ინჯი (*ჩაის აწვდის*) – ჰო, ჩაი დალიე!.. გით-
 ხარი ხომ, რომ ფატოში ვერ მოდის?
 უცბად ბიბიშოს სიცხე ასწევია, გა-
 ჭიმულ-გაშხლართული წევს თურმე.
 არიფი – ვაჰ, ჩემი ბიბიშო.
 ინჯი – ვეტერინართან უნდა წაიყვანოს. აი-
 თენის ოჯახი კი დღეს 10 სთ-ზე ევ-

- როპაში მიემგზავრება. რასაკვირველია, ვერ მოვლენ.
- არიფი – სემრა ხომ მოდის?
- ინჯი (სახეს შეჭმუნის) – არ ვიცი.
- არიფი – სემრა მოვა. ფატოშის მიზეზები ყელში ამოვიდა.
- ინჯი – ამ სალამოს სადმე რომ წავსულიყავი!
- არიფი – ნუ სულელობ!
- ინჯი – ამ სალამოს სახლში დარჩენა არ მინდა.
- არიფი – ვერსადაც ვერ წახვალ!
- ინჯი – ამ სალამოს სტუმრებს ვერ ავიტან.
- არიფი – მშვენივრადაც აიტან. თან ასე საფრთხობელასავით კი არა, კობტადაც უმასპინძლებ.
- ინჯი – იმ ქალს სახეში ვერ შევხედავ.
- არიფი – ვინ ქალს?
- ინჯი – სემრას.
- არიფი (გაჩერდება, შემდეგ გაიღიმებს) – გასაგებია!
- ინჯი – ცდები.
- არიფი – სემრას არაფერი ჩაუდენია ისეთი, რომ შენ გეეჭვიანა.
- ინჯი – რა უცნაურები არიან ეს კაცები!
- არიფი – სემრა კარგი გოგოა.
- ინჯი – მისი სახელის გაგონებაც კი მოთმინებას მაკარგვინებს.
- არიფი – არ ვიცოდი, შენ თუ ასეთი ეჭვიანი იყავი.
- ინჯი (ტირის) – თავი დამანებე!
- არიფი – შეწყვიტე ტირილი! თუ საჭიროა, ამის შესახებ შემდეგ ვილაპარაკოთ.
- ინჯი – მე ამ სალამოს...
- არიფი – დიახ?!
ინჯი – ალბათ, არ ვიქნები.
- არიფი (პაუზის მერე) – ასე არ შეიძლება.
- ინჯი (აღმოხდება) – ვერ ვიზამ!
- არიფი – და ნუ იზამ! თანაც, მისმინე, ასე გულამოსკვნილი რომ ზლუქუნებ, ათასნაირი აზრი მომდის თავში. იცოდე, სხვანაირად დაგელაპარაკები... რა იქნება, ნუ ამიტევ ახლა უსიამოვნებას! ორმოც წელიწადში ერთხელ შეისმინე ჩემი სიტყვა!
- ინჯი – ორმოც წელიწადში ერთხელ?! ყოველთვის შენი ნათქვამი სრულდება.
- არიფი – ჰო, აი ასე! ნელა-ნელა აზრზე მოდიხარ.
- ინჯი – შენ ეგრე გეგონოს!
- არიფი – ახლა, ვარაუდით, რამდენი სული ვიქნებით?
- ინჯი (მხარს შეარხევს) – მთლად მარტო ვარ.
- არიფი (ითვლის) – სევდა, სელმა, ზენგინოლლუები, ტუსენები – ექვსი. ზუჰ-თუ სომერის ოჯახი – ცხრა, ქალიშვილიც ჰყავთ. ბელმა, აჰმედ ქირფიქი, მისი ცოლი – 12. სემრა – 13. ჯემილი, სერვეთ ბათმაზი, ვედათი – 16.
- ინჯი (დათრგუნული, გაურკვეველი იერით) – ვედათი!
- არიფი – არ მოდის?
- ინჯი (ნალგელითა და სიმწარით) – არ დამიპატიჟია და!
- არიფი – მე გითხარი, დაპატიჟე-მეთქი.
- ინჯი (ქმარს ხანგრძლივად უყურებს სახეში) – როგორ დავპატიჟო?!
არიფი – რაიმე უზრდელობა გაკადრა?
ინჯი – არა!
- არიფი – ვედათისგან კაცს ზიანი არ მიადგება. არც წყალია, არც ღვინო. საქმეში გამოსადეგი კაცი არაა, მაგრამ საყვარელი ტიპია.
- ინჯი – სხვა თვისებები აქვს.
- არიფი – ალბათ, მგრძნობიარეა... ეგეთების არაფერი გამეგება.
- ინჯი – აბსოლუტურად შენი საპირისპირო ტიპია. ამიტომაც, რომ არაფრად აგდებ.
- არიფი – მე არ მანუხებს... შეეშვი! რაც შეეხება სემრას, მისი დაპატიჟება სერვეთ ბათმაზმა ისურვა. „კვირა სალამოს ჩვენთან ხომ არ გვევახშმა, ბატონო ჩემო-მეთქი“, რომ ვუთხარი, იცი, რა მიპასუხა: „იმ შავგვრემან ქვრივსაც თუ მოინვევ, მოვალო“. აი, ეგეთი ხორციანი, მუცლიანი, მსხვილფეხება, ყვითლად თმაშეღებილი კახპები მოსწონთ მაგნაირებს. გამიკვირდა, სემრა რომ მოსწონს. იცის კაცმა პირის გემო. აჰ, შე მექალთანევ! შე, ქალამნიანო გლეხო! თურმე ბიზნესმენად დაბადებულა დედის მუცლიდან. თვითდაჯერებული და თანაც ვეფხვივით წამგლეჯი. არც მოისვენებს, გამორჩენის მიზ-

- ნით საკუთარ მამასაც თვალისდაუხამხამებლად გამოსჭრის ყელს.
- ინჯი – განა ვერ ვხვდები? ტანში სულ მბურძგლავს.
- არიფი – ფულის ციებ-ციხლება სჭირს, მაგრამ ჩამოართვი ერთი ეს ფული, სახეშიც არ შეხედავ. მაინც რა ჯადო დევს ამ ფულში, ღვთის გლახასაც კაცად აქცევს!
- ინჯი – მეჩვენება, რომ კაცი არც არის.
- არიფი – ღვთის გლახა, ნამდვილი ხისთავიანი და მეტი არაფერი!... ვხედავ, გამოკეთდი.
- ინჯი – ნელ-ნელა გამოკეთებისკენ ვქენი პირი.
- არიფი – სერვეთ ბათმაზი ორფეხა დათვია, რა.
- ინჯი – თუ ასეთი აზრის ხარ მასზე, რატომ მათ, რომ შეხვედრისას პირში უცინი? რატომ ხართ თქვენ ასეთები?
- არიფი – თქვენში ვის გულისხმობ?
- ინჯი – პირველ რიგში – შენ, შენს მეგობრებს, ყველას.
- არიფი – ვხედავ, საკუთარ თავს ჩვენგან ასხვავებ.
- ინჯი – მე თქვენნაირი არ ვარ...
- არიფი – ყველა, რაც არის, ის არის. მეც, რაცა ვარ, ესა ვარ. სხვაგვარად არ შეიძლება.
- ინჯი – ადამიანი რაც არის, ის რომ იყოს, ამისათვის საჭიროა, ჯერ რამე იყოს. არის კაცი, რაც არის, ის ჩანს, მაგრამ არის კაცი, არც წყალია და არც ღვინო, მაგრამ ცდილობს, სხვანაირად მოგაჩვენოს თავი. ძუნწია და ხელგაშლილად იქცევა, მტარვალა და ლმობიერებას თამაშობს. მაგრამ ამნაირს ძირს რომ გამოუჩხრეკ, უცბადვე გამოჩნდება, ქვას რომ წვენს ადენს და ქვის გული რომ აქვს. შენ ამნაირი არ ხარ, შენ სხვანაირი ხარ.
- არიფი – ძალიან დამაინტერესა, როგორი ვარ?
- ინჯი – წინათ მეც მაინტერესებდა, მაგრამ უკვე აღარ ვაქცევ ყურადღებას.
- არიფი – გინდა თქვა, რომ არ მიცნობ?
- ინჯი – მინდა ვთქვა, რომ შენში საცნობი არაფერია. მთელი შენი ტყუილები, შენი ოინები რომ გამოაშკარავდეს...
- არიფი – ჰო, რის თქმა გინდა, რა გამოვა?
- ინჯი – არაფერი!.. არარსებული რამე ხარ შენ.
- არიფი (*იციინის*) – ხუმრობ.
- ინჯი – წინათ მეგონა, რომ შენ ადამიანის წვალეა მოგწონდა. რომ დაინახავდი, ოდნავ შვებით ამოვისუნთქე, მაშინვე არარსებულ რამეს გამომიგონებდი. უცბადვე იპოვიდი რალაცას. თუ ვერ იპოვიდი და ძალით ღილს მოგლეჯდი, რომ დასაკერებელი მქონოდა – საქმე გამჩენოდა. სუფრას მიუჯდებოდი და – რას ჰგავს ესო, იტყოდი, ხელს ჰკრავდი თეფშს. ისე იქცეოდი, თითქოს სუფრიდან მშიერი დგებოდი. მაშინ, როცა კარგად მომეხსენებოდა, რომ გარეთ გქონდა საჭმელი ნაჭამი და კარგი გამომძღარიც იყავი. წინათ ვიტყოდი ხოლმე ჩემთვის, ამ კაცს ადამიანის დატანჯვა, ნამება მოსწონს-მეთქი, ნამდვილი სადისტია-მეთქი. მერე მივხვდი, რომ წვალეა არ არის შენთვის მნიშვნელოვანი. შენ სადისტი არა ხარ.
- არიფი – რალაცას გეტყვი და დამიჯერებ?
- ინჯი – არც დაგიჯერებ და არც არ დაგიჯერებ. მხოლოდ მოგისმენ.
- არიფი – ლურჯ კოსტიუმზე ღილი მომწყდა.
- ინჯი – როდის?
- არიფი – ნუხელ, რომ ვიხდიდი.
- ინჯი – მერე მე რა!
- არიფი – მერე მე რა რას ნიშნავს!
- ინჯი – სხვას დააკერებინე.
- არიფი – ამ სალამოს ეგ კოსტიუმი უნდა ჩავიცვა. საჩქაროდ დამიკერე ღილი!
- ინჯი – ვერ დაგიკერებ.
- არიფი – მშვენივრად დამიკერებ.
- ინჯი – შენ რა, დამცინი...
- არიფი – საინტერესოა, იმ ღილებსაც არ დამიკერებ, რომლებიც ძალით არ მომიგლეჯია?
- ინჯი – ეს მე ვიცი.
- არიფი – ან ძაფია დამპალი, ანდა შენ ძველებურად ველარ აკერებ. (*გადის*)
- ინჯი (*ბრაზით ენას უყოფს*) – ვირო!
- კაცის ხმა – ნელ-ნელა მივიწყებ.
- ინჯი (*სევდიანად*) – მე?!
- არიფი (*შემოდის ხელში კოსტიუმით*) –

- ლილს რომ დააკერებ, ძაფი ქვემო-დან რამდენჯერმე შემოახვიე! ლილი სარივით უნდა იდგეს, შენი დაკერებული ლილები მოფომფლოებულია.
- ინჯი – რაც შემიძლია, ეგ არის.
- არიფი (*უნვდის კოსტიუმს*) – აილე!
- ინჯი – მერე დავაკერებ. (*კოსტიუმს სკამის საზურგეს შემოაცმევს*) არა ხარ სადისტი.
- არიფი – ძალიან გამიხარდა.
- ინჯი – არა ხარ. არაფერი არა ხარ. (*ნელ-ნელა მოუჩქარებს*) არა, იმას არ ვამბობ, რომ ჩვეულებრივი რიგითი ადამიანი ხარ. შენნაირი იშვიათად იბადება ამქვეყნად. შენ, სინამდვილეში, სიცრუე-ტყუილებით, ფანდებითა და ხრიკებით ხალხს თვალში ნაცარს აყრი.
- არიფი – ეგ ყველაფერი იმ შენი გიჟი ექიმისგან ისწავლე.
- ინჯი – შენი დაჭრა ძნელია.
- არიფი – ოო, აი, ეს კი სწორია.
- ინჯი – იმიტომ, რომ ჭრილობა რალაცაზე უნდა გაიხსნას.
- არიფი (*სიცილით*) – მეტისმეტი გაუტიე! (*ცოლს მხრებზე ხელს მოკიდებს*) საკუთარ თავს ბევრს უსმენ. მარტო შენს თავს რომ უსმენდე, კიდევ რა უჭირს. ცდილობ, სხვასაც შენნაირად მოასმენინო. დაანებე თავი ამბებს, იცხოვრე! იყავი გულგრილი! ქონა-არქონას ნუ მიაქცევ ყურადღებას, გენაცვალე! აი, მე შემომხედე, არაფერი გულთან ახლოს არ მიმაქვს! და ეს მაშინ, როცა საკმაოდ გაჭედილში ვარ. შემიძლია გითხრა, რომ კრიზისი მიდგას.
- ინჯი – შენ გარშემო ვინროვდება ქსელი. ხელსაყრელ მომენტს უცდიან შენგან მოტყუებული და გაცურებული ადამიანები. ერთ მშვენიერ დღეს ოთხივე მხრიდან შემოგეხვევიან მგლის ხროვასავით. შენ გდარაჯობენ (*ხელებით ყურებს იფარავს*).
- არიფი – რა გემართება ისევ?
- ინჯი – თავში ზარები მირეკავს.
- არიფი – შეეშვი ამ რალაც ზარებს! თავი დაანებე ამნაირ რამეებს! მე თუ ყურს დამიგდებ, აღარაფერი შეგანუხებს.
- ინჯი – შენ თუ დაგიგდებ ყურს, რა გამოვა? არიფი – სხვაგვარად გამოვა.
- ინჯი – არ მჯერა შენი.
- არიფი – დროა, მოვწესრიგდეთ.
- ინჯი – რალაც ინტერესი რომ არ გქონდეს, ასე არ იჭიკჭიკებდი.
- არიფი – ორივეს ინტერესი მალაპარაკებს. ფული არ მაქვს. საქმეები არ იძვრის. დედაშენის დანატოვარი უსქუდარის სახლი ხომ არ გაგვეყიდა... მაგრამ არ მთანხმდები და...
- ინჯი – ტყუილად ნუ გაირჯები, არ გაგაყიდინებ იმ სახლს.
- არიფი – ჩვენს მშვენიერ მომავალზე იფიქრე.
- ინჯი – სალამოს სტუმრები მოგდის. სერვეთ ბათმაზს არარსებულ ნაკვეთს მიჰყიდი, ფულს მოიგებ. მეტი რალა გინდა?
- არიფი – ერთი, ამ ხანებში 60-70 ათასი ლირა რომ ჩამივარდებოდეს ხელში...
- ინჯი – უსქუდარის სახლს არ გაგაყიდინებ.
- არიფი – შენ, რაც გინდა, ის ქენი, მე ჩემი გითხარი. ერთი მაგარი ვარიანტი გამომიჩინდა.
- ინჯი – კარგი ერთი!
- არიფი – კარგი! მაგრამ, შეუფერხებლად თუ შევძელი ბოლომდე მიყვანა, კარგ ფულს ამოვიგებ. ამ სალამოს, ვახშამზე, ვისკის წრუპვასთან ერთად, მშვენიერი ქალთა სქესის ხელშეწყობით, სერვეთ ბათმაზს ერთი 15-20 ქცევა მიწა თუ შევასაღე... რა არის სერვეთ ბათმაზისთვის 20 ქცევა? იყიდოს, გადადოს გვერდზე, დღეს-ხვალ იქაურობა ინდუსტრიული რაიონი გახდება. ყოველ ქვას, ყოველ გოჯს ოქროს ფასი დაედება. აი, ნახავ, აქეთ დამლოცავს.
- ინჯი – სერვეთ ბათმაზი დამპალ და ჭუჭყიანი საქმეში არ გაერევა. შენ კი, დამპალი და ჭუჭყიანი საქმეების გარდა, არაფერი გეხერხება.
- არიფი – შეეშვი ბავშვობას. ფულში არ მოდის ჭუჭყი და სისუფთავე.
- ინჯი – აი, ნახავ, არ გამოგივა!
- არიფი – რა იყო, რამე ავისმომასწავებელი მჭირს?
- ინჯი – უკუღმართობა გჭირს.

- არიფი – ვაკეთებ იმას, რაც ყოველ დროს ყველას უკეთებია. პარტიულ მდივანს, ქონების მართვის განყოფილების გამგეს, საკადასტრო სამმართველოს, ყველას ჩემზე უკეთესი მადა აქვს. მაგრამ პირველ ჯერზე 50-60 ათასი ლირა, გესმის? მოდი, გავყიდოთ ის მონგრეული სახლი!
- ინჯი – ტყუილად ნუ ირჯები!
- არიფი – ამოვალთ გაჭირვებიდან.
- ინჯი – გზა ჩაკეტილი გვაქვს.
- არიფი – ფულის სუნი მცემს.
- ინჯი – ეგ სუნი გულს მირევს.
- არიფი – სტამბოლის საუკეთესო ბინებში ცხოვრობ, დედოფალივით იცვამიხურავ, ყველაფერი გაქვს და მაინც შენს სახეზე ღიმილს ვერ ნახავს კაცი.
- ინჯი – იმ დღეს აქანდაზის ყიდვა მინდოდა და სამ-ნახევარი ლირა ვერ ვიპოვე ამხელა სახლში.
- არიფი – რა აქანდაზი?
- ინჯი – აქანდაზი... არ იცი აქანდაზი? ნავის ასაღები.
- არიფი – მტვერსასრუტი რა დღისთვის გინდა?
- ინჯი – მტვერსასრუტი გაფუჭებულია, არ მუშაობს.
- არიფი – გააკეთებინე!
- ინჯი – რომელი ფულით?
- არიფი – დარეკე მაღაზიაში ან პირდაპირ ქარხანაში, უთხარი, მტვერსასრუტი გამიფუჭდა-თქო. მოვიდნენ, წაიღონ, გააკეთებინონ და გამოგვიგზავნონ ფაქტურა... რა მოუხერხებელი ხარ.
- ინჯი – ამდენი ტყუილი, ამდენი სიცრუე, ამდენი მოჩვენებითობა და ყველაფერ ამის მერე ამდენი გაჭირვება!
- არიფი – ფული თვალთმაქცობით მოდის, ფული ჰაერიდან მოდის, ეს კარგად ჩაიბეჭდე ტვინში. ფულის შოვნის მთავარი პირობა არის თავის ისე მოჩვენება, თითქოს ფულისმშოვნელი, ფულისმკეთებელი ხარ. რაც შეეხება გაჭირვებას, გაჭირვება დროებითია. ერთ მშვენიერ დღეს ფული ღვარივით დაიწყებს დენას, აი, ნახავ. ჩვენი უნდა გავიტანოთ. პატარა ავარიებით ქარიშხალს უნდა ვძლიოთ! ეს უსქუდარის სახლი რაში გვარგია?! რა ბედენაა, უშნო, შავი ფიცრების გროვა.
- ინჯი – ტყუილად ნუ ირჯები მაგ ჭკვიან თავს! უსქუდარის სახლს არ გააყიდინებ.
- არიფი – გაყიდეო, არც გეუბნები, უბრალოდ, ვცდილობ, ხვალინდელი ბედნიერი მომავალი დაგანახო.
- ინჯი – ბედნიერი მომავალი! (სლუკუნ-სლუკუნით ტირის) ისეთი უცხოა ჩემთვის ბედნიერება.
- არიფი – შენყვიტე ეგ ღნავილი! შენყვიტემეთქი! კმარა! რა გატირებს, ისიც რომ ვერ გამიგია.
- ინჯი – აი, შენ ასეთი ხარ.
- არიფი – მოთმინებას მაკარგვინებ.
- ინჯი – თუ არ მოგწონვარ, გზა ხსნილი გაქვსო, ამის თქმა გინდა.
- არიფი – დიახ.
- ინჯი – ცოტას ვეცადე შენთან გაყრას?! არიფი – რატომ არ გამეყარე?
- ინჯი – ცოტას ვეცადე ჩვენ შორის ამ დათარსული კავშირის განყვეტას?! არიფი – გაგენყვიტა მერე!
- ინჯი – ყოველთვის ან ცრემლებს ნიაღვარი დააყენე, ან გულმა დაგჩხვლიტა და ინფარქტი დაგემართა.
- არიფი – კარგი ერთი!
- ინჯი – სინამდვილეში, არც გული გტკენია და ეს ინფარქტობანაც სულ სიცრუე და თვალთმაქცობა იყო. გიშოვია მუქთა მოსამსახურე და აკვლევინებ თავს. შენი პერანგების რეცხვამ სული ამომართვა. სულ, დიდი-დიდი, სამი პერანგი გაქვს. მეოთხეს არ ყიდულობ, რომ სანვალელები არ გამომელიოს.
- არიფი – ვერ ვიპოვე ჩემი მოსაწონი პერანგი!
- ინჯი – შიგნიდან პერანგი გამოხუნდა, გაშავდა. საცვლები ხშირ-ხშირად გამოიცვალე, რეცხვაში ველარ ვათეთრებ-მეთქი, რამდენს გეხვეწები. საცვლებს არ იცვლი, მაგრამ პერანგს ერთ დღეს არ იჩერებ ტანზე. ხანდახან დღეში ორჯერაც იცვლი. კაცი გარედან ასე პრიალებდეს და

- შიგნიდან ასე ყარდეს, ამის მეტი არ მინახავს.
- არიფი – არავინ არის ისეთი, როგორიც გარეგნულად ჩანს.
- ინჯი – ფეხსაცმელებს პერანგის კალთით აპრიალებ.
- არიფი – ფეხსაცმელებმა თუ არ იპრიალა და არ იკრაჭუნა, გზას ვერ ვიგნებ.
- ინჯი – 37,5° – მდეც რომ აგინიოს სიცხემ, ქოთანს, ტაშტს, ჩასაბან დოქს ლოგინში ითხოვ.
- არიფი – საკუთარი თავი ქურაში კი არ მიპოვია! სული ტკბილია!
- ინჯი – და მერე მე ვაქცევ შენს სიბინძურეს და ნახველ-ბაღლამიან წყლებს.
- არიფი – მოსამსახურე არ იშოვება. ყველას ცხვირი ერთი ადლით ზევით აქვს აბზუებული. მოსამსახურის გასაჭირია ქვეყანაში.
- ინჯი – ჰო, რა თქმა უნდა, მეც რომ ვიყო, არ გავეყრებოდი ჩემნაირ ქალს, ჩემნაირ მოსამსახურეს სადღა იშოვი.
- არიფი – მიდი, ჰა, მიაწევი!
- ინჯი – არ არსებობს რამე, რომ შენ საკუთარი კეთილდღეობისა და გამორჩენის მიზნით არ გაგეკეთებინოს. შენ თვალწინ კაცს სულიც რომ ამოსძვრეს, ტყავში გაძვრები და მაინც შენსას გააკეთებინებ.
- არიფი – კარგი ერთი!
- ინჯი – მაშინვე ხვდები, ვინც რა „ჩიტია“.
- არიფი – მერე, ცუდია განა?!
- ინჯი – სუფთა გულის, კეთილ ხალხს ეკიდები კისერზე.
- არიფი – ეგეთი ჩვევა მაქვს, მიყვარს კარგი ხალხი.
- ინჯი – ეგოისტი ქალი, მზეთუნახავიც რომ იყოს, შენთვის მახინჯია.
- არიფი – პირველ რიგში – სულის სილამაზე.
- ინჯი – შენი უფროსი დაც შენნაირია. როგორ იყო, ვითომ რომ გული ნაუვიდა. ტუჩი კბილით მოუკვნეტია და სულ სისხლიანი დუფი აფრქვია.
- არიფი – ჩემს უფროს დას შეეშვი!
- ინჯი – ექიმმა ფეხში რომ ნემსი უჩხვლიტა, მაშინვე გამოსტაცა ფეხი. ექიმმა თქვა, ეს ქალი გულწასულს არ ჰგავს, რაღაცას ფარისეველობსო.
- არიფი – ჩემი უფროსი დის საქმეებს ვისი ჭკუა შესწვდება.
- ინჯი – ყოველთვის შეცდება ის, ვინც ეცდება, შენს შინაგან სამყაროსა და გარეგნობას შორის, შენს გრძნობებსა და მათზე რეაქციას შორის რაიმე კავშირი ან თანაფარდობა მოძებნოს.
- არიფი – მე მათემატიკური განტოლება არ გახლავართ.
- ინჯი – შენ მხოლოდ სხვისთვის თავგზის ასაბნევად, სხვის შეცდომაში შესაყვანად, ადამიანის საწვალეებლად, საკუთარი თავის მოსაველელად, რაღაცის გამორჩენის მიზნით თამაშობ დიდ კომედიებს.
- არიფი – ჰოჰ, რა ვყოფილვარ და არ მცოდნია!
- ინჯი – შენ სული არ გაქვს.
- არიფი – კიდევ რაღაც ახალი გავიგე ჩემ შესახებ.
- ინჯი – შენ მხოლოდ გარეგნობა გაქვს.
- არიფი – ოჰ, ოჰ!
- ინჯი – იცოდე, არ მითხრა, თუ არ მოგწონვარ, გზა ხსნილი გაქვსო! ძალიანაც რომ მოვინდომო, ვერ გაგეყრები.
- არიფი – თოკის ბოლოს ხელიდან გაშვება არ მინდა. გაზვიადება არ მსურს.
- ინჯი – მხოლოდ მაშინ თუ გავიყრებით, როდესაც შენ მოგესურვება.
- არიფი – ასე იყოს.
- ინჯი – განა სულ ასე არ მეუბნები, დრო მოვა და ჩენჩოსავით მოგისვრი ქურაშიო?!
- არიფი – ჩენჩოს ადგილი ნაგვის ვედროა, ეცადე, ნუ იქნები გადასაგდები!
- ინჯი – შენ ვინ შეგენყობა?
- არიფი – მეამაყება.
- ინჯი – შენს შემხედვარეს, მართალი და პატიოსანი კაცი ეგონები. სინამდვილეში რა ხარ შენ! რა ხარ შენ!
- არიფი – ერთი და იგივეს ორჯერ ნუ იმეორებ.
- ინჯი – ახლა კი მითმენ, ცხვირ-პირში არ მირტყამ, იმიტომ, რომ საღამოს სტუმრებს ელი. იძულებული ხარ, სტუმრებს მეუღლე წარუდგინო.
- არიფი – სერვეტ ბათმაზია მთავარი. დანარჩენები ფეხზე მკიდია.
- ინჯი – სახარჯო ფულსაც კი უწვალეებლად

- არ იძლევი.
- არიფი – ფული ქუჩაში კი არ ყრია.
- ინჯი – ყოველ დილას ასჯერ მათქმევინებ: „სახარჯო ფული! სახარჯო ფულის დატოვება არ დაგავინყდეს! სახარჯო ფული არ მოგიცია! რა იქნება, სახარჯო ფული დამიტოვე? აბა, სად არის სახარჯო ფული?..”
- არიფი – ოოჰ, ვიხრჩობი, კმარა, რა!
- ინჯი – ჰო, თუ იძლევი, ამოიღე და მომეცი!
- არიფი – სადღა მაქვს ის დოვლათი?
- ინჯი – დოვლათიანად კი გამოიყურები.
- არიფი – დაამთავრე?
- ინჯი – ფული რომც ჩაგივარდეს ხელში, მიგაქვს და შენს დას ანახვინებ, მე კი არა.
- არიფი – სანდო ბანკს ვარჩევ.
- ინჯი – ერთი პერიოდი დაჩემებული გქონდა, ჯიბიდან 100 ლირა, 50 ლირა მაკლდებაო.
- არიფი – ფულს ბარაქა არ აქვს.
- ინჯი – ტყუილს ვამბობ? იოტისოდენადაც თუ ვაზვიადებ, თქვი! *(შიგადაშიგ ტირის)*
- არიფი – შეწყვიტე ტირილი! სხვა რამეებზე იფიქრე! აი, საღამოს სტუმრები მოდიან. კოსტიუმზე ღილი დამიკერე, ხასიათი გამოგიკეთდება! იმიტომ კი არ გეუბნები, რომ კოჟრზე ფეხი დაგაჭირო. გაერთობი. სად არის შენი საკერავი ძაფების ყუთი?
- ინჯი – მაცივრის თავზე.
- არიფი – ო, შე ფეთხუმო!
- ინჯი – საკერავი ძაფების ყუთი მაცივრის თავზე რომ დევს, ამიტომ მეუბნები ასე?
- არიფი – მაცივრის თავი სარკესავით უნდა პრიალებდეს. მაცივრის თავზე რაღაც-რაღაცების დანყოფილება ნერვებს მიშლის.
- ინჯი – რა გინდა, სად მივუჩინოთ ადგილი?
- არიფი – ქალი საკერავ ყუთს სად ინახავს? სხვა ქალები საკერავ ყუთს სად ინახავენ? *(ანვდის საკერავ ყუთს).*
- ინჯი *(გამოართმევს)* – სად ინახავენ?
- არიფი – ყოველ შემთხვევაში, ფეხსაცმელების კარადაში არა. მით უმეტეს, არც მაცივრის თავზე.
- ინჯი *(ნემსში ძაფს უყრის, ღილის კერებას იწყებს)* – ქალი ნემსებისა და ძაფების ყუთს მისთვის მისაგნებ ადგილას დებს.
- არიფი – ჯიუტო!
- ინჯი – არა ვარ ჯიუტი. ჯიუტი რომ ვიყო, ღილს არ დაგიკერებდი.
- არიფი – ნუ მამადლი!
- ინჯი – არა ვარ კარგად!
- არიფი *(აენთება)* – არა ვარ კარგად, არა ვარ კარგად! იცოდე, მოთმინებიდან გამოგყავარ!
- ინჯი – ბოლო წვეთები თასს ავსებდა ხოლმე.
- არიფი – რა ყოფილა ეგ ბოლო წვეთები?
- ინჯი – ყველაფერი.
- არიფი – ერთი, მოყვე! ჩვენც ვიცოდეთ!
- ინჯი – გეცოდინება და რას იზამ! თავს მიხედე!... გუშინ ბაირამ გუნდუზმა შემოვიარა.
- არიფი – მერე, მე რა, თუ შემომიარა?
- ინჯი – რაღაცა ზეთის საქმე გქონია.
- არიფი – გვაქვს.
- ინჯი – საქმე გართულებულა.
- არიფი – რას ამბობ!
- ინჯი – ბაირამ გუნდუზი აფორიაქებული იყო.
- არიფი – ეგ მშიშარაა, მაგას საკუთარი ჩრდილისაც ეშინია.
- ინჯი – ქილისელმა ვაჭარმა შედგენილი აქტი არ ცნოო.
- არიფი – ბიჭი იყო და იცნობდა!
- ინჯი – პროკურატურაში გადაუციათ.
- არიფი – აი, ეს ცუდია!
- ინჯი – შეჭირვებული ვიყავი, კარგად ვერ გავიგე.
- არიფი – პროკურატურას დაუნყია საქმის ძიება?
- ინჯი – ეგ ბაირამ გუნდუზმაც არ იცის.
- არიფი – სულ ფუჭი ხმაურია.
- ინჯი – ზეითუნის ზეთში პარაფინი გაურეე თუ რა ქენი?
- არიფი – ეგეთ სისულელეებს არ ჩავდივარ მე.
- ინჯი – შენ?!
- არიფი – ჩემი პატარა მიგნება იყო, მოსაყოლად არც ღირს.
- ინჯი – ნუ მოყვები, უკეთესია!
- არიფი – ერთი ძველი ანგარიში გავასწორე.
- ინჯი – კარგად გიცნობ.

არიფი – ერთი ორი ყურუშიც გავაკეთე, ეს კიდეც სხვაა... ქილისში ცხოვრობს ერთი შულერი, სახელად ჰაჯი ნეზირი ჰქვია.

ინჯი – შენ სულ ეგეთები გხვდებიან!

არიფი – ერთხელ მაგრად მაჭამა მაგ თაღლითმა.

ინჯი – ოოჰ, ძალიან კარგი!

არიფი – მაშინ არ შევიმჩნიე, ხმა არ ამომიღია, მაგრამ არც დავივიწყე. გავიდა დრო და მე და ბაირამ გუნდუზმა ზეთის საქმე წამოვიწყეთ. გასაყიდად ზეთი ჩამოვატანინეთ ქილისიდან, ქილისელმა ჰაჯი ნეზირმა არ იცოდა, მე თუ ამ საქმეში ვიყავი. არც მე ვიცოდი არაფერი მის შესახებ.

ინჯი – დამალობანას თამაშობ?

არიფი – ჩამოვიდა ზეთი. რას ვხედავ, ჰაჯი ნეზირისაა. უზარმაზარი ეტიკეტი აკვრია თუნუქის ყუთს: „ჰაჯი ნეზირის ზეთები.“ მომენტი არ გაფუჭვი ხელიდან.

ინჯი – ერთხელ მაინც გაგეშვა, რა გიჭირდა!

არიფი – ოფიციალური აქტი შევადგენინე: „ზეთი გაფუჭებულია. საჭიროა მისი განადგურება.“

ინჯი (*თავზე იტაცებს ხელს*) – აჰ, თავი!

არიფი – ჩავიდე აქტი ჯიბეში და ზეთი უმაღლესი ხარისხის ფასად შევასაღე ბაზარს.

ინჯი – და აქტი?

არიფი – ჩერჩეტო! ის აქტი ბაზარში საჩვენებლად კი არა, ჰაჯი ნეზირისთვის ავიღე. იმისთვის, რომ შემეთვალა, შენი ზეთი გაფუჭებულია, ფულს ვერ გამოგიგზავნი-მეთქი.

ინჯი – ახლა მაგას საქმე ჰქვია?

არიფი – მართალი ხარ. საქმე არ ჰქვია. ვაჭრობაში თუ ემოცია გაერია, აი, ასე იქნება. აღარ შერჩა გემო ვაჭრობას. აღარაფერს შერჩა გემო. ამ დროში სხვა რამეს უნდა მოკიდო ხელი. ოოჰ! ცოტა ვლოკეთ მელანი?! მაგრამ მელნის ლოკვაშიც არ არის საქმე! ერთი მოძღვარი მყავდა, ქარაბეთ ეფენდი, ძველი კაცი იყო, აცხონოს უფალმა. იტყოდა ხოლმე: “თუ

ვინმეს გაცურება გინდა, ვაჭარს ნუ გააცურებ! ვაჭარი შენნაირი, ჩემნაირი ადამიანია. გაცურება და მოტყუება კლიენტს უხდება. დასცხე მუშტარს!” ძველ სკოლასავით იყო ჩემთვის ქარაბეთ ეფენდი. მაგრამ ეგრე არ არის, როგორც გარედან ჩანს. ძველებმა, სწორედ რომ, საქმე იცოდნენ. ახლა ძალიან მენწყინება, ამ უბრალო საქმიდან, არაფრიდან უცებ ფარსაგი რომ გამოტყვრეს.

ინჯი – თავი მისკდება. თავი შიგნიდან მტკივა.

არიფი – ნეტავ დამესწრო, მე გადამეცა პროკურატურისათვის. ერთი, ჩაიღამისხი.

ინჯი – ჩაი გამოვრთე.

არიფი (*ბოლთას სცემს*) – არ უნდა შეიცოდო ამისთანა სწორედ იმიტომ, რომ გაფუჭებულ ზეთს ყიდის, ჯანმრთელობისთვის მავნებელი საქონლის გასაღება უნდა ბაზარზე, დიახაც, პროკურატურას უნდა გადასცე. მაშინვე ფინიად გადაიქცევა, მოვა და ხელ-ფეხს აგილოკავს!

ინჯი – სინამდვილეში, ზეთი არ ყოფილა გაფუჭებული!

არიფი – აქტის მიხედვით, გაფუჭებულია.

ინჯი – ბაზრის მიხედვით, უმაღლესი ხარისხისაა.

არიფი – ცუდია! პროკურატურა თუ საქმეს შეუდგა, გამოიძიებს, აქტი როგორ იქნა ალებული.

ინჯი – მეც რომ ვიყო, მეც გამოვიძიებ.

არიფი – ამ ქვეყანაში პროკურატურა თუ იმის ძიებას შეუდგა, საიდან და როგორ კეთდება ამისთანა აქტები, მაშინ დიდ ფათერაკს გადავეყრებით. ვაჰ, კაცი, მარტო ჩვენ ხომ არ ვართ?!

ინჯი – ოჰ, ღმერთო, რა იქნება, შენი თავი ერგოთ ლატარიამი.

არიფი – საქმე ცუდადაა!

ინჯი – ძალიან ცუდად!

არიფი – (*ირონიით თამაშობს*) „დალჰა რალაც დანიის სამეფოში“.¹

ინჯი – თურქეთში!... ჩაი გაგიცხელო?

არიფი – ერთ დღეს ერთი ლენჩი ვნახე. ჰარუნივით ზღაპრულად მდიდარი იყო

ის მამაძალი! ეს კაცი ამ თავით ამდენ ფულს შოულობს და მე რატომ ვერ ვშოულობ-მეთქი, დავფიქრდი. ის დღე იყო და ის დღე, მას მერე ვიბრძვი, ვეჭიდები. იმ ბოთემ მილიონები დაირტყა, მე კი ამ თავით, ჰა და ჰა, ან შევიმოსე, ან არა. დღესაც ვფაფხურობ. ბოლოს და ბოლოს, ამ დასკვნამდე მივედი...

ინჯი – ჩაი გინდა?

არიფი – ამ დასკვნამდე მივედი: ჩვენ თავიდანვე შავად მოვდივართ. ტრადიცია და გამოცდილება არ გვაქვს. ჯანსაღი ადათ-წესები, მყარი საფუძველი, რომელზეც შეიძლება საქმიანი ცხოვრების აგება, არ გვაქვს.

ინჯი – თქვი, რა, ჩაი გინდა?

არიფი – ყელში ამომიყვანე, ხომ გითხარი, არ მინდა-მეთქი! ჩვენთან საქმიანი ცხოვრება ჰაერშია გამოკიდებული. ყველაფერი მოსწრებაზეა! კბილი კბილის წილ! გემის გადამრჩენელი კაპიტანია. და ჩვენც ვკიდებთ ტვირთს მას, ვისაც მისი ზიდვა შეუძლია. შენ რა გგონია, მე არ მინდა, საიმედო და მყარი წყობა იყოს?

ინჯი – შენ?

არიფი – დიდი მორალისტები დიდი თაღლითებისგან გამოდიან. მე დიდი თაღლითი არა ვარ. ჩემზე დიდებიც არიან. ამიტომაც მორალისტი ვარ ჩემებურად. მართლაც რომ ლემის სუნი დგას. ცხვირში რაღაც უნდა გჭირდეს, კაცმა ეს სუნი რომ ვერ იგრძნო. (ინჯის მოუბრუნდება უიმედოდ) ამიტომაც უნდა გაეცალო!

ინჯი – შენი ერთი ნათქვამი მეორეს არ ემთხვევა. თითქოს შენ არ იყო ის კაცი, წელან თავისსავე დატრიალებულ ინტრიგებზე რომ ჰყვებოდა!

არიფი – მე არავითარ ინტრიგებს არ ვატრიალებ. მე ამ წყობაში, ამ რეჟიმის შესაფერის საქმეს ვაკეთებ.

ინჯი – განსაცვიფრებელია!

არიფი – რა არის განსაცვიფრებელი?

ინჯი – ასე მაჩვენებ, რომ თითქოს ეგ მონატრებული ჯანსაღი ზნეობრივი

წესრიგი მხოლოდ სხვებისთვის გნებავს. რაც შეგეხება შენ...

არიფი – ყოველგვარ უზნეობას ჩავდივარ, ასეა განა?

ინჯი – დიახ.

არიფი – მე ვცდილობ, რომ ეს წყობილება საჭირო დონეზე ავიყვანო. გულიც ძალიან შემტკივა. მყარ და საიმედო წყობილებაში კომისიონერი არიფი სხვა კაცი შეიძლებოდა ყოფილიყო. მხოლოდ ეს არის: როცა მორალს ვახსენებ, შენისთანა მოაზროვნებს ჰგონიათ, რომ წერაქვის ქნევითა და შუბლის ოფლით ნაშოვნ ფულს ვგულისხმობ. არა! მე წერაქვს ვერ ვიქნევ. მე ვაკუუმის გამოყენებით ვშოულობ ფულს. მე ე.წ. გამომგონებელი ვარ, ჭკუას ვიყენებ. მე საარსებო ფულს ფულს არ ვუნოდებ. ფული მიყვარს მე. აი, სერვეთ ბათმაზს ფული არ უყვარს. საკვირველია, არა? არ უყვარს. ფულზე ამბობს, ნამცხვარ-ფახლავა ხომ არ არისო, შეიჭამოსო. მას რომ ჰკითხო, ფულით მხოლოდ საქმე კეთდება. იმ დღეს ამბობდა, მე ფულის მხარჯველ კაცს საქმის მკეთებელ კაცად არ ვთვლიო. ფული ღვარივით მოედინება, წვიმასავით იცლება. სულ ეგ არის. საქმოსნისათვის ლუკმაა და მოსასხამი. სერვეთ ბათმაზის აზრით, ფული ქარია, საქმეში ღერძს რომ ატრიალებს. სხვაში არაფერში წაგადგება. მას რომ ჰკითხო, ფულს მხოლოდ გაჭირვებულები ხარჯავენ. არასოდეს ყოფილა, რომ სერვეთ ბათმაზს ჩემთვის საქმოსნის თვალთ შემოეხედოს. რატომ? (აღელვებით) იმიტომ რომ, როცა ფული შხარაშხურით ღვარივით მოედინება, ჭკუას ვკარგავ. მინდა, რომ გავშიშვლდე და იმ წვიმის, იმ ღვარის ქვეშ ვიკოტრიალო. მინდა, რომ ფულმა ამილოს და წამილოს!

ინჯი – (ისევ თავის სამყაროშია ჩაძირული) ეგ წითელთმიანი კაცი... აი, ის... შენგან სამი მაგიდის იქით... უცნაური

¹ ფრაზა შექსპირის „ჰამლეტიდან“.

- სახე აქვს... შეიძლება, კიდევ გვცნობს.
- კაცის ხმა – ვილაც უცნობია... უვნებელი კაცია.
- არიფი – სერვეთ ბათმაზი ერთი გაუთლელი სოფლელია. საჭმელს ხელით ჭამს. საპირფარეშოდან გამოვარდნილივით უშნო ღიმილით პირგაბადრული დაიარება. მაგრამ შეუბრალებელი კაცია. ვინც რა უნდა თქვას და შეუბრალებელია! ვაი მას, ვინც მისი გზით არ ივლის. კაცის ნაქცევაც იცის და ნამოყენებაც.
- კაცის ხმა – კანკალე.
- არიფი – რამდენ ერთობლივ საწარმოს, რამდენ ვაჭარს დედა უტირა? ორჯერ გაკოტრდა, ორჯერვე ნულიდან დაიწყო დაგროვება, მთელ ბაზარს გადაუარა.
- ინჯი – რა ჩახუთული ამინდია.
- კაცის ხმა – ლოდოსი.¹
- ინჯი – წვიმას აპირებს. *(თავი ხელებში ჩარგო. რაღაც კრიზისის ზღურბლზეა. იწყება მუსიკა, რომელიც ასახავს სევდასა და დარდს, იდეაფიქსის აკვიატებულობას. მუსიკა იწყება მსუბუქად და თანდათან ჩქარდება).*
- არიფი *(ძლიერ აღელვებული)* – სპილენძი, ქრომი, ნიკელი, შემდეგ – რკინა, მერე მარგანეცი, ყველაფერი ხელში ჩაიგდო ამ კაცმა, ამ სერვეთ ბათმაზმა.
- ინჯი – შავი ღრუბლები გროვდება ჩვენს თავზე.
- კაცის ხმა – კარგად თუ არ ხარ, დავბრუნდეთ.
- არიფი – რაღაც ნევროზი დამართნია იმ პერიოდში. აბა, კაცი რომ მთელ ბაზარს ხელში ჩაიგდებ, არ გადადგები ჭკუიდან? განა ღამ-ღამობით თვალის მოხუჭვას შეძლებ? ექიმებს უთქვამთ, ბურსაში წადი, დაისვენეო. ნასულა ბურსაში. *(მუსიკა ჩქარდება)* ყოველდღე სტამბოლში, ანკარაში, იზმირში დეპუშას დეპუშაზე გზავნიდა. არა, კაცი თავის საქმეს თუ სათავეში თვითონ არ ჩაუდ-
- გა, გაშტერდება, გადაირევა. საქმის კეთება ქვეყნის მართვაზე რთულია.
- ინჯი – *(კენესის)* რა ჩახუთულობაა, ერთი განვიმებულებო! ეს სახლები, ხეები, ქუჩები გარეცხილიყო წვიმაში!.. განვიმებულებო! *(მთელი ხმით ყვირის)* განვიმებულებო!
- არიფი – რა ამბავია, რა ხდება? ხომ არ გაგიჟდი?
- ინჯი – ველარ ვუძლებ! ველარ ვუძლებ! *(ტირის)* მინდა, რომ რაღაც იღონო.
- არიფი – ჯერ ეს ზღუქუნი შეწყვიტე, ადამიანივით დავილაპარაკოთ!
- ინჯი – რა იქნება, შემიცოდე *(მუსიკა წყდება)*.
- არიფი – ვერ გავიგე.
- ინჯი – ზარები რეკავს.
- არიფი – რა ზარები?
- ინჯი – ტალღასავით მოდის... ზარები, გამუდმებით ზარები!.. და მაშინ თითქოს თავზე რაღაც მეხურება. მხოლოდ ეს ხმები რომ წყდება, მაშინ მესმის რეალური სამყაროსი. მაგრამ ვერ ვივიწყებ! *(არიფის ხელებს ეხვევა)* რა იქნება, გადამარჩინე.
- არიფი – სასწრაფოდ ექიმთან წადი!
- ინჯი – ექიმი რას მიზამს?
- არიფი – გიჟდები!
- ინჯი – არ ვგიჟდები. რომ გავგიჟდე, კიდევ გადავრჩები.
- არიფი – საშინელი ყვითელი ფერი გადევს.
- ინჯი – რაღაც მჭირს.
- არიფი – თმის ძირებში ოფლი გასხამს.
- ინჯი – შეიძლება, ვკვდები.
- არიფი – თავს მოვიჭრი, თუ ამ საქმეში რაღაც გაიძვერობა არ იყოს.
- ინჯი – გადავწყვიტე, უნდა გითხრა.
- არიფი – ჩქარა მითხარი, ნულარ აყოვნებ!
- ინჯი – ის... მე...
- არიფი – აჰმედი?
- ინჯი – არა.
- არიფი – აჰმედი, ეს აჰმედი! აჰმედის ხელი ურევია ამ საქმეში. თავს მოვიჭრი, თუ აჰმედი არ არის. *(წავა მისკენ)* ინეჩი ხომ აჰმედთან? მილალატე ხომ აჰმედთან? დამდგარხარ აქ და გიჟის ნომრებს მიტარებ. *(ძალიან*

¹ ლოდოსი – სამხრეთის ქარი.

- განრისხებულია) ამას არ შეგარჩენთ! ის ერთი მატყუარა, სულმდაბალი, ორპირი ვინმეა! გულისხმიერებას გაითამაშებს. თავს ისე გაჩვენებს, თითქოს ყველასგან განსხვავებულია. სინამდვილეში რა ნაგავიცაა, კარგად მომეხსენება! მაგას ბავშვობიდან ვიცნობ. მაშინაც ეგეთი იყო. მაშინაც კარგი ძაღლისშვილი იყო. მაგრამ ვაჩვენებ სეირის დღეს! არ ვაცოცხლებ! ცხვირში ამოვადენ!
- ინჯი – გეუბნები, რომ აჰმედი არაა!
 არიფი – ვერ გამაცურებ, შე კახპავ! ჩაგაძაღლებ!
- ინჯი – *(დაძლევს)* აჰმედი, აჰმედი, მარტო აჰმედი გაქვს ტვინში!
 არიფი – *(ცოტა აფრებს დაუშვებს)* სიტყვის უკან წაღებას ნუ ეცდები! უარესი მოგივა!
- ინჯი – ტყუილი ვთქვა?
 არიფი – სიტყვას უკან ვერ წაიღებ, უკვე ძალიან გვიანაა!
 ინჯი – მე არაფერი მითქვამს.
 არიფი – *(უცბად სულ სხვა მანერით)* გიყვარს?
 ინჯი – მიყვარდა, მაგრამ ახლა ავად ვარ, ძალიან ვარ გაბრაზებული.
 არიფი – ტანსაცმელი მომიტანე.
 ინჯი – რად გინდა?
 არიფი – რეჯებთან მივდივარ.
 ინჯი – ვინ არის რეჯები?
 არიფი – ვინც არის, არის, რა! ჩათვალე, ჩემი კაცია. კაცი, რომელიც ჩემს სიტყვას არ გადავა... გამომიტანე ტანსაცმელი.
 ინჯი – და თუ აჰმედი არ არის?
 არიფი – კარგად ვიცი, რა ჩიტიც ხარ.
 ინჯი – აუტანელო კაცი! *(მუსიკა. მსუბუქად, გაუბედავად შემოდის რამდენიმე თემა)* არა, ამ ტალღას არ დავნებდები, თქვენ ხელში არ ჩაგივარდებით! მხოლოდ იცოდე, ამ საქმეს აჰმედთან...
- არიფი – ოღნავი კავშირიც არ აქვს, გინდა თქვა. ახლა იმ რქიანის დაცვას თუ დაიწყებ, მთლიანად გამომიყვან მოთმინებიდან.
 ინჯი – არ არის აჰმედი-მეთქი, კაცი, არ გესმის? აჰმედი არ არის! ეს აჰმედი შენ ძალიან უნამუსო გგონია. ფიქრობ, აჰმედი ნებისმიერ ქალს აცდუნებს.
- არიფი – ჭკუიდან ნუ გადამიყვან.
 ინჯი – მართალია, აჰმედი სიმპათიური მამაკაცია, მაგრამ ყველა სიმპათიურთან...
- არიფი – ქალო, ნორმალურად დამელაპარაკები, თუ არა?
 ინჯი – გულახდილად გეტყვი ყველაფერს.
 არიფი – გულახდილად თუ არ მეტყვი, მოგკლავ, არ გაცოცხლებ!
 ინჯი – მკვლელებს იქირავებ?
 არიფი – რა ჰქვია შენს მეგობარს?
 ინჯი – არ გეგონოს, გიმაღავ, უბრალოდ, აქედან *(თავის პირს მიათითებს)* არ ამოდის მისი სახელი.
 არიფი – ვფიცავ, მოგკლავ!
 ინჯი – წახვალ, რეჯებს გაურიგდები, საკმაოდ გაგრძელდება ეს საქმე.
 არიფი – რა ჰქვია შენს კუროს?
 ინჯი – აჰმედი თუ ვედათი, რა მნიშვნელობა აქვს?
 არიფი – *(განცვიფრებული და გახვევებული. ფრთხილად)* ვედათი? შეუძლებელია! თორემ ექვს ავიღებდი.
 ინჯი – აი, ხომ ხედავ! აჰმედი არ არის, ვედათია.
 არიფი – ვედათი შეუძლებელია.
 ინჯი – ვიცოდი, რომ ვედათზე ვერ გაბრაზდებოდი. არის კატეგორია ხალხისა, ვერ გაბრაზდები. დაამტვრევს, დაამსხვრევს, აურ-დაურევს, მაგრამ მათზე ვერ გაბრაზდები. მაგრამ არის ხალხი, სულ მცირეოდენი რაღაც თუ ჩაიღინა, ქვეყანა დაინგრევა. ვიცი, ვედათზე ვერ გაბრაზდები. იმიტომ, რომ ვედათს არ ეჯობრები. ვედათი სხვა გვარისაა, სხვა სამყაროს ეკუთვნის. სხვა ცომითაა მოზეულილი. ვედათზე რომ გაბრაზდე, ხანგრძლივი მოსამზადებელი პერიოდი დაგჭირდება. მაგრამ რა ვქნათ, აჰმედი არაა, ვედათია!
- არიფი – ის საცოდავი, ვერსად ფეხი რომ ვერ მოიკიდა, ის კობტაპრუნა? ავა-რაა თუ მანანწალა, რომ ვერ გაიგებ, ის ვედათი, კაცი?

ინჯი – სწორედ ის.

არიფი – საკვირველია, სწორედ რომ საკვირველი!

ინჯი – რა არის საკვირველი?

არიფი – რომ არ გავბრაზდები, რომ ვერ გავბრაზდები.

ინჯი – სიმართლე ეჭვზე უფრო საშინელი არ გამოდგა?

არიფი – არის საშინელი სიმართლე და არის სიმართლე, რომელიც საშინელი არ არის.

ინჯი – აჰმედი რომ ყოფილიყო, საშინელი იქნებოდა. ვედათი არ გამოდგა საშინელი.

არიფი – ესე იგი, ჩემი არ გეშინია!

ინჯი – უკვე აღარ შემრჩა არც შიში, არც ღელვა, არც ეჭვი, არც ინტერესი. ყველაფერი სულ ერთია.

არიფი – რაღაც უნდა ვიღონო!

ინჯი – განრისხდი, იღრიალე, იყვირე, მკვლევლების დასაქირავებლად გავარდი!

არიფი – ჩვენ შორის ყველაფერი დამთავრდა.

ინჯი – (ირონიით) მართალს ამბობ?

არიფი – (ნელა) უნდა გცემოს კაცმა, თმებით გითრიოს, ჩაგაძალოს.

ინიჯი – შენ თვითონვე არ გჯერა იმის, რა-

საც ამბობ. შენ ვერ იზამ ამას.

არიფი – ისე ლაპარაკობ, თითქოს გწყინს, ჯოხი რომ ვერ იგემე!

ინჯი – შენ არანაირი გრძნობა და არანაირი განცდა არ გაგაჩნია.

არიფი – თუ ფიქრობ, ადვილად გადამირჩები, ძალიან ცდები.

ინჯი – ეგეც ვიცი.

არიფი – საშინლად ვიძიებ შურს.

ინიჯ – საშინლად არა, საზიზღრად.

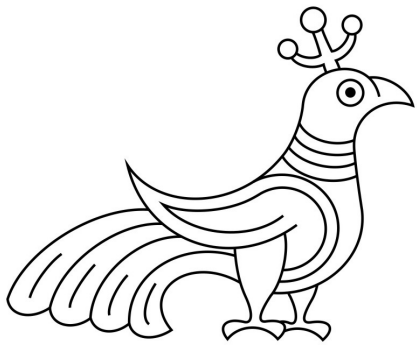
არიფი – იმის მაგივრად, რომ განითლდე, სიტყვების თამაში გამიმართე აქ. თითქოს უდანაშაულო იყო, თითქოს ქმრისთვის კი არ გელაღატოს და ვიღაცას კი არ ჩაბარებოდე, არამედ მეჩეთში მტრედებისთვის საკენკი დაგეყაროს! იმის ნაცვლად, რომ მინაში ჩაძვრე, ყბას არ აჩერებ. იმას მიკრიტიკებ, რანაირად ვიძიებ შურს. თურმე საშინლად კი არა, საზიზღრად უნდა ვიძიო შური, ჰმ! განა ის, რაც შენ ჩაიღინე, საზიზღრობა არ არის? (ზურგს აქცევს)

ინჯი – (სახეს ხელებით იფარავს) არ ვიცი, არ ვიცი!

კაცის ხმა – რატომ იფარავ სახეს ხელებით? უხამსი და უსიამო რა არის ჩვენს სიყვარულში?

(გავრძელება შემდეგ ნომერში)

თურქულიდან თარგმნა
ნანა კაჭარავამ

სომხური ლიტერატურა

ნარ-დოსი (1867-1933)

ცნობილი სომეხი ნოველისტი ნარ-დოსი (მიქაელ ჰოვანესიანი) თბილისში დაიბადა. იგი თავიდან ავლაბრის წმინდა კარაპეტის სახელობის ეკლესიის სკოლაში სწავლობდა, შემდეგ კი – ორკლასიან რუსულ სასწავლებელში. უსახსრობის გამო ვერ გააგრძელა სწავლა ხონის პედაგოგიურ სემინარიაში, სადაც გამოცდები ჩააბარა. ამავე მიზეზით ვერ შევიდა თბილისის სარკინიგზო სკოლაში. მუშაობდა მთარგმნელად, კორექტორად, მდივნად სხვადასხვა რედაქციაში. ნარ-დოსს ეკუთვნის მოთხრობების ციკლი „ჩვენი უბანი“, რომელშიც შედის მისი ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი ნაწარმოები „სულზე მიუსწრო“. ნარ-დოსი გარდაიცვალა თბილისში.

სულზე მიუსწრო

ზამთრის პირი იყო. სიბნელეს ჯერ კიდევ ბოლომდე არ შემოებიჯებინა ქვეყნად. ცა ამღვრეული იყო გაზაფხულის წყალივით. გამხეცებული ქარი შხუილით შემოვარდებოდა ქუჩის ერთი მხრიდან, იტაცებდა პირველივე შემხვედრის ქუდს, ლოკავდა ძირიდან ნაგავსა და მტვერს, აკაკუნებდა კარებზე და ფანჯრებზე. მენვრილმანე ვაჭრის მაღაზიის თავზე დაკიდებულ აბრას ზევით სწევდა, კედლებს ურტყამდა და ქუჩის მეორე მხარეს იკარგებოდა. მეფარნე კიბემოკიდებული, პატარა ლამპებით ხელში, ლამპიონების ასანთებად მიიჩქაროდა. ქუჩის კუთხეში უკვე ანთებულ, ამინდისგან ნაცემ ლამპიონებს თავები დაეხარათ და ადამიანის სწეული, დანირპლული თვალეზივით იყურებოდნენ აქეთ-იქით – ჭუჭყიანი ფანჯრების მიღმა. უკაცრიელ ქუჩაში პატარა ძალღი მობუზულიყო დაკეტილი კარის წინ, მთელი ტანით ცახცახებდა და ყმუოდა.

მღებავი დავითი სახლში მიდიოდა. თითის წვერები ლურჯი ახალუხის ჯიბეებში ჩაეყო, ქარი უფრიალებდა გაცვეთილი ჩოხის კალთებს და წითელ ახალუხს, რომელიც ერთი ბოლოთი ტყავის ქამარზე მიემაგრებინა. მთელი ტანსაცმელი – ქამრიდან

დანყებული – ფეხსაცმელებით დამთავრებული, ყველა ფერის ლაქით დაფარულიყო, რომელთა შორის განსაკუთრებით თვალში საცემი იყო თეთრი. უიმედო და უმიზნო ადამიანის ნაბიჯებით მიდიოდა და ცხვირში გინებისმაგვარ რალაცას დუდღუნებდა. ცივი ქარი უბერავდა სახეში, მტვრით უფარავდა წვერს, უღვაშს და ხშირ წარბებს, აიძულებდა თვალეზის დახუჭვას, ყურებამდე ჩამოფხატული ქუდის წართმევით ემუქრებოდა და შიგადაშიგ ისე ძლიერად უტევდა, რომ კაცი უნებურად ჩერდებოდა და მთელი სხეულით წინ და უკან იხრებოდა, მაგრამ არაფერს გრძნობდა, გრძნობდა მხოლოდ ერთს – საყვარელივით სანატრელ და სიკვდილივით გაუსაძლის წყურვილს, ალკოჰოლური სასმელის უსაზღვრო წყურვილს, რისგანაც ენა დაშრობოდა პირში, კუჭი ეწვოდა, ნაწლავები მუცელში ეხლართებოდა. თითქოს მთელი სხეული მოკლებოდა ჩვეულებრივ სითბოს.

მთელი სამი კვირაა, რაც უქმად იყო, საქმე არ იშოვებოდა. ზამთრისპირი იდგა. სახლის ამშენებელს სახლი უკვე აშენებინა და დაემთავრებინა, შემკეთებელს შეეკეთებინა და დაემთავრებინა, აღარავინ აშენებდა ახალ სახლს, აღარავინ აღებვინებდა

იატაკს, აივანს, სახურავს, კედელზე ახალ მუშამბას არ აკვრევენებდა. მღებავთა სამუშაო დღეები გასულიყო.

ზაფხულის და შემოდგომის სამუშაო ფული ერთ დღეს მოდიოდა, მეორე დღეს მიდიოდა. ახლა არც ერთი გროში ჯიბეში არ ედო. ხოლო დღეს პირველი შემთხვევა იყო, რომ პირში წვეთი არ ჩასვლოდა – არც არაყი, არც ღვინო. მთელი ერთი დღე... გასაგიჟებელი რამ იყო და მას გულწრფელად უკვირდა, რომ აქამდე ჯერ არ შეშლილა, ან არ მომკვდარა. არადა დღემდე, ამ მძიმე დღემდე, მთელი თვის მანძილზე არ ყოფილა ისეთი ერთი დღე, თუნდაც ერთი დღე, რომ მუშაობის დროს უცებ არ გაქცეულიყო უახლოეს სამიკიტნოში პირის ოდნავ გასასველებლად, ან სამუშაოს მერე საათობით არ მჯდარიყო სამიკიტნოში მეგობრებთან ერთად და კარგად დამბალი არ დაბრუნებულიყო შუაღამისას ბაიათის ღიღინით. ხოლო ახლა?... ნისიად მაინც მიეცათ ერთი ნახევარი დოქი ღვინო, ან ერთი "ტრიცატკა" არაყი. არა, არ აძლევდნენ უსინდისობები, უფრო სწორად, ადრე მიუციათ, მაგრამ აღარ აძლევდნენ. ხედავდნენ, რომ უკვე დაგროვილი ვალის გადახდა არ შეეძლო. არადა, ამ უმადურებთან დატოვა თითქმის მთელი გამომუშავებული ფული. ერთ-ერთ მეგობარს მაინც დაეპატიჟებინა. არა, არ ეპატიჟებოდნენ, ყველა მასავით უსაქმური იყო. ყველა ჯიბეგამოფხეკილი იყო. ამ უპატრონო სახლშიც არ იყო ისეთი არაფერი – ვერცხლის კოვზი, ოქროს ბეჭედი, საყურე ან ხალიჩა. თუნდაც ცოლისგან მალულად რომ წაეღო, გაეყიდა. სახლი – დალაგებული, ცოლ-შვილი – შიმველი, თვითონ – ცარიელ-ტარიელი.

დღეს ღვინის გამყიდველმა, ვისთანაც ზაფხულის თითქმის მთელი გამომუშავებული ფული დატოვა, წინ დავთარი გადაუშალა და უთხრა:

– აი, ჩემო დავით, ათი მანეთი და ხუთი შაური ნისია განერია. მოიტა, ძმაო, და დაჯექი, კიდევ რამდენიც გინდა, დალიე, შეგერგოს.

დავითის ხვეწნა-მუდარას ყურადღება

არ მიაქცია. მოკვდა, გათავდა, მაგრამ ერთი ჭიქა არაყი არ მისცა, რომ გამშრალი პირი გაესველებინა და ცოტა გამთბარიყო ამ უვარგის ამინდში.

ახლა სახლში ბრუნდებოდა, იმედგადაწურული და ყველაზე და ყველაფერზე სასტიკად გაავებული. და როცა ფიქრობდა, რომ ხვალაც, ზეგაც, მაზეგაც – ვინ იცის, კიდევ რამდენი დღე – იგივე წარუმატებლობა ელოდა, როგორც დღეს, ცოტალა აკლდა სრულიად გაგიჟებამდე. თითებით განუწყვეტლივ იქექებოდა ახალუხის ჯიბეებში, იმის იმედით, რომ იქნებ ათ ან თხუთმეტკაპიკიანი ჩარჩენილიყო დაკემსილ ჯიბეში, როგორც ბევრჯერ ყოფილა ფულიან დროს, მაგრამ თითის წვერები მხოლოდ გაცრეცილ ჯიბეებში ჩარჩენილ ჭუჭყს ეხებოდა.

ქართან ჭიდილში თავის ვინრო და დაღრეცილ ქუჩაზე გადაუხვია, რომელსაც მთელ სიგრძეზე დაბრეცილფანჯრებიანი, კარებგამომპალი დაფხავებული მიწურები მიუყვებოდა, თითქოს ნაქცევის შიშით ერთმანეთს რომ მიყრდნობოდნენ. დავითი ერთ კართან შეჩერდა, რომლის ღრიჭობიდან და ბზარებიდან ჭრაქის შუქი მოჩანდა. დაკაკუნების ნაცვლად ფეხი ასწია და მაგრად მიარტყა კარს. კარი გაჭრიალდა, კინალამ ამოვარდა, მაგრამ არ გაიღო, შიგნიდან იყო დაკეტილი. ამან კიდევ უფრო გააცოფა დავითი და წინანდელზე უფრო ძლიერად დაარტყა.

– მოკვდით? განყდით? – დაიყვირა საშინელი გინებით. შიგნიდან გაისმა საკეტის ჩხაკუნის ფეხშიშველმა, დახეულტანსაცმილიანმა, გაჩეჩილთმიანმა პატარა გოგომ კარი გააღო, სიცივისგან გათოშილმა, გაინია, რათა მამა შემოსულიყო. დავითი ჩასისხლიანებული თვალებით შემოვიდა. გოგონამ შიმშილით გატანჯული მზერით მამამისის ცარიელ ხელებს ახედა და, კარს რომ კეტავდა, ერთი მძიმე დარტყმა იგრძნო თავზე. ხმა არ ამოუღია, ხელები თავზე შემოიდო და ადგილზე ჩაჯდა ტაბაკა ქათამივით. სავარაუდოდ, დარტყმის გამეორებას ელოდა და თავისი პატარა სხეუ-

ლის მთელი ფიზიკური ძალით გაძვალტყავებულ ხელებში მომწყვდეული თავის დაცვას ცდილობდა. თუმცა მამა მხოლოდ ერთი დარტყმით დაკმაყოფილდა და მაშინვე ცოლს მიუბრუნდა, რომელიც, ტახტზე ჩამოიჯდარი, ლამპის შუქზე კერავდა.

– ხოო... მოკვდით, ჩაძაღვდით, ქალო? ამდენი ხანია, კარს ვანგრევ, არ გესმით? დაყრუვდით, თქვე დასაყრუებლებო? ისე ჩაგიკეტავთ, თითქოს გეშინიათ, არ გეცენ, არ გაგძარცვონ. ვაი, თქვენი გაჩენის დღე მოისპოს, თქვენი გაჩენის დღე! თქვენ ხომ ჩემთვის ცოლი და შვილები არ ხართ, ტკივილი და ცეცხლი ხართ ჩემთვის, ტკივილი და ცეცხლი დაგეცეთ თავზე! ჯიბეში გროში აღარ დამრჩა, რაც შენ ეგ შენი მოსამტვრევი ფეხი აქ შემოადგი...

დავითის ყოველი ფრაზა შეზავებული იყო ყველაზე საუკეთესო და ზოგჯერ ზედმინევენით გამორჩეული გინებებით.

ცოლმა საერთოდ არ ამოიღო ხმა, თავიც კი არ აუწევია საკერავიდან. ქმრის ყვირილი და გინება იმდენად ჩვეულებრივი რამ გამხდარიყო მისთვის, რომ სრულიად დაეკარგათ მნიშვნელობა და ზემოქმედება. უკვე დიდი ხანია, რაც აღარ პასუხობდა. ერთხელ და სამუდამოდ დარწმუნდა, რომ პასუხი არა მხოლოდ უშედეგო, არამედ საშიშიც კია. რადგან სიტყვას სიტყვა მოჰყვებოდა და დავითი ბოლოს სიტყვიდან „საქმეზე“ გადადიოდა. ცოლის ერთადერთი პასუხი დუმილი და გულგრილობა იყო. გინდ ძაღლს ეყეფა, გინდ დავითს – სულ ერთი იყო მისთვის. ისეც ხდებოდა, რომ დავითი საათობით ყვიროდა, იგინებოდა ყველაზე საზიზღარი ზედსართავებით, მაგრამ მათ თავჩაღუნული თავის საქმეს აგრძელებდა, ქვასავით ჩუმი და გულგრილი. მძიმე, ძალიან მძიმე იყო სანყალი ქალის დღეები ლოთი ქმრის ხელში. რაც მაის მეუღლის სახლში ფეხი შემოედგა, არც ერთი კარგი დღე არ ენახა, სულ ცემა და გინება, სულ გინება და ცემა. ცემას და გინებას კიდევ არა უშავს რა, ამას, ასე თუ ისე, კიდევ გაუძლებდა კაცი, მაგრამ სახლსა და ბავშვებზე მაინც ეზრუნა, ეგეც არ იყო. რასაც მო-

ულობდა, მუცელში იყრიდა. მაშ, რიდას-თვის იყო, უკეთესი არ იქნებოდა, საერთოდ რომ არ ყოფილიყო? სანყალი ქალი თავის საქმეს მაინც გააკეთებდა მშვიდად. ღამეებს შიშითა და კანკალით აღარ დაელოდებოდა იმაზე ფიქრით, რომ სადაცაა, უნდა მოვიდეს მტარვალი, გაღებულ-გაღებული ქმარი და ბავშვებს გული გაუხეთქოს, მთელი უბანი შეყაროს. ოჯახს თვითონ არჩენდა, ბავშვებს თვითონ აცმევდა, აჭმევდა თავისი ხელით გამომუშავებული ფულით. მაშ, რისთვისღა იყო ეგ მუდამ მთვრალი ქმარი? რა გულით ყვიროდა, იგინებოდა, რატომ და რა უფლებით? მათ მუშაობდა დღე და ღამე. მუშაობდა – კერავდა, სარეცხს რეცხავდა, პურს აცხობდა, თოკს გრეხდა და ტომრებს კერავდა, კემსავდა, სპარსელი ვაჭრებისთვის ნუშს, კაკალს, თხილს ამტვრევდა. საჭიროებამ აიძულა ყველა ტიპის სამუშაოს ათვისება, მისი ხელები არასდროს ისვენებდნენ. მუდმივ სამუშაოს, ნვალებას და საზრუნავს, ქმრისგან მიყენებულ ფიზიკურ და მორალურ ტანჯვას გაეთავებინა სანყალი ქალი. მისი ცხოვრება თითქოს ცხოველისას დამსგავსებოდა. არ იცოდა, რა დღე თენდება, რა დღე ღამდება. ერთი რამ იცოდა მხოლოდ: ბავშვები მშვირები არიან – უნდა იმუშაოს, ბავშვები შიშვლები არიან – უნდა იმუშაოს, სახლის პატრონი ქირას ითხოვს – უნდა იმუშაოს. აი, ამ ღამესაც, მიუხედავად იმისა, რომ შაბათი ღამე იყო, კვირის დამდეგი, როცა ყველა საქმე ჩერდება, ის ისევ მუშაობს, მთელი დღე კერავს, ადრეული დილიდან ზის, რათა დაამთავროს, ნაულოს, პატრონს მისცეს, რამდენიმე კაპიკი ფული აილოს ხვალის პურის საყიდლად. ბავშვები ისედაც მთელი ღამე შიმშილისგან სლუკუნებდნენ. პატარა ამდენი სლუკუნისგან დაიღალა და ჩაეძინა... ხელები გაშეშებოდა, ნემსს ძლივსღა იჭერდა... ნელშიც მოხრილა, გამომშრალა... როცა სწორდება, ჰგონია, რომ ხერხემალში გადატყდება.

დიდხანს, ძალიან დიდხანს ყვიროდა დავითი. იგინებოდა, მკვდარი და ცოცხალი

აღარ დატოვა. მერე ტახტზე დაწვა, ხელები თავქვეშ ამოიდო და გამოჟონილი წყლისგან აჭრელებული ჭერის მორებს მიაშტერდა.

პატარა გოგო, რომელიც მამის შიშით კართან ჩაკუზული დარჩენილიყო, სადაც კარის ღრიჭოებიდან ცივი ქარი უბერავდა და გამხდარ სხეულს უყინავდა, ნელა წამოდგა, კატის ნაბიჯებით წავიდა, აძვრა ტახტზე და დედას მიუჯდა. შიშველი მუხლები ჩითის კაბის მოკლე კალთით დაიფარა. მალე ქუთუთოები დაუმძიმდა და თვლემა დაიწყო. დედამ კბილებით განწყვიტა ძაფი და დაინახა, მთვლემარე გოგონა თავს როგორ აკანტურებდა.

– გოგო, თუ გეძინება, წადი, დაიძინე.

გოგონამ ამღვრეული თვალები გაახილა, ერთი წუთით უაზროდ მიაჩერდა დედას, მერე ბასრი ფრჩხილებით თავის ფხანა დაიწყო და ხმადაბლა წაილულლულა:

– პური მინდა.

– მეც მინდა, – გამოეხმაურა ტახტის ბოლოდან პატარა, რომელსაც მამის ყვირილზე გაეღვიძა და აქამდე საბნის ქვეშიდან ჩუმად, დაჟინებით შესცქეროდა ჭრაქს.

– ხვალ, ხვალ, შვილო. ახლა დაიძინეთ, – უთხრა დედამ.

მაგრამ პატარამ და მისგან გამხნევებულმა უფროსმა დამ უფრო და უფრო უმატეს სლუკუნს.

– გაჩუმდით, ძაღლისშვილებო, თორემ ახლა ავდგები! – უცებ დაიყვირა დავითმა, ნაჩქარევად გადმოტრიალდა და მუშტი მაგრად დაარტყა ტახტს. პატარა მყისვე გაჩუმდა და საბანი თავზე გადაიფარა. გოგონაც გაჩუმდა. დაჩოქილი მივიდა საწოლამდე. დაწოლამდე მთელი სხეული მოიფხანა. მერე საბნის ერთი ბოლო ასწია და შეძვრა. თავი ძმის თავს მიადო, კანკალით მოიბუზა და თითქმის მაშინვე ჩაეძინა.

ქარი კარს აჭრიალებდა, ბუხარში ბზუოდა, კარსა და ფანჯარაზე აკაკუნებდა, ხოლო შიგნით, სიჩუმეში ისმოდა მძინარე ბავშვების სუნთქვა და შიგადაშიგ – დავითის ბურტყუნის. მაი კი თავჩაღუნული კერავდა და კერავდა და თეთრი სელი მის

დალლილ თვალებში შიგადაშიგ ფენებად იყოფოდა: წითელი, მწვანე, ყვითელი ზოლებით. დავითი მწოლიარეც ვერ ისვენებდა. ციებ-ცხელებიანი ადამიანივით აქეთ-იქით ტრიალებდა, ბურტყუნებდა და ფრუტუნებდა, ალკოჰოლის წყურვილი უფრო და უფრო აგიჟებდა. ეჩვენებოდა, რომ ამ ლამეს ვერ გაათენებდა. ან მოკვდებოდა, ან გაგიჟდებოდა. და საერთოდაც, მთელი დღე თავს ცუდად გრძნობდა. თავი ქვასავით დამძიმებოდა, თვალებიდან ცრემლი სდიოდა, ხელები უკანკალებდა, მუხლებში მტვრევას გრძნობდა, ხოლო კუჭში, ეგონა, ჭიანჭველები დარბოდნენ. მიუხედავად იმისა, რომ არაფერი ეჭამა, შიმშილს მაინც არ გრძნობდა და ჭამაზე არც კი ფიქრობდა. მხოლოდ იმას გრძნობდა, რომ რამდენიმე ჭიქა არაყი საკმარისი იქნებოდა ყველა ამ ავადმყოფური მოვლენის განსაღვენად.

– ო, მე თქვენი! – მუშტი მძიმედ დაარტყა ტახტს.

უშვერი გინებით მიმართა, ღმერთმა უწყის, ვის. წამოჯდა, ფეხები ტახტზე ჩამოკიდა, დაიხარა და თავი ხელებში ჩარგო. ძილი მაინც მორეოდა, რომ თუნდაც ცოტა ხნით დავინყებოდა ეს აუტანელი წყურვილი! მას ალკოჰოლის წყურვილი ისე არ კლავდა, როგორც მისი წარმოდგენა, რომელიც ასე მიმზიდველი და მაცდური იყო. წარმოდგენდა, როგორ სვამდა არაყსა და ღვინოს ღუდუკისა და არღნის ხმების ფონზე სამიკიტნოში, რომლის დაძმარებული ჰაერი მისთვის უფრო მადიანი იყო, ვიდრე სურნელოვანი ვარდი. ის ადგა და ოთახში ბოლთის ცემას მოჰყვა. ფიქრობდა, რა გაეკეთებინა ამ საშინელი მდგომარეობიდან გამოსასვლელად. ფიქრობდა სიკვდილ-სიცოცხლის საიდუმლოს წინაშე მდგარი ადამიანის მტანჯველი ფიქრებით.

ყოველ ჯერზე, როცა ოთახის კუთხეს უახლოვდებოდა, თვალში წყლის დოქი ხვდებოდა. თავიდან ყურადღებას არ აქცევდა, მერე შეჩერდა დოქის წინ, მასში აღძრული უცნაური, დაუძლეველი ზიზღით, რომელსაც, როგორც ლოთი, წყლის მი-

მართ განიცდიდა. თუმცა ალკოჰოლური სასმელის წყურვილი კლავდა. ნერწყვი დაშრობოდა, კუჭი ეწვოდა. პირი რაღაცით უნდა გაესველებინა, და დავითი, ნებით თუ უნებლიეთ, წყლის დოქთან დაიხარა, მაგრამ ამ დროს რაღაც აზრი მოუვიდა თავში და სასტიკი სახე ერთი წუთით თითქოს გაუბრწყინდა. სწრაფად მიუახლოვდა კედლის კარადას, გააღო, გამოიღო არყის ცარიელი ბოთლი, დოქიდან ერთი ჭიქისოდენა წყალი ჩაასხა და გამოვლება დაიწყო. გამოავლო, გამოავლო არყის ბოთლს, მერე მოიყუდა და წრუპვა დაიწყო. წრუპავდა თვალდახუჭული და ტუჩებს ბოთლის პირს მაგრად უჭერდა. ამ დროს მის სახეს ისეთი სადაგელი გამომეტყველება მიელო, თითქოს საფალარათოს სვამდა. ცოლმა პირველად ასწია თავი. შეხედა, უკნიდან ქოქოლა მიაყარა და ისევ გააგრძელა კერვა. დავითმა, მართალია, ეს ვერ დაინახა, მაგრამ მიხვდა, რომ ცოლმა მასზე რაღაც ჩაიბურტყუნა.

– ჰა, რას ბურტყუნებ? – ჩუმად მიუბრუნდა ცოლს. ბოთლი ტუჩებს მოაშორა, აგზნებული თვალებით დიდხანს, ჩუმად და გაუნძრევლად, ალმაცერად უყურებდა ცოლს. მერე მუქარით დაამატა:

– კანი ხომ არ გექავება? თუ გექავება, მოგფხან.

ცოლმა ხმა არ გასცა. დავითმა ბოთლი ადგილზე დადო. კარადის კარი მიაჯახუნა და წავიდა, ისევ ტახტზე დანვა. არ დავინყებია ცოლისთვის გინების ახალი თაიგულის მირთმევა. მართალია, წყალს ცოტა არყის გემო მიელო, მაგრამ, რა თქმა უნდა, ის არ იყო, რაც ცხვირიდან კვამლს გადენს, ის არ იყო თვალებიდან ცრემლების დამდენი არაყი, დალევისთანავე ბალზამივით რომ ვრცელდება ადამიანის ვენებში. და ეს უფრო აბრაზებდა დავითს და ალკოჰოლის წყურვილს კიდევ უფრო აღუძრავდა. საშინლად სურდა, რომ ცოლს ხმა ამოელო, რამე ეთქვა, რათა მყისვე ამდგარიყო და ერთი კარგად მიესრისა, გულის ღვარძლი მასზე ამოენტხია. მაგრამ ის მაინც თევზივით ჩუმად იყო, თავის საქმეს აკეთებდა.

კარზე დააკაკუნეს. დავითმა თავი ასწია. კარს შეხედა და ისევ დანვა. ეს, ალბათ, აკოფია, პირველი შვილი, რვა წლის, რომელიც ახლა ბრუნდებოდა მაღაზიიდან. მეოთხე თვე იყო, რაც მონაფედ მიებარებინათ ერთ მესპილენძესთან ერთი წლით – უხელფასოდ, ხელობის შესწავლამდე. რადგან კარი მაშინვე არ გააღეს, ისევ დააკაკუნეს. დავითი წამოხტა, დაჯდა და გაცოფებული მიუბრუნდა ცოლს:

– ქალო, დაყრუვდი? არ გესმის? ესეც ხომ მე არა ვარ! ადე, გააღე, რა! გაქვავდი შენ მაგ ჭრაქის ქვეშ, ჰა! ისე მიენებო მაგ ტახტს, რომ აღარ მოძვრე. ერთი, ვინმემ გკითხოს, რა ხეირია მაგ უპატრონო, გასანყვეტი კერვისგან. ნავთსაც დილამდე წვავ!

მაიმ საკერავი გადადო, წელი ძლივს გაისწორა, ადგა, ტახტიდან ჩამოვიდა და ქმრის გინების თანხლებით წავიდა კარის გასაღებად.

შემოვიდა აკოფი დაჭმუჭნილი ტანსაცმლით. მურისგან გაშავებული სახით, ხელეზით და მუხლებამდე შიშველი ფეხებით. სიცვიისგან მთელი სხეულით კანკალებდა და კბილებს შეუმჩნევლად აკანკანებდა, მაგრამ თვალები გაშავებულ სახეზე უსაზღვრო ბავშვური ბედნიერებით უბრწყინავდა.

– მაილოჯან! – შემოსვლისთანავე წამოიძახა მან, – დღეს მყიდველი მოვიდა, სპილენძი იყიდა, სახლში წავალვინე და ერთი აბაზი მაჩუქა, აი!

დავითი ფულის ხსენებაზე ჩიტვივით წამოფრინდა ადგილიდან და ერთი ნახტომით გაჩნდა კართან.

– აბა? აბა?.. – და მშვიერი მგელივით ეცა ბავშვს.

დედა შვილსა და მას შორის ჩადგა.

– არ მისცე, არ მისცე, აკოფჯან! პური არ გვაქვს.. პურს ვიყ... – ქალმა სიტყვა ვერ დაამთავრა. დავითმა ორივე ხელი ჩაავლო გამხდარ მხრებში და ისეთი ძალით მოისროლა, რომ ის ზურგით გაიშხლართა იატაკზე.

– მე მომე! – უყვირა და ისე მაგრად მოუჭირა ბიჭს მუშტი, რომ მან ტკივილისგან

დაიკვივლა და ხელიდან ფული გაუვარდა. დავითმა ფული აიტაცა და გიჟივით გავარდა გარეთ.

როცა მათ გონს მოეგო და თვალები ფრთხილად გაახილა, თითქოს სიზმარში დაინახა, რომ აკოფი კედელს აკრული ტიროდა – ბავშვური ხმამაღალი სლუკუნით.

ცივი ქარი უბერავდა ღია კარიდან და ტახტზე მდგარ ლამპის შუქს აპარპალებდა. გაჭირვებით ნამოჯდა. ხელები კეფაზე წაივლო. თვალები დახუჭა. ბასრი ტკივილისგან მწარედ ამოიოხრა.

– კარი დაკეტე, აკოფჯან. კარი დაკეტე. ცივა... – ძლივს ამოილულლულა.

სომხურიდან თარგმნა
ასია დარბინიანმა

სვანური ლიტერატურა

ჰუმანგ მორადი-ქერმანი (დაიბ. 1944 წ.)

საბავშვო და საყმაწვილო ჟანრის გამოჩენილი ირანელი პროზაიკოსი ჰუმანგ მორადი-ქერმანი ქერმანის პროვინციის სოფელ სირჩში დაიბადა. მისი ნიგნები: „მაჯიდის ამბები“, „თონე“ და სხვა მოთხრობები“, „ბრონეულის ღიმილი“, „ქვევრი“, „ტკბილი მურაბა“, „თქვენ ხომ უცხო არ ხართ“ და სხვ. დიდი პოპულარობით სარგებლობენ ირანში. მწერლის ნაწარმოებები თარგმნილია მრავალ ენაზე. ჰუმანგ მორადი-ქერმანი არის სპარსული ენისა და ლიტერატურის აკადემიის ნამდვილი წევრი. მწერალს მიღებული აქვს არაერთი ადგილობრივი და საერთაშორისო ლიტერატურული ჯილდო. ჰუმანგ მორადი-ქერმანის მოთხრობების მიხედვით ირანში გადაღებულია არაერთი პოპულარული ფილმი და ტელესერიალი.

„არმაღანი“ პირველად სთავაზობს მკითხველს ჰუმანგ მორადი-ქერმანის მოთხრობების ქართულ თარგმანებს კრებულებიდან „მაჯიდის ამბები“ და „თონე“ და სხვა მოთხრობები“.

ისპაჰანის საფარნამე¹

ეს ამბავი კი ასე დაიწყო – ერთ ღამეს მე და ბებია „აქბარაღა შოფრის“ სახლში მისი ცოლის მოსანახულებლად წავედით. ფათემე, აქბარაღას მეუღლე, შეუძლოდ იყო. ჩვენ ცოტადენი შაქარყინულით დავიმშვენეთ ხელი და მას მოსაკითხად ვესტუმრეთ.

ოთახში წრიულად ვისხედით. წინ ყურძენი და ჩაი გვედგა, თვითოეული ჩვენგანი რაღაცას ჰყვებოდა. აქბარაღა ბანდარაბასში² თავისი მოგზაურობის ამბავს მოგვითხრობდა, იხსენებდა ცუდ გზებსა და უღელტეხილებს, იმას, თუ როგორ ცხოვრობდა ხალხი, რანაირი ზღვა, რა უზარმაზრი თევზები და გაუსაძლისი სიცხე იყო იქ. ენად გაიკრიფა და პირს აღარ აჩერებდა. მეც მთელი გულისყურით ვცდილობდი მის სიტყვებში ჩანვდომას.

აქბარაღას თხრობას თვალებით მივდევი. თითქოს იმ ოთახში არც ვიყავი. საკუთარი თავი მის ადგილას დამეყენებინა,

აქბარაღას სიტყვების კვალდაკვალ წარმოსახვით დავდიოდი ბანდარაბასში, აქეთ-იქეთ დავეხეტებოდი და, რასაც ის ამბობდა, ყველაფერს თვალნათლივ ვხედავდი. როცა ჩაის დასალევად ან ყურძნის მარცვლის პირში ჩასადებად საუბარს წყვეტდა, ვუბრუნდებოდი საკუთარ თავს და ვნატრობდი აქბარაღას ადგილას ყოფნას, რათა მომეველო მთა, ველი, უდაბნო, ქალაქი და სოფელი, ყველაფერი კარგად დამეთვალთვინებინა და შემდეგ, თუ ამის საშუალება მომეცემოდა, ჩამომვჯდარიყავი, ყურძენი და ჩაი მეგემა, ირგვლივ ხალხი შემომეკრიბა და მაღიანად და მაღალფარდოვნად შევდგომოდი ამბის მოყოლას. საერთოდაც მსიამოვნებდა მოგზაურობის შთაბეჭდილებების მოსმენა. ოცდაათი წლის წინ ცხოვრებულმა ბებიაჩემმა ნათესაობასთან ერთად ვირით იმოგზაურა მაშჰადში³ იქაური სინმინდეების მოსალოცად.

ასჯერ ჰქონდა მოყოლილი თავისი მოგ-

¹ საფარნამე – მოგზაურობის ნიგნი.

² ბანდარაბასი – ირანის მნიშვნელოვანი საპორტო ქალაქი სპარსეთის ყურეში.

³ მაშჰადი – შიიტების წმინდა ქალაქი ხორასანში, სადაც მდებარეობს იმამ რეზას აკლდამა.

ზაურობის ამბავი. დანვრილებით აღწერდა ნანახს – იმამ რეზას აკლდამის სიდიადეს, მინარეთებსა და მოედანს, ასმალ-თალაის საყახანას¹, მაშჰადის მდიდრულ ბაზარს, სასტუმროს, იქაურ ცხოვრებას და ყოველ ჯერზე ახალ რამეს იხსენებდა თავისი პილიგრიმოზიდან. ჰყვებოდა და მეც, თავიდან ფეხებამდე სმენად ქცეული, მივაბიჯებდი საოცნებო სამყაროში. არც ის ილღებოდა და არც მე. დროდადრო მესიზმრებოდა, თითქოს მეც მიწვევდა მოგზაურობა. დილით, გაღვიძებისთანავე ვინყებდი ამ სიზმრის მოყოლას და მის გაზვიადება-შეღამაზებას.

აქბარალა მხურვალედ და გულშიჩამწვდომად ლაპარაკობდა, ნელ-ნელა სიტყვას სიტყვა მოჰყვა და მეც ჩავერთე საუბარში:

– აქბარალა, რა ბედნიერი კაცი ხარო, მანქანა რომ გყავთ და ყველგან დაიარებით! ნეტავ მე ვიყო თქვენს ადგილას!

ეს რომ ვთქვი, აქბარალას ცოლმაც დაუმატა: „აქბარ, ერთხელაც გაიყოლიე მაჯიდი. ეგებ გაიგოს, რომ მგზავრობა არც ისე იოლია“.

აქბარალამ შემომხედა და ბოლოს თქვა: „ეგრე იყოს, სწორედ ხვალ ვაპირებ მანქანის შესაკეთებლად ისპაჰანში წასვლას და უკან ვბრუნდები. თუ ბებია ნებას დართავს, დავიმგზავრებ. თანაც ზაფხულის არდადეგებია და უსაქმოდაა.“

აქბარალას პირიდან ამ სიტყვების გამოფრენისთანავე, ჰაერშივე ვწვდი მათ და ბებიას შევუჩნდი: „გამიშვი ისპაჰანის სანახავად! სამახსოვროდ საჩუქარსაც ჩამოგიტან და იმასაც მოგიყვები, სად ვიყავი და რა ვნახე. ეგ კი არა, რასაც ვნახავ, დავწერ. გამომივა „ისპაჰანის საფარნამე“. მერე ამ საფარნამეს წაგიკითხავ... თანახმა ხარ?“

ბებია ერთხანს შეეყოყმანდა, საკითხი

გულში ანონ-დანონა და ბოლოს თქვა: „კარგი, წადი“.

შემდეგ აქბარალას დამუნათება დაიწყო: „ღვთის გულისათვის, მიხედვე, რაიმე უბედურება არ მოიწიოს, სადმე არ წავიდეს, არ დაიკარგოს“. ასეთები სხვაც ბევრი მოაყოლა.

მოკლედ, გადაწყდა, რომ მეორე დღეს ისპაჰანისაკენ დავიძვრებოდი. აქბარალა თავის სატვირთო მანქანას იქაურ კარგად გამართულ პროფილაქტიკებში მოაწესრიგებდა და ბედაურად აქცევდა, მე კი გულდაგულ დავივლიდი ისპაჰანის ყველა კუთხე-კუნჭულს, თავიდან ბოლომდე დავათვალიერებდი მის ყველა ისტორიულ ძეგლს, პროსპექტსა და ქუჩას და დარდს განვიქარვებდი.

ძალიან კარგად მახსოვს, ისპაჰანში გამგზავრების წინა ღამეს აღგზნებულობისა და სიხარულისაგან ჩემს თვალს ძილი არ მიჰკარებია. ვფურცლავდი გეოგრაფიის სახელმძღვანელოს, ყურადღებით ვკითხულობდი და ვიზეპირებდი იმ ადგილებს, სადაც კი რაიმე ეწერა ისპაჰანზე, მის ისტორიულ ძეგლებზე, მდინარეებზე, მთებზე, მოსახლეობაზე, კლიმატზე, სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე, ქარხნებზე, ხალხურ რენვაზე, გავხუნის წყალსატევზე,² ხალიჩების ქსოვასა და ვერცხლის ჭურჭლის მოსევადაზე. თითქოს გამოცდა მქონოდა ჩასაბარებელი. წიგნიდან ამოვხიე ირანის რუკა და გავაკარი კედელზე. რუკაზე მოვძებნე ისპაჰანი, თვალისა და თითის მიდევნებით დავიძარი ქერმანიდან, მივადექი და გავცდი რაფსანჯანს, იაზდსა და არდაქანს.³ ბოლოს ჩავედი ისპაჰანში. რუკაზე მოძრაობისას, გზის მოსახვევებს და აღმართებს რომ გავდიოდი, ნელ-ნელა ვანგებოდი გზის პედალს, ენითა და ტუჩებით საბარგო მანქანის ხმას გამოვცემდი, ვიდ-

¹ ასმალ-თალაის საყახანა – ოქროს გუმბათიანი ნაგებობა იმამ რეზას კომპლექსში, სადაც მომლოცველები წყურვილს იკლავენ. აშენებულია ყაჯარი ფათალიშაჰის სარდალ ისმაილის მიერ.

² გავხუნის წყალსატევი – ბუნებრივი წყალსატევი ისპაჰანის სამხრეთ-აღმოსავლეთით 167 კმ დაშორებით, სადაც ჩაედინება მდინარე ზაიანდერუდი.

³ ქერმანი, რაფსანჯანი, იაზდი, არდაქანი – ირანის ქალაქები, რომლებზეც გადის მარშრუტი აღმოსავლეთიდან დასავლეთით ისპაჰანისაკენ.

რე ბეზიას მოთმინების ფიალა არ აევსო და არ დამიყვირა:

– კმარა, ნადი, დაიძინე! დილით ქვეყანა საქმე გელის.

მაგრამ მე თითქოს ვერაფერი გავიგე. კვლავინდებურად ისპაჰანზე ოცნებით გატაცებული, ვყვებოდი ალიყაფუს¹, მენარჯონბანისა² და ჩეჰელ-სოთუნის³ შესახებ, ნიგნში ვუთითებდი მათ ფოტოებზე, იქამდე, ვიდრე ქანცი არ გამიწყდა. გავიხედე და დავინახე, ბეზიამ ღრმად ჩასძინებოდა და სიზმარში შვიდ ფადიშაჰს ხედავდა⁴. ნელ-ნელა მეც ჩამომეძინა გეოგრაფიის სახელმძღვანელოზე.

ბეზიამ დილაუთენია გამაღვიძა. საგზალი გამიმზადა. არც მე ვყოფილვარ უსაქმოდ, საუზმე მოვციცქნე, მოვაჯექი ველოსიპედს და, ვინც კი ნათესავი, მეგობარი და მეზობელი მყავდა, ყველას ვაცნობე, რომ ვაპირებდი ისპაჰანში გამგზავრებას. ვინც სახლში არ დამხვდა, ბარათი დავუტოვე: „თქვენს მონა-მორჩილ მაჯიდს მოულოდნელად მოუწია ისპაჰანში გამგზავრება, ღმერთს ებარებოდეთ თქვენ და თქვენი პატივცემული ოჯახობა. თუ ჩემგან რაიმე ავი გინახავთ, შემინდეთ“ და წერილს კარის ღრიჭოდან ვაცურებდი სახლში.

შუადღის ლოცვამდე ერთი წამითაც არ მომისვენია. დავქროდი და მთელ ქალაქს ვატყობინებდი, რომ მივდიოდი ისპაჰანში.

ბაზართან ახლოს, ნიგნის მაღაზიაში, ერთი გახუნებული ასფურცლიანი ბლოკნოტი ვიყიდე და ლერწმის ყალმით ძალიან ლამაზი ხელით მსხვილად ყდაზე დავანერე „ისპაჰანის საფარნამე“. ქვევით უფრო წვრილად მივანერე: „ავტორი – მაჯიდი“ და ძირს გუმბათი და მინარეთი მივახატე. პირ-

ველი გვერდის თავში დავწერე: „გუძღვნი ძვირფას ბეზიას და აქბარალა შოფერს, რომელთა დიდ გარჯასაც ვუმაღლი ისპაჰანში ჩემს მოგზაურობას“.

შუადღის მერე, როცა აგრილდა, ბეზიამ სარკისა და ყურანის ქვეშ გამატარა⁵ და აცრემლებული დიდხანს მარიგებდა. სატვირთო მანქანა მზად იყო. ჩემი საფარნამე და გეოგრაფიის სახელმძღვანელო ამოვიღე და მალლა ავედი. მიუფუქეი აქბარალასა და მის შეგირდს. მანქანამ დაიფრუტუნა, რის ვაი-ვაგლახით დაიძრა და გზას გაუდგა.

ქალაქის კარიბჭიდან გავედით თუ არა, ჯიბიდან კალამი დავაძრე, საფარნამე გადავშალე და დავწერე: „დაახლოებით სამი საათია, რაც დავიძარით ქერმანიდან ისპაჰანისაკენ. ამჟამად თქვენი მონა-მორჩილი ვზივარ აქბარალას მანქანის კაბინაში. საითაც არ გაიხედავ, სულ უდაბნოა, ერთი ღერი ბალახი და ერთი ხეც არ მოიძებნება. სადამდისაც თვალი მიწვდება, სულ ქვიშაა. შორს ვხედავ ნაცრისფერ და ყავისფერ მთებსა და გორაკებს. გეგონება, მაღალმა ღმერთმა მუშტში მოიქცია რბილი მიწა, მერე თითებს შორის გამოცხრა და ნელ-ნელა ჩამოყარა ძირს, საიდანაც გაჩნდნენ მთები და გორაკები. აქბარალა კარგი ადამიანია. კარგად მართავს მანქანას. ახლა მღერის. სასიამოვნო ხმა არ აქვს, მაგრამ გულს ხვდება და მაინც სჯობს მანქანის ხმაურსა და ქარის შხუილს. სულ ამ ლექსს ღიღინებს და, ასე მგონია, სხვა ლექსი არც იცის:

„კეთილდღეობა ამქვეყნად მხოლოდ თავხედთა ხვედრია,

საკუთარ გულის გამოჭმა მორცხვად შობილთა ბედია“.

¹ ალიყაფუ – შაჰ აბასის სასახლე ისპაჰანის მთავარ მოედანზე – „ნაყშე ჯაჰანზე“.

² მენარჯონბანი – მოქანავე მინარეთი, ისპაჰანის არქიტექტურული და ისტორიული ღირსშესანიშნაობა. ეს ორმინარეთიანი ნაგებობა იმიტომ გამოჩნეული, რომ ერთი მინარეთის გატოკებით მეორე მინარეთიც იწყებს რხევას.

³ ჩეჰელ-სოთუნი – ე.წ. „ორმოცსვეტიანი“ სასახლე – შაჰ აბასის სასახლე ისპაჰანში. მას რვა-ღურად 20 სვეტი აქვს, რომლებიც ირეკლება სასახლის წინ არსებულ აუზში და ამის შედეგად მნახველის თვალში სვეტების რაოდენობა ორმაგდება.

⁴ ძილში შვიდი ფადიშაჰის ნახვა – სპარსული ხატოვანი გამოთქმა ღრმა ძილის აღსანიშნავად.

⁵ სარკისა და ყურანის ქვეშ გატარება – რიტუალი მგზავრობის წინ ავი თვალისგან დასაცავად.

მისი შეგირდი, სახელად ფაზლოლა, ახალგაზრდაა. ის ახლა თვლემს. ვგონებ, ცუდი ზნის ადამიანი უნდა იყოს.

მანქანის კაბინაში ძალიან ცხელა. მზე აჭერს მანქანის საქარე მინას და ადამიანს სახეს უწვავს. ჯერ სადაა, მაგრამ უკვე აქედან შევიგრძნობ ისპაჰანის სურნელს“.

ჩქარ-ჩქარა ვწერდი. უნიგნური აქბარა-ლა მალიმალ ჩემი ხელებისაკენ იხრებოდა იმის სანახავად, თუ რას ვწერ, მაგრამ ნაკითხვას ვერ ახერხებდა. სატვირთო მანქანა წიოდა, ხვნიშოდა, ოღროჩოღროებში ზევით-ქვევით ხტუნაობდა და ირყეოდა. ხელი მიკანკალებდა. სწორ ხაზზე ვერ ვწერდი და სიტყვები ერთმანეთში იხლართებოდა. ბოლოს აქბარალას მოთმინებამ უმტყუნა და მკითხა: „ერთი მაჩვენე, ბიძიკო, რას წერ? შენს ბებიკოს ხომ არ უწერ წერილს, რომ არ იდარდოს? შენ უფრო ჩქარა დაუბრუნდები, ვიდრე ეს ბარათი მიაღწევს მასთან“.

ვუპასუხე: „რასაც ვხედავ, ყველაფერს აღვწერ. რომ დავბრუნდებით, მინდა წიგნად ვაქციო. წიგნს კიდევ თქვენ და ბებიას გიძღვნი“.

ჩაიცინა და მითხრა: „უყურე შენ! ნეტავი შენ, წიგნის დაწერას რომ აპირებ! მერე, რა გამოვა? წადი, ბიძიკო, ლუკმაპური იშოვე, თორემ ორიოდ დღეში შენი შემოსავალი შენს ხარჯებს ველარ გასწვდება!“

ხასიათი გამიფუჭა, მაგრამ გარეგნულად არ შევიმჩნიე. ვწერდი და ვწერდი, ვიდრე არ დაბინდდა და გამიჭირდა ხაზების გარჩევა.

ლამით ერთ ყავახანაში დავბინავდით. მეპატრონის მიერ მოცემული ლამპის ქვეშ გავშალე ჩემი საფარნამე და დავწერე:

„ლამით შევედით ყავახანაში, რომელიც რაფსანჯანის ზემოთ მდებარეობს. მანქანიდან ჩამოსვლისას ფაზლოლამ შეამონმა საბურავები და ნახა, რომ ცოტა დაშვებულია. გადმოიღო ტუმბო და შეუდგა ჰაერის დამატებას. მეც დამიძახა დასახმარებლად. ძალა არ მეყო. ტუმბო მძიმე იყო და ვერ ვა-

ხერხებდი მისი სახელურის ჩამონევის. გაჭირვებით რამდენჯერმე დავანექი, მკლავები ამტკივდა. შოფრის შეგირდობა ძალიან ძნელი საქმეა. კარგია, როცა კაცი შოფერი. აქბარალა ყავახანაში ტახტზე ზის და ყალიონს ეწევა, ამ დროს კი მისი შეგირდი გარეთ აწვება ტუმბოს და ბერავს მანქანის საბურავებს. მედუქნემ წინ დამიდგა ერთი ჭიქა ჩაი. მის დაყენებულ ჩაის ცუდი სუნი ასდის და არც გემო უვარგა. მისი მოტანილი კვნიტი შაქარიც მტვრიანია. შაქრის ნატეხები სიპი ქვებივითაა. რომ მოკლა, ბეზიაჩემი ამნაირ ჩაისა და შაქარს პირს არ დააკარებს. ნეტავ, ახლა რას აკეთებს ბებო? არ ვიცი, როდის ჩავალთ ისპაჰანში. აქბარალას კი ვკითხე, როდის მივალწვეთ ისპაჰანს-მეთქი და მიპასუხა – როცა ღმერთი ინებებსო“.

მედუქნემ ნახევრად მოკლებული ჩაის ჭიქა ამაცალა, ხელებზე დამხედა და მკითხა: „ბავშვო, რას წერ“?

პასუხი აქბარალამ გასცა: „წიგნის წერითაა დაკავებული“. ერთგვარი დაცინვით თქვა. მედუქნემ თავი გააქნია, მხრები აიჩეჩა და უთხრა: „წიგნი მქონდა ამირ-არსლანზე¹. თუ ვინმე განათლებული ადამიანი შემოდიოდა, ვაძლევდი, რომ ცოტაოდენი ნაკითხა ჩემთვის. არ ვიცი, ვინ ამნაჰნა“.

მერე მომიბრუნდა და მითხრა: „ჩემი ცხოვრების წიგნი დაწერე, ისე დაწერე, რომ ამირ-არსლანის წიგნზე უფრო ტკბილი იყოს“.

მედუქნისა და აქბარალას ყველა სიტყვა ჩავწერე ჩემს საფარნამეში.

ორი დღე და ორი ღამე გზაში ვიყავით. ისპაჰანს გარიჟრაჟის სიგრილეში მივალწვეთ. ისპაჰანში შესვლისთანავე გული ამიჩქროლდა. მინდოდა, ეგრევე გზას დავდგომოდი, ისპაჰანის ყველა ადგილი მომენახულებინა, ყველგან მეხეტილა და დამესრულებინა ჩემი საფარნამე, მაგრამ, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ გვარიანად ბნელოდა და, მთლად უარესი, ის პროფილაქტიკა, სადაც

¹ ამირ არსლანის ამბავი – ნასერ ედ-დინ შაჰ ყაჯარის პერიოდის პოპულარული ხალხური მოთხრობა.

ჩვენი სატვირთო მანქანა უნდა გარემონტებულიყო, ქალაქგარეთ იყო. გავიარეთ ცარიელი ქუჩები. პროფილაქტიკა დაკეტილი დაგვხვდა და გათენებამდე იქვე, კართან გავჩერდით. აქბარალამ და ფაზლოლამ მყისვე არხინად დაიძინეს. მაგრამ მე რა დამაძინებდა? მზის ამოსვლამდე მანქანის გარშემო ვცემდი ბოლთას. ვუყურებდი ცას და ვარსკვლავებს, განთიადის თეთრ ბურუსს, რომელიც ჰაერში და მინაზე მიიზღაზნებოდა. ციოდა, მეც სიცივემ ამიტანა. თუმცა ისპაჰანის ცისა და ვარსკვლავების აღწერით მაინც გავავსე საფარნამეს ხუთი-ექვსი გვერდი.

მზის ამოსვლისთანავე მანქანის კაბინაში მძინარე აქბარალას მივადექი. შიშით, ხელის კანკალით და მორიდებით გავაღვიძე, რომ ამდგარიყო და წავსულიყავით ისპაჰანის დასათვალიერებლად. აქბარალამ თვალების ფშვინებით უხასიათოდ მითხრა: „შენ რა, უძილობა გჭირს?“

უუპასუხე: „აქბარალა, ეს ხომ ისპაჰანია... აქ როგორ შეიძლება, რომ ადამიანს ეძინოს? აქაურობა ხომ სავსეა ათასნაირი ღირსშესანიშნაობით, შეიხ ლოთფოლას მეჩეთი,¹ ჩაჰარბალი,² ჩეჰელსოთუნი და ...“

სიტყვა გამანყვეტინა: „როგორ შეეცდი, რომ წამოგიყვანე. თუ აქედან ფეხს მოიცვლი და წახვალ, დაიკარგები. მერე ბებიაშენს რა პასუხი გავცე?“

ახლა საბარგულში მძინარე ფაზლოლას დავადექი თავზე, რომლის ხვრინვა ცას სწვდებოდა. გაღვიძება ვერ გავბედე. საფარნამეში კი აქბარალას და მისი შეგირდის ცუდი ხასიათის შესახებაც დავწერე. ამასობაში პროფილაქტიკის ჭიშკარიც გაიღო.

აქბარალამ მანქანა პროფილაქტიკაში შეიყვანა და იქაურებს მიესალმა. მერე წავისაუზმეთ. აქბარალამ სამუშაო ტანსაცმელი ჩაიცვა, რამდენიმე მუშასა და ფაზლოლასთან ერთად ეძგერა სატვირთოს და დაინყეს ძრავის მოხსნა. მე კიდევ საფარნამეთი ხელში, გულგატეხილი დავყიალობდი

შორი-ახლოს და დაკარგვის შიშით ვერ ვბედავდი პროფილაქტიკიდან გასვლას. ისედაც აქბარალა მარტოს არ გამიშვებდა ქალაქში.

აქბარალამ რომ დამინახა, უსაქმოდ ვიყავი და უაზროდ ვარტყამდი წრეებს სატვირთოს, დამიძახა: „ბიძიკო, მოდი, მოგვეშველე, ანდა სადმე კუთხეში დაჯექი და წიგნი დანერე“.

მე რისი გამკეთებელი ვიყავი? – ისევ შევუდექი საფარნამეს წერას. ერთი ხელოსანი ჭანჭიკს უშვებდა. მას შევეკითხე: „ჩაჰარბალი როგორი ადგილია?“

მიპასუხა: „ჩაჰარბალი ის ადგილია, რომელსაც ჩაჰარბალი ჰქვია“, – და ხარხარით გააგრძელა ჭანჭიკის მოშვება.

უკვე მოთმინებას ვკარგავდი. ჩემი საფარნამე გადავშალე, პროფილაქტიკის კუთხეში დაგდებულ, ჯართად ქცეულ და გამოუსადეგარ სატვირთო მანქანასთან დავჯექი და დავწერე:

„ისპაჰანის ისტორიული ძეგლების დასათვალიერებლად ამ ქალაქს მსოფლიოს ყველა კუთხიდან მოაშურებს ხალხი და ტკბება მათი ლამაზი შორენკეცების ცქერით. ისპაჰანის კლიმატი ცუდი არაა. დილისაკენ ცივა, მაგრამ მზის ამოსვლისთანავე თბება. ისპაჰანში ბევრი პროფილაქტიკაა. მე თავად ერთი მათგანი ვნახე. ქერმანში კარგი პროფილაქტიკები არაა. სატვირთოების მეპატრონეებს თავიანთი მანქანები აქ მოჰყავთ ხარისხიანად შესაკეთებლად. პროფილაქტიკაში ყველგან ნაანყდეები ჭუჭყიან, დამწვარი ზეთით გაჟღენთილ ჩვრებს. ხელოსნები ენაკვიმატი ხალხია, გაუთავებლად ეხუმრებიან ერთმანეთს და იცინიან. აქაური ჩაი ყავახანის ჩაის ჯობს. კვნიტი შაქარიც კარგია. არაა გამოირიცხული, რომ აქ შაქრის ქარხანაც იყოს“.

ამას ვწერდი, როცა წინ გამიარა ერთმა ხელოსანმა ქანჩით ხელში. ვკითხე: „ბატონო, ჩეჰელსოთუნი როგორი ადგილია?“

მიპასუხა: „ჩეჰელსოთუნს ოც სვეტზე

¹ შეიხ ლოთფოლას მეჩეთი – ულამაზესი მეჩეთი ისპაჰანის „ნაყშე ჯაჰანის“ მოედანზე.

² ჩაჰარბალი – ისპაჰანის მთავარი პროსპექტი.

მეტი არ გააჩნია. ორმოცსვეტიანს რატომ უწოდებენ, ეგ ღმერთმა უწყის“. ეს მითხრა და წავიდა.

შუადღე დადგა. აქბარალას საქმეს კი ბოლო არ უჩანდა. უკვე მწყობრიდან გამოვდიოდი. ჩემს საფარნამეში ყველაფერი ჩავწერე, რაც კი ვნახე პროფილაქტიკის კუთხე-კუნჭულებში. ორი საათი იქნებოდა, როცა პროფილაქტიკის მეზობელ სასაუზმეში კაცი გააგზავნეს დიზის¹ მოსატანად. სადილი მივირთვით თუ არა, ეგრევე ჩავწერე ჩემს საფარნამეში: „ისპაჰანური დიზი გემრიელია. მასში ბევრი ხორცია. რადგანაც ამ ქალაქში მარცვლეული ბევრია, მუხუდოს, ოსპს და კარტოფილს ბევრს უშვრებიან. ისპაჰანის წყალი არ ვარგა. ცუდი გემო აქვს და ცოტა მლაშეცაა. იმ წყალს ჰგავს, ქერმანში ჭიდან რომ ვიღებთ. მაგრამ ქერმანის ჰოსეინაბადის უბნის წყალივით გემრიელი და მტკნარი არაა. დიზის მერე ერთი ჭიქა წყალი დავლიე და მივხვდი, როგორი წყალიცაა. ერთი მოხარშული კარტოფილი ავიღე და ჯიბეში ჩავიდე. საღამოს გავფცქენი და შევჭამ. ძალიან მსხვილი კარტოფილია. ეს კი იმის მანიშნებელია, რომ ისპაჰანში სოფლის მეურნეობის პროდუქტების წარმოება ძალიან განვითარებულია“.

ნაშუადღევს უცებ აზრად მომივიდა სატვირთო მანქანის კაბინის თავზე ასვლა და იქიდან ქალაქის დათვალიერება. კარგი ჩანაფიქრი იყო. ავიღე ჩემი საფარნამე და გეოგრაფიის სახელმძღვანელო და ფრთხილად, კატასავით ავძვერი აქბარალას მანქანაზე. დავჯექი კაბინის თავზე დადგმულ საბარგულში, გადავხედე ქალაქს და დავინწყე წერა:

„მე ახლა სატვირთოს თავზე ვზივარ. ზაფხულის მხურვალე მზე კეფაზე მაჭერს და საშინლად მწვავს. ისპაჰანში უზარმაზარი ხეებია, რომლებიც ფარავენ ლამაზად მოხატულ მინარეთებსა და გუმბათებს. ამჟამად შესაძლებელია ხეებს მიღმა რამდენიმე მინარეთისა და ერთი გუმბათის და-

ნახვა. ცისფერი გუმბათია. ერთი დიდი, შავი ყვავი ზის ხის წვეროზე და ქანაობს. ყვავი ფარავს გუმბათს. ყვავი თუ გაფრინდება, გუმბათს უკეთ დავინახავ. ამ გუმბათის თავს კი ვხედავ, მაგრამ არ ვიცი, რომელი მეჩეთის გუმბათია. ალიყაფუს სასახლეს ვერ ვხედავ. აქედან სიოსეფოლის ხიდის² დანახვაც შეუძლებელია. აი, ყვავი გაფრინდა და ახლა გუმბათს უკეთესად ვხედავ“.

ქვევიდან მომესმა აქბარალას და რამდენიმე მუშის სიცილის ხმა. ხარხარებდნენ. აქბარალამ ხმამალა მითხრა:

„მაჯიდ-ხან, მგონი, ტვინი გელრძო. იცი, რას გეტყვი, ბიძიკო, ამ სიცხეში არავინ ადის ამ სიმაღლეზე წიგნის საწერად. ძირს ჩამოდი, ბიძიკო, მზე დაგკრავს თავში და საქმეს გაგვიჩენ“.

სხვა გზა არ მქონდა, საფარნამე შუა გზაზე მივატოვე და ძირს ჩავედი. გეოგრაფიის სახელმძღვანელო გადავშალე და იქიდან დავინწყე გადანერა ჩემს საფარნამეში. ისე ვწერდი, თითქოს ყველაფერი საკუთარი თვალით მეინახოს.

ლამით დავიძინეთ. მეორე დღესაც იგივე სადარდებელი მქონდა. საფარნამეთი ხელში გარს ვუვლიდი სატვირთო მანქანას და, თუ რაიმე ახალს დავინახავდი, ვწერდი. ერთხელაც გავთამამდი და პროფილაქტიკიდან გარეთ გავედი. რამდენიმე ნაბიჯის მერე ირგვლივ მიმოვიხედე. შევძრწუნდი. დაკარგვის შიშმა შემიპყრო. აქბარალასაც გავანაწყენებდი. უკან მივბრუნდი და პროფილაქტიკის დარაჯს ვკითხე: „ძიაკაცო, მენარ-ჯონბანი რანაირი ადგილია?“

მიპასუხა: „მენარ-ჯონბანი ადგილი კი არა, მინარეთია, რომელიც ირყევა. ბოლოს და ბოლოს ერთ დღესაც დაბერდება და აღარ ექნება განძრევის თავი“.

დაბინდებამდე ასე მოვცდი, ხელებში მივჩერებოდი აქბარალას, როდის მორჩებოდა თავის საქმეს. როგორც იქნა, საქმე დასრულდა. ხელ-პირი დაიბანა, ტანისამოსი

¹ დიზი – ქოთანში მომზადებული ტრადიციული ირანული ხორციანი წვნიანი.

² სიოსეფოლის ხიდი – შაჰ აბასის ვეზირის, ქართველი ალავერდიხან უნდილაძის მიერ აშენებული 33-თაღიანი ხიდი ისპაჰანში მდინარე ზაიანდერუდზე.

გამოიცვალა და მითხრა: „წავედით, მაჯიდ-ჯან, მოვრჩით“.

გახარებულმა ვკითხე: „სად მივდივართ, ჯერ ხაჯუს ხიდი¹ ვნახოთ, მერე ჩაჰარბალი, მერე...“

გაეცინა, ჩაახველა და მითხრა: „ალაჰის ნებით, სხვა დროს. თავადაც ნახე, რომ ცოლი ავად მყავს. აქ დარჩენა არ შემიძლია. სხვა დროს რომ ჩამოვალთ ისპაჰანში, ყველა ადგილს ერთად მოვივლით და შენც შენს წიგნში ყველაფერს ჩაწერ“.

თითქოს ერთი სათლი ცივი წყალი გადამასხეს თავზე. სახტად დავრჩი, ენა ჩამივარდა. აქბარალა ავიდა მანქანაში. მეც, სხვა რა გზა მქონდა, მივყევი და გვერდით მივუჯექი. ფაზლოლაც ამოვიდა. გავიარეთ ისპაჰანის ქუჩები და სიოსეფოლი. ლამის იყო, თვალებით შევჭამე მთელი სიოსეფოლი, დუქნები, ხეები და ყველაფერი, რასაც ვხედავდი. წერის საშუალება არ იყო. გიაზის² დუქანთან გავეჩერდი. თითოეულმა ორ-ორი კოლოფი გიაზი ვიყიდეთ და კვლავ გავუდექით გზას. მთელი ღამე ვიარეთ გათენებამდე.

მეორე დღეს ჩემი საფარნამეს ბოლო ფურცელზე დავწერე:

„ისპაჰანის ისტორიული ძეგლების ნაკლი იმაშია, რომ ისინი მინაზე არიან აშენებული. დიდი, ცას აწვდენილი ხეები და რამდენიმესართულიანი სახლები არ იძლევიან იმის საშუალებას, რომ სატვირთო მანქანაში მჯდომმა დაინახოს ისინი. ჩაჰარბალი და სიოსეფოლი მაღალ სვეტებზე რომ აღემაართათ, ადამიანი მათ უკეთესად დაინახავდა. ვინც ისპაჰანში ჩასვლას დააპირებს, აჯობებს, თან გაიყოლოს ძლიერი და დიდი დურბინი, რათა შორიდანაც შეძლოს ისტორიული ძეგლების წარმტაცი შორენკეცების დანახვა. თუ მოგზაური განიერ ქუდს ან ქოლგას იქონიებს, მზე აღარ დაუნვაავს კეფასა და თავს. კიდევ იმის თქმა მინდა, რომ უკეთესი იქნებოდა, თუკი ისპაჰანის პროფილაქტიკებს ისტორიული ძეგ-

ლების სიახლოვეს ააშენებდნენ. ვისაც პროფილაქტიკაში ექნებოდა საქმე, კარგად შეეძლებოდა მათი დათვალიერება. კიდევ ის, რომ ისპაჰანის მცხოვრებლებმა არ უნდა დაუშვან მათი ისტორიული ქალაქის ხეების სიმალლეში ზრდა, რათა მათ არ დაფარონ ისტორიული ძეგლები. აჯობებს, რომ რამდენიმე ადამიანს მისცენ ფული, გაახედონ ქალაქის ყველა კუთხე-კუნჭულში არსებული პროფილაქტიკებიდან და დაუყოვნებლივ მოჭრან ყველა ხე, რომელიც ეფარება მინარეთებსა და გუმბათებს. ასევე, ფული მისცენ მარჯვე და დახელოვნებულ მსროლელებს და მათ დაავალონ, ყოველგვარი სიბრაღისა და სინდისის ქენჯნის გარეშე დახოცონ აბეზარი, მაღლა მფრენი ყვავები, რათა ისინი თვალეში არ ერჩირებოდნენ მოგზაურებს. ყველაზე მნიშვნელოვნად კი იმას ვთვლი, რომ პროფილაქტიკების ხელოსნებსა და მესვეურებს ჩააგონონ, აუცილებლად მოინახულონ ამ ღამაში ქალაქის ისტორიული ძეგლები, რათა შემდგომ შეძლონ პასუხის გაცემა მოგზაურთა კითხვებზე და...“

შინ რომ დავბრუნდი, წინ დავიდგი ყურძენი და ჩაი, შემოვიკრიბე ხალხი და დავინყე ისპაჰანის აღწერა. ისეთი რამეები მოვიგონე და ვთქვი, რომ მსმენელებმა ჭკუა დაკარგეს. ჩემი საფარნამეც ნელ-ნელა წავაკითხე ბებიას. ძალიან ისიამოვნა.

შემდგომ სკოლაშიც, გაკვეთილზე ვყვებოდი ისპაჰანში მოგზაურობის, ამ ქალაქის ისტორიული ძეგლების, ქუჩაბანდებისა და კუთხე-კუნჭულების შესახებ. საქმე იქამდე მივიდა, რომ ბავშვებმა „მაჯიდ ისპაჰანელი“ შემარქვეს და, როდესაც გეოგრაფიის მასწავლებელი იკითხავდა, „ბავშვებო, აბა, რომელი თქვენგანია ნამყოფი ისპაჰანში?“ მე ვპასუხობდი: „მე ვიყავი“ და ბავშვებიც მიდასტურებდნენ. მერე მასწავლებელი მომმართავდა: „გამოდი და მოყევი, რაც ნახე, სხვებმაც რომ გაიგონ“. მეც, რაც კი ამომეკითხა გეოგრაფიის წიგნიდან, რაც

¹ ხაჯუს ხიდი – ისტორიული ხიდი ისპაჰანში მდინარე ზაიანდერუდზე.

² გიაზი – ცნობილი ისპაჰანური ტკბილეული, ნუგას ნაირსახეობა.

მენახა და მომესმინა ჩემი მოგზაურობისას, ერთმანეთს ვუმატებდი და ხატოვნად ვყვებოდი. ნასიამოვნები მასწავლებელი მეუბნებოდა: „ყოჩაღ, ბარაქალა“. მერე მიუბრუნდებოდა მოსწავლეებს: „აი, ესაა მოგზაურობისა და ქვეყნის სხვადასხვა ადგი-

ლის მონახულების შედეგი. ბავშვებო, ეცადეთ იმოგზაუროთ, სანამ შეგიძლიათ.“

რა აღარ ვილონე, რომ ჩემი საფარნამე დამებეჭდა, მაგრამ ვერც ერთი სტამბა ვერ დავიყოლიე.

სპარსულიდან თარგმნა
ნიკოლოზ ნახუცრიშვილმა

თონა

მამას მეჩეთის წინ დაჯდომა და სალამ-ქალამის გაბმა არ შეეძლო. ქუჩაში თავჩაქინდრული მიდიოდა. ვაი და მისი სახისთვის ვინმეს თვალი მოეკრა. უღვაშს, წარბს და წამწამს მალავდა. რცხვენოდა. ბავშვები უტიფრად უცქერდნენ, მოზრდილები კი მასზე უთითებდნენ.

– ნახე, ნახე, თავი რა დღეში ჩაუგდია, წუნწურაქობაა, აბა რაა?! შე კაი კაცო, გეთქვა და ვინმე დედაკაცი პურს დაგიცხოვდა! ორი პურის საფასურს მისცემდი. ბავშვს ერთი ნატეხიც ჰყოფნის. ასე არ აჯობებდა, თავი ცა და ქვეყნის დასაცინი რომ გაიხადე? ქალები ქირქილებდნენ:

– ღმერთო, შენ დაგვიფარე, რა კაცები არიან! ჯერ არ მოვსწრებოვარ, კაცს პური დაეცხოს თონეში!

– ეეე, ვინც ავადმყოფ ცოლს ქალაქში მარტო გაუშვებს ...

– ნახე, ბაყალს უღვაში რომ დასწვია?

– წარბები არ ნახე?! რომ გენახა, სიცილით მოკვდებოდი.

– კიდევ კარგი, აღმა არ დააბრმავა.

– ზაჰრა ქალაქიდან რომ დაბრუნდება და ნახავს, მისი ქმარი რა დღეშია, დარდისგან გული გაუსკდება.

მარიამს მამამისის ზურგს უკან ნათქვამისთვის ყურადღება რომ არ მიექცია, არ შეეძლო.

– მამა, რატომ დააცხვე პური?

– იმიტომ, რომ არ მინდოდა, ვინმესგან დავალებული ვყოფილიყავი. ისევ დავაც-

ხოვ. ანი უფრო ყურადღებით ვიქნები, ცეცხლმა სახე რომ არ დამიწვას.

– სად გინახავს, კაცი თონეში პურს აცხოვდეს? სასაცილოა!

– ვინ გითხრა, რომ სასაცილოა? ქალაქში ყველა მეპურე კაცია და კაციშვილი არ დასცინის.

– მე ხომ არ ვყოფილვარ ქალაქში და არ მინახავს, კაცები პურს როგორ აცხოვენ! დედა რატომ გაგზავნე ქალაქში მარტო?

– დედაშენი ბიძაშენთან წავიდა. ისე ცუდადაც არ იყო, რომ საქმეები მიმეყარა და გავყოლოდი. ცუდადაც რომ ყოფილიყო, ძმა წაიყვანდა ექიმთან. შენ ხომ უკვე დიდი ხარ – თერთმეტი წლის, ათასი ვინმეს უაზრო ლაპარაკს ყური არ უნდა უგდო.

მარიამს მამის ნათქვამი ესმოდა, სადაც ეთანხმებოდა კიდევ, მაგრამ სხვებს ამას ვერ აუხსნიდა. კაცის პურის ცხოვა ისეთ რამედ ითვლებოდა, რაც თან დასაციანი იყო და თანაც – საკვირველი.

– მამა, პური გაგვითავდა. გინდა, წავალ სოყრასთან, მოვიდეს ...

– არა, მე თვითონ დავაცხოვ. ნაშუადღევს, სამსახურიდან რომ დავბრუნდები, დავაცხოვ. არავისთვის თქმა არაა საჭირო, გესმის?

– სულაც წავიდეთ, ალისგან ვიყიდოთ პური. ის პურს ყიდის.

– კიდევ რა გინდა! ფქვილი და შეშა ჩვენი იყოს, მივიდეთ ალის თონესთან, ცალ ფეხზე დავდგეთ, თავი დავუხაროთ, ლამბა-

ქისოდენა ორი პური ხელის გულზე დაგვიდოს და მთელ ფული გამოგვართვას? მე თვითონ დავაცხობ პურს, ვისაც რა უნდა, ისა თქვას!

– ნარბი და ულვაში?

– ნარბს და ულვაშს რას ერჩი?! შენ პური გინდა, პურს მიიღებ.

– შენი პურები თან არც ვარგა, არ იცი პურის ცხობა.

– იმიტომ, რომ შენ არც გიჭამია. მშიერი კაცი ქვასაც შეჭამს.

მამამ ბარი აიღო და სახლიდან გავიდა.

მარიამმა კარი დაკეტა. მერე წყლიანი ქვაბი ღუმელზე შემოდგა. წყალი რომ გათბა, ქვაბი აიღო, მიძიმე იყო. მარიამს ხელები აუკანკალდა და ცოტა ღუმელზე გადაესხა. ცეცხლი ჩაქრა. ნახევრად დამწვარმა ხემ კვამლი დააყენა; თავისთვის ჩაილაპარაკა: „ეგ არაფერი, შეშა ნელ-ნელა გაშრება“. ნელთბილ წყალში მარილი ჩაყარა. მოურია.

კიდევ რა უნდა გაეკეთებინა, აღარ ახსოვდა. მეზობელთან წავიდა:

– მამ ქაბარი, ერთი მოთხრობა მინდა დავწერო, დამეხმარეთ. ჩემი მოთხრობის სათაურია „როგორ ცხვება პური“. ხვალ ხომ შაბათია და გაკვეთილზე უნდა წავიკითხო.

მეზობლისგან მობრუნებულ მარიამს ხელში ფურცელი ეჭირა:

„მარილს წყალში კარგად ვხსნით და შემდეგ ვსინჯავთ. მარილი ზომიერად უნდა ჰქონდეს, არც ცოტა და არც ბევრი. მერე მარილიან წყალს გობში ვასხამთ, რომ ცომი მოვზილოთ. შემდეგ ფქვილს და საფუარს ვყრით“.

მარიამმა მოხელილ ცომს ცოტა მოაგლიჯა და პატარა ხელისგულზე დაიდო. მეორე ხელით კი გამეტებით ურტყამდა. ცომის გუნდას დარტყმისას ტყაპუნი გაუდიოდა.

ცომი ამჟავებულიყო.

„შემდეგ, რომ შევამონმებთ, ცომი ამოსული და ამჟავებული უნდა იყოს და გუნდების გასაკეთებლად მზადაა. თუ ცომი არ ამჟავდება, პური უფუარი დარჩება“.

მარიამმა ცომი კიდევ ერთხელ მოაგუნ-

დავა, გარშემო ფქვილი მიაყარა, გუნდები გააკეთა. გუნდები პატარა იყო, მისი პატარა მუჭისოდენა. მაგიდაზე ჩამოამწკრივა. გახარებული იყო, ჯერჯერობით საქმე კარგად მიუდიოდა. ფეხებქვეშ ქვა დაიდო და თონეში ჩაიჭყიტა. თონე ძალიან დიდი იყო და, ფსკერს რომ ჩახედა, თვალთ დაუბნელდა:

„ღმერთმა არ ქნას, უცებ შიგ რომ ჩავვარდე!“ შიშმა შეიპყრო, „დავიცდი, სანამ მამა შინ დაბრუნდება. არა, ამდენი იმიტომ ვინვალე, პური მე თვითონ დამეცხო და არა მამაჩემს!“

ემინოდა, რამე არ მომხდარიყო: „თუ ყველაფერი სწორად არ იქნება, სადღაც საქმე აუცილებლად გაფუჭდება. ხომ არ წავსულიყავი და მეთქვა, მამ ქაბირი, იქნებ მოხვიდეთ-მეთქი? არა, არ ივარგებს, მამა წამეჩხუბება.“

„შემდეგ თონეში ცეცხლი უნდა დაანთო და ისე უნდა გაახურო, რომ კედლები გათეთრდეს. თონე უნდა გახურდეს. თუ არა და, პურს არ მიიკრავს.“

თონეში ცეცხლი დაანთო, ფიჩხი ჩაყარა; ალი და კვამლი თონის კედლების დანახვაში ხელს უშლიდა. „აუცილებლად რამე მოხდება, ცუდი რამ. ცეცხლი პერანგის სახელოებს წაეკიდება და ნელ-ნელა მთელ ტანსაცმელს მოედება. ბავშვმა ცეცხლთან არ უნდა ითამაშოს, მაგრამ მე ხომ ბავშვი არ ვარ, თერთმეტი წლის ვარ?! ბებიაჩემი ათი წლის იყო, ბაბუაჩემს რომ გამოჰყვა, ათასი რამე იცოდა.“

დაელოდა, სანამ ალი მინელდა. ქვაზე შედგა და თონეში ჩაიხედა. ცეცხლიდან ამოვარდნილმა სიმხურვალემ სახე დაუნვა. ნარბებზე ხელები იტაცა. „არა! ნარბები, წამწამები და თმები დამეწვეება და შემეტრუსება!“

ალი მინელდა, ფსკერზე კუნძებს კვამლი ასდიოდა, თონის კედლები გათეთრებულიყო.

„ნახევრად დამწვარი შეშა მაშით უნდა ამოიღო, გადადო გვერდზე და წყალი დაასხა, რომ ჩაქრეს.“

მარიამს ემინოდა, თონეში არ ჩავარდნილიყო: „ჩავვარდები, სახეს დავინვაგ,

თმაც დამენვება. რაც არ უნდა ვიყვირო, ხმას ვერსად მივანვდენ,“ ტირილი დაიწყო. ეშინოდა ნახევრად დამწვარი კუნძების ამოღების. თავი შეიგულიანა. მაშა აიღო, შეშამდე საკმაო მანძილი იყო. ქვა ფეხქვეშ ქანაობდა. ფეხები უკანკალებდა. ნავიდა და თოკი მოიტანა, კოჭთან შემოიჭირა. თოკის მეორე ბოლო მაგრად მიაბა ხეს, – თონეში თავით თუ გადაეშვებოდა, ფეხებით ხეს იქნებოდა მიბმული.

ფეხები მაგრად ჰქონდა დაბმული. შეშის ორი ნაჭერი, რომელსაც ბოლი ასდიოდა, ძლივს ძლივობით ამოიღო თონიდან და წყალი დაასხა. შეშა რომ ამოჰქონდა, თან სახე ეწვებოდა, ტუჩები და თვალეები ეწვოდა, ცრემლი სდიოდა. კვამლი იფანტებოდა. „შემდეგ გუნდები უნდა აიღო და სათითაოდ გადააკრა ბალიშზე, მიაკრა თონის კედელს. რა თქმა უნდა, მანამდე თონის კედლებს სველი ცოცხით უნდა ჩამოფხიკო ჭვარტლი და ნაცარი, თორემ პურს არ მიიკრავს.“

თოკი ისე მაგრად ჰქონდა ფეხებზე მობმული, რომ თონის კედლების სველი ცოცხით განმენდა არ გასჭირვებია.

პირველი პური ზევით მიაკრა. თონის ფსკერიდან კვამლი კვლავ ამოდიოდა. კვამლი თვალში მოხვდა, დაენვა. გაბრტყელებული ცომის გუნდა თონის კედელმა კარგად ვერ დაიჭირა, არ მიეკრო. მოიკეცა და თონეში ჩავარდა.

„აკი ვთქვი, რაღაც ცუდი მოხდება-მეთქი, და, აჰა, ჩავარდა კიდეც! როგორ ამოვიღო ახლა ცომი ფსკერიდან?!“ ტირილი დაიწყო. მერე ისევ თავი გაიმხნევა: „ეს ჯერ კიდევ მთლად ცუდი რამ არაა. დედასაც დამართნია ასე პურის ცხობის დროს.“

მოკეცილი და დამტვრეული ცომი ტკეცით ძლივს ამოიღო. ხელები და თითები ეწვოდა.

სახეზე ალმური ასდიოდა. ლოყები და თვალეები დასწითლებოდა: „ღმერთო, შენ მიშველე!“

მეორე პური უფრო ქვევით მიაკრა, ისევ

ვერ შეურჩია დრო – ცომი ისევ მოიკეცა და ჩავარდა: „შეახედა, ერთი, მამას, რა ვუქენი ცომს.....“

„თუ პურს იქ, ქვევით, მივაკრავ, კარგი იქნება.“

თონეს ქვევით პატარა ბზარი ჰქონდა. ამ ადგილს ხშირი მიკვრისგან პურის ნატეხი შერჩენოდა და დამწვარიყო. მარიამი თონეში ჩაეკიდა და საცხობ ბალიშზე გაბრტყელებული გუნდაც იქვე მიაკრა. ცომს კიდები აუწია. მაშით განმინდა და კვლავ მიაკრა თონის კედელს. როცა თონეში ჩაეყუდა, ფეხზე მობმული თოკი გაიჭიმა. მარიამი დადგა. მარჯვენა ხელის ზედაპირი ეწვოდა. თითებიც ეწვოდა. ქალაღდს დახედდა: „პურის დაცხობამდე მარჯვენა ხელზე წამოცმულ საცხობ ხელთათმანს მაჯაზე ძაფს შემოვახვევთ, რომ ცეცხლმა და თონის სიმხურვალემ ხელი არ დაგვიწვას.“

მარიამმა დედამისის „პურის საცხობი ტომსიკა“ მოძებნა, შიგ ხელი ჩაყო და ძაფი მაგრად გადაიჭირა მაჯაზე. თონეში ჩაიხედა. პური გამომცხვარიყო და იწვოდა.

„მას მერე, რაც პური გამომცხვება, დიდხანს თონეში ნუ დატოვებთ, რადგან გამომრება. შესაძლოა, დაიწვას კიდეც და ცეცხლშიც ჩავარდეს.“

დაიხარა და ტკეცის კბილანებით გამომცხვარი პური თონიდან ამოიღო. პურს ორთქლი ასდიოდა, თონეზე დადო და დახედდა: „ბოლოს და ბოლოს გამოვიდა, პირველი პური გამომცხვარია!“ გაიღიმა და მეორე გუნდა თონეში ჩააკრა.

თონეში ჩაყრილი და ნახევრად დამწვარი გუნდები ნაცრიდან ამოიღო. არ იცოდა, მათთვის რა ექნა, სად დაემალა, რომ მამას თვალში არ მოხვედროდა.

ქუჩიდან მამას ფეხის ხმა მოისმა. დაღლილი და მშვიერი იყო. ირგვლივ ახლად გამომცხვარი პურის სუნი იდგა. შეისუნთქა. ეგონა, რომ პურის სუნი მეზობლის სახლიდან მოდიოდა. თავისთვის თქვა: „ნეტა ჩვენს სახლშიც აცხობდეს ვინმე პურს!“

სარჩევი

ანაბული ლიტერატურა

მიხაილ ნუაიძე , სამოცდაათი წელი, ზეციური მამა და ამერიკაში მყოფი მამა, ბავშვობის მოგონებებიდან, თარგმანი მარიამ ქარდავასი.....6	
ბაბუაჩემი ბუ იუსიფი, თარგმანი მარიამ სიმონიშვილისა..... 19	
ატ-ტაიბ სალიჰი , ერთი მუჭა ფინიკი, თარგმანი ლია ლონდარიძისა 23	

ლდა ას-სამანი , ლექსები (ზღვის ქალი, შენი ყინულის სასახლის დედოფალი, სიყვარულის დილა), თარგმანი ნინო დოლიძისა 27	
--	--

საბრინ ას-საბალი , SMS ლიტერატურა, თარგმანი იზოლდა გრძელიძისა..... 33	
--	--

თურქული ლიტერატურა

ერჰან დოღანი , შენს ქვეყანაში მზიანი დღეები გამოვაცხავნე, თარგმანი მაყვალა ხარებავასი 47	
ოქთაი რიფათი , წვიმის მოლოდინი, თარგმანი ნანა კაჭარავასი 49	

სომხური ლიტერატურა

ნარ-დოსი , სულზე მიუსწრო, თარგმანი ასია დარბინიანისა..... 69	
---	--

სპარსული ლიტერატურა

ჰუმანგ მორადი-ქერმანი , ისპაჰანის საფარნამე, თარგმანი ნიკოლოზ ნახუცრიშვილისა 76	
თონე, თარგმანი თამარ დემეტრაშვილისა 83	

სტამბოლი. აია სოფია. მართლმადიდებლური ეკლესია - V-XV საუკუნეები.
მეჩეთი - XV-XX საუკუნეები. ამჟამად -მუზეუმი.

ტირაჟი 50 (ორმოცდაათი) ცალი

რედაქტორი 593464565; E-mail: mzivditi@yahoo.com

სწავლული მდივანი 599160619; E-mail: nanio@yahoo.com

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჯავახიშვილის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge